

bulletin slovenskej advokácie

POZVÁNKY

**Konferencia
o histórii advokácie**

**Nemecko-česko-slovenské
advokátske fórum**

Náhrada nemajetkovej
ujmy **(bolestné
za smútok) pozosta-
lého príbuzného**
Stav a východiská

**Zákaz zneužitia
práva** v nových
procesných poriadkoch

**Započítanie
času stráveného
vo väzbe v zahraničí
do výkonu trestu
odňatia slobody**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Mojou úlohou je ešte viac prispieť k rozvoju
medzinárodných vzťahov
JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
- 3 **DISKUSIA**
Kedy zaručene konvertovať?
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) ň
pozostalého príbuzného Stav a východiská – 1. časť
JUDr. Robert Šorl, PhD.
- 20 Zákaz zneužitia práva v nových procesných poriadkoch
Mgr. Slavomíra Henčeková
JUDr. Mgr. Michal Mrva, PhD., LL.M.
- 29 Započítanie času stráveného vo väzbe v zahraničí
do výkonu trestu odňatia slobody
„Problematika uplatňovania pomeru 1:1“
JUDr. Viliam Hečko
- JUDIKATÚRA**
- 38 Verejné obstarávanie – spôsob preukázania
finančného a ekonomického postavenia uchádzača
- 41 K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

ADVOKÁCIA

- SAK**
- 44 Zo septembrového zasadnutia predsedníctva SAK
- 45 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 46 Nevhodnosť výrokov advokáta
vo vzťahu k nepravdivosti vyjadrení advokáta protistrany
- 52 Pripravovaná konferencia o histórii advokácie
- ZAHRANIČIE**
- 55 *Bulletin advokacie* prináša...
- 56 Ponuka vzdelávacieho programu v Škótsku
- 57 Seminár o americkom práve pre mladých advokátov
a advokátskych koncipientov z Čiech a zo Slovenska
- 58 Neodovzdanie dokladov a vyúčtovania právnych služieb
klientovi po skončení zastupovania

ZAUJÍMAVOSTI

- LITERATÚRA**
- 60 Charta základných práv Európskej únie v konaniach
pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike
Bc. Mgr. Dominika Becková
- 62 Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese
JUDr. Katarína Gešková, PhD.
- 64 Proti monarchii – za Česko-Slovenskú republiku
JUDr. Rudolf MANIK, PhD., MBA, MHA
- 68 Moja najsmutnejšia nedela
Anton Blaha

Ctené kolegyně, ctení kolegovia,

v prvom rade mi dovoľte sa úprimne poďakovať za dôveru, ktorá mi bola Vami vyjadrená na Konferencii advokátov v júni. Pre mňa, ako aj pre všetkých členov predsedníctva SAK je to veľký záväzok, aby sme urobili maximum pre advokátsky stav. Oblasť, ktorým je potrebné venovať zvýšenú pozornosť a dôsledne ich sledovať je niekoľko. Ide napríklad o legislatívny proces a niekedy zradné čiastkové novely zákonov, v rámci ktorých sa môžu skrývať na oko drobnosti, ktoré ale môžu zásadne ovplyvniť našu každodennú prax. Veľakrát ide o množstvo rôznych pripomienok a rokovaní v medzirezortnom pripomienkovom konaní v snahe zachovať najlepšie možné právne prostredie pre výkon advokácie, prípadne s ambíciou ho ešte zlepšiť. Nie je to ľahký boj.

V tejto súvislosti je potrebné povedať, že sme v legislatívnom procese v rámci našich možností aktívni nielen na Slovensku, ale aj v rámci Európskej únie prostredníctvom našich zástupcov v CCBE (Le Conseil des barreaux européens) a ECBA (European Criminal Bar Association). Množstvo právnych noriem je prijatých a pre nás následne záväzných práve orgánmi Európskej únie. Musíme si uvedomiť, že sme jej súčasťou a jej legislatívne akty sú súčasťou aj nášho právneho poriadku. Žiaľ, mám skúsenosť, že tento fakt uniká niekedy príslušným slovenským orgánom a pri argumentácii rozličnými legislatívnymi aktami Európskej únie ani nemajú vedomosť o ich existencii. Jedna z oblastí, ktorú pozorne sledujeme práve na pôde Európskej únie je zachovanie mlčanlivosti advokáta. Zákonná ochrana mlčanlivosti advokáta je nevyhnutnou podmienkou nezávislosti advokáta a neodmysliteľným znakom demokratického právneho štátu.

Mojou osobnou ambíciou je prispieť v maximálnej miere k tomu, aby sa dôstojnosť advokátskeho stavu dostala na najvyššiu úroveň, tak, ako tomu bolo napríklad v 20. rokoch dvadsiateho storočia, kedy advokát patril medzi najvýznamnejšie osobnosti mesta. Dosiahnutie tejto méty ale závisí aj od každého z nás, aby sme konali vždy profesionálne a svojím kultivovaným správaním sa dokazovali, že patríme k elite.

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
podpredseda SAK

K fotografii na obálke

Slovenská advokátska komora organizuje Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum v Bratislave v Hoteli Tatra 28.októbra 2017. (Ilustračné foto Hotel Tatra)

ROZHOVOR

Mojou úlohou je ešte viac prispieť k rozvoju medzinárodných vzťahov

Konferencia advokátov ho zvolila do predsedníctva SAK, následne mu novozvolení členovia predsedníctva zverili post podpredsedu. Zameriava sa predovšetkým na rozvoj medzinárodných vzťahov. **JUDr. Ondrej Laciak, PhD.** odpovedá na otázky, ako si predstavuje svoju prácu v orgánoch komory.

■ Aké sú Vaše osobné ambície v súvislosti s výkonom funkcie podpredsedu predsedníctva SAK?

Pomôcť k naplneniu ambícií nového predsedníctva a nesklamať dôveru advokátov, nie len tých, ktorí mi vo voľbách dali hlas. Mojou úlohou je plynulo nadviazať na kroky predchádzajúceho vedenia a ešte viac prispieť k rozvoju medzinárodných vzťahov. Aj keď možno isté percento advokátov neprikladá rozvoju medzinárodných vzťahov veľkú dôležitosť, som úprimne presvedčený, že to bude mať skôr či neskôr významný vplyv nielen na samotnú komoru a jej

postavenie vo vzťahu k advokátskym komorám iných štátov, ale aj na každého advokáta. Žijeme v priestore, ktorý je kozmopolitný a dopyt po právnych službách slovenských advokátov zo strany občanov iných štátov, či zahraničných spoločností bude narastať. Medzinárodná kooperácia, a to nielen medzi stavovskými organizáciami, ale aj jednotlivými advokátmi z rôznych krajín sa preto javí už dlhší čas ako nevyhnutnosť. Za dôležité považujem rozširovanie možností slovenských advokátov pri akvizícii zahraničnej klientely v prípade menších individuálnych klientov, ale aj pre prípady väčších klientov, ktorí majú záujem o investovanie alebo rozširovanie svojho pôsobenia na Slovensku. V tejto oblasti máme záujem nadviazať spoluprácu so štátnymi orgánmi, najmä ministerstvami zahraničných vecí, veľvyslanectvami a zastupiteľstvami štátov v Slovenskej republike.

■ Ktorá oblasť spadá pod Vašu kompetenciu?

Ako som už uviedol, je to najmä oblasť medzinárodných vzťahov, teda zahraničná agenda. Odkedy je SR členským štátom Európskej únie legislatíva už nie je len v rukách Národnej rady Slovenskej republiky, ale súčasťou nášho právneho poriadku je aj právo Európskej únie, čo si občas, žiaľ, nie všetci uvedomujú aj v aplikačnej praxi. Považujem preto za nevyhnutné úzko spolupracovať s európskymi orgánmi, včas byť informovaný o pripravovaných legislatívnych zámeroch, ktoré môžu ovplyvniť advokátov, a ak treba, využiť všetky možnosti a zasiahnuť do vývoja.

Za uplynulé obdobie sa ukázala ako významná spolupráca s inými európskymi komorami a organizáciami. V CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe) alebo ECBA (European Criminal Bar Association) sa konali mnohokrát dlhé diskusie, ktorých výsledkom boli pripomienky vo vzťahu k návrhom legislatívnych aktov EÚ, či už išlo o základné práva, alebo o zachovanie mlčanlivosti advokáta a podobne. Pripomienky týchto organizácií prijímajú Európska komisia a Európsky parlament s rešpektom a často boli aj akceptované, o čom veľa advokátov ani nemalo relevantnú informáciu.

■ Je SAK dostatočne aktívna, pokiaľ ide o zahraničné vzťahy?

Novozvolené predsedníctvo si dalo za úlohu viac prehĺbiť zahraničné vzťahy, hoci treba povedať, že túto agendu nepodceňovalo ani minulé predsedníctvo. Rozvinutá spolupráca SAK so zahraničím je v konečnom dôsledku prospešná aj pre samotných advokátov, či už v možnosti dopytu na SAK v prípade potreby kontaktu na advokáta v tej ktorej krajine alebo vice-versa.

■ Prináša dlhodobá spolupráca s Českou advokátskou komorou pozitívne výsledky? Dá sa porovnať zahraničná agenda SAK a ČAK?

Slovenská advokátska komora udržuje dlhodobu nadštandardné vzťahy s Českou advokátskou komorou. Spoločná história našich národov, podobný naturel a čiastočne aj legislatíva nás spája pri riešení výziev, ktorým obe komory čelia. ČAK si rovnako uvedomuje význam medzinárodných vzťahov, preto ich roky usilovne buduje a rozvíja. Bez ohľadu na vyšší počet advokátov v Českej republike, oddelenie zahraničných vzťahov na ČAK má neporovnateľne viac pracovníkov a aj aktivity predstavenstva ČAK v zahraničí tomu zodpovedajú. Ako jeden z príkladov možno uviesť, že ČAK má v Bruseli stáleho vyslanca, ktorý sleduje aktuálne legislatívne trendy, zúčastňuje sa na rôznych formálnych aj neformálnych stretnutiach v orgánoch Európskej únie a podobne. ČAK má tiež rozvinutú spoluprácu s komorami, ktoré nie sú len v strednej Európe. Sebakriticky treba povedať, že v tejto oblasti má SAK ešte rezervy.

■ Ktoré medzinárodné inštitúcie majú pre SAK najzásadnejší význam?

V európskom priestore pre advokáciu určite CCBE. Ako niekoľkoročný člen predsedníctva ECBA musím konštatovať, že aj ECBA mala veľký pozitívny vplyv na rôzne legislatívne akty EÚ. Pre networking a rozvoj spolupráce má určite význam aj IBA.

■ Predsedáte pracovnej skupine SAK pre zahraničné vzťahy. Aké sú úlohy a ciele tejto pracovnej skupiny v aktuálnom volebnom období?

Najskôr treba nastaviť fungovanie pracovnej skupiny tak, aby sa zharmonizovali aktivity jej členov. Na tom už pracujeme. Výhodou je, že každý z členov tejto skupiny je v zahraničí vzhľadom na svoje predchádzajúce pôsobenie v rôznych medzinárodných organizáciách už akceptovanou osobou. Toto sa pokúsime pri prehlbovaní zahraničných vzťahov využiť.

■ Stali ste sa novým členom redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie. Ako vnímate tento stavovský časopis a čo by ste zlepšili na jeho obsahu?

Bulletin slovenskej advokácie je uznávaný časopis tak odborníkmi z praxe, ako aj akademickou obcou. Má svoje nezastupiteľné miesto v rámci vedeckých a odborných periodík. Túto úroveň treba naďalej udržať. Rovnako považujem za dôležité, aby sa v bulletine uverejňovali články na témy, ktoré sú nielen aktuálne, ale majú aj svoju pridanú hodnotu pre každodennú advokátsku prax.

DISKUSIA

Kedy zaručene konvertovať?

Svoje námety na nové témy, krátke glosy alebo stručné poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk. Vaše podnety publikačne spracuje **JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.**

Aj keď nadpis tohto príspevku môže naznačovať určité religiózne súvislosti, jeho skutočné zameranie je prozaickejšie. Nadväzuje na sériu príspevkov venovaných elektronizácii výkonu advokácie (BSA 6/2017 a 7 – 8/2017), s osobitným zameraním na zaručenie konverziu listinných dokumentov do elektronickej podoby v zmysle zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verej-

nej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZeG“).

Konverzia listinného dokumentu do elektronickej podoby predstavuje postup, pri ktorom je celý zrakom vnímateľný obsah dokumentu v listinnej podobe transformovaný do novovzniknutého elektronickeho dokumentu. Spravidla

ide o naskenovanie listiny do formátu pdf, prípadne do iného akceptovateľného elektronického formátu. Zaručenou konverziou je konverzia s cieľom zachovania právnych účinkov pôvodného dokumentu a jeho použiteľnosti na právne úkony, vykonaná postupom pre zaručenú konverziu podľa ZeG (§ 35 ods. 2 ZeG).

Pokiaľ ide o listinné dokumenty, na zaručenú konverziu možno použiť iba originál alebo úradne osvedčenú kópiu, s výlukami podľa § 38 ods. 1 písm. a) a b) ZeG (peniaze, cenné papiere, cestovné doklady a pod.). Novovzniknutý dokument zo zaručenej konverzie, ktorý je neoddeliteľne spojený s osvedčovací doložkou, má rovnaké právne účinky a je použiteľný na právne účely v rovnakom rozsahu ako pôvodný dokument, ktorého transformáciou vznikol. To platí aj o verejných listinách (§ 39 ods. 2 ZeG).

Zjednodušene povedané, pri výkone advokácie „v elektronickej podobe“ je zaručená konverzia nevyhnutná vždy, keď je potrebné zachovať právne účinky originálneho dokumentu, t. j. predložiť originál. Originálna listina sa v tomto prípade plnohodnotne nahrádza elektronickým dokumentom (.xzep), ktorý vznikol jej zaručenou konverziou.

Zaručenú konverziu listinného dokumentu do elektronickej podoby je od 18. 10. 2016 (novela ZeG zákonom č. 272/2016 Z. z.) oprávnený vykonať každý advokát. Centrálnu evidenciu záznamov o zaručenej konverzii vedie Ministerstvo financií SR, ktoré elektronicky prideliť aj evidenčné číslo každej vykonanej zaručenej konverzie. Z technického hľadiska je zaručená konverzia podmienená použitím elektronického advokátskeho preukazu s príslušným platným certifikátom a osobitného softvéru, ktorý je bezplatne dostupný na internetovej stránke Slovenskej advokátskej komory (www.sak.sk).

V rámci elektronickej podoby výkonu advokácie má osobitný význam vymedzenie zákonných kritérií, podľa ktorých možno v konkrétnom prípade určiť, či musí byť predkladaný dokument zaručene konvertovaný alebo nie. Pre celú oblasť výkonu verejnej moci v zásade platí všeobecný § 25 ods. 3 ZeG, podľa ktorého sa prílohy k elektronickému podaniu pripájajú vždy ako samostatný elektronický dokument, pričom ak príloha existuje len v listinnej podobe a podľa osobitného predpisu sa vyžaduje jej predloženie v origináli alebo v úradne osvedčenej kópii, pripojí sa k elektronickému podaniu ako elektronický dokument, ktorý vznikol zaručenou konverziou. Ak ide o prílohy, ktoré existujú v listinnej podobe a nie je ich možné zaručene konvertovať, ak sa ako prílohy prikladajú veci, ktoré nemajú listinnú podobu alebo elektronickú podobu alebo ak osobitný predpis výslovne umožňuje aj pri elektronickej komunikácii predkladať prílohy v listinnej podobe, zasielajú sa osobitne a postupom podľa osobitného predpisu, ktorý predmetné konanie upravuje.

Generálnou podmienkou je teda to, aby osobitný predpis vyžadoval predloženie dokumentu v origináli alebo v úradne osvedčenej kópii. To v súčasnosti CSP, CMP ani SSP explicitne nevyžadujú pri žiadnom dokumente (originál resp. prvopis zmenky alebo šeku vyžadoval do 22. 12. 2015 iba

§ 175 ods. 1 OSP). Potreba predložiť originál listiny môže vzniknúť predovšetkým v procese dokazovania. V danej súvislosti však už Najvyšší súd SR pri dokazovaní fotokópiou listiny prezentoval pomerne ustálený právny názor (porovnaj napríklad sp. zn. 4 M Cdo 9/2005 – ZSP 59/2008; sp. zn. 3 Obo 61/2009; sp. zn. 7 Cdo 16/2013 – ZSP 22/2014). Samozrejme, v prípade relevantnej námietky pravosti listiny bude musieť byť výnimočne predložený jej originál, čo predpokladá aj nižšie citovaná právna úprava.

Popri všeobecných pravidlách pre elektronickú komunikáciu s orgánmi verejnej moci je nevyhnutné (počnúc 1. 7. 2017) zohľadniť aj osobitnú úpravu v zmysle § 82l ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoS“), podľa ktorého *„Ak osobitný predpis neustanovuje inak, prílohy podaní vyhotovené v listinnej podobe možno súdu doručiť v elektronickej podobe tak, že sa prevedú do elektronickej podoby a pripoja sa k elektronickému podaniu, ktoré je autorizované účastníkom konania, stranou v konaní alebo ich zástupcom; autorizácia takto vyhotovených elektronických dokumentov sa nevyžaduje a ustanovenia osobitného predpisu o zaručenej konverzii sa nepoužijú. Súd si môže vyžiadať predloženie týchto príloh v listinnej podobe, ak to považuje za potrebné.“*

Citovaná právna norma sa vzťahuje iba na konanie pred súdom a v podstate znamená, že ak advokát zaručeným resp. kvalifikovaným elektronickým podpisom autorizuje svoje elektronické podanie, nemusí byť žiadna z príloh takéhoto podania výsledkom zaručenej konverzie (pokiaľ osobitný predpis neustanovuje inak). To platí aj pre procesné splnomocnenia, ktoré súdy v niektorých prípadoch vyžadujú v origináli. Vzhľadom na poslednú vetu § 82l ods. 4 ZoS môže súd v odôvodnených prípadoch vyzvať stranu alebo účastníka na predloženie dokumentu v listinnej podobe, avšak nie dokumentu, ktorý vznikol zaručenou konverziou.

Uvedené pravidlo sa vzťahuje na všetky druhy konaní pred súdom, vrátane upomínacieho a exekučného konania. Pre exekučné konanie navyše platí aj osobitný § 48 ods. 6 EP, v zmysle ktorého sa exekučný titul a verejné listiny pripájajú k návrhu na vykonanie exekúcie ako pôvodný elektronický dokument, ktorý je autorizovaný, alebo ako elektronický dokument, ktorý vznikol zaručenou konverziou pôvodného dokumentu v listinnej podobe.

Je potrebné zdôrazniť, že citovaný § 82l ods. 4 ZoS nadväzuje na § 82l ods. 3 ZoS o povinnom doručovaní prostredníctvom aktivovanej elektronickej schránky a vzťahuje sa iba na prílohy podania. Pre samotné podanie naďalej platí, že ak ide o podanie vo veci samej (§ 123 ods. 2 CSP, § 55 ods. 2 SSP) v elektronickej podobe, musí byť riadne autorizované – podpísané zaručeným resp. kvalifikovaným elektronickým podpisom. Na neautorizované elektronické podanie vo veci samej, ktoré nebolo dodatočne v lehote desiatich dní doručené súdu v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe a autorizované, súd bez ďalšieho neprihliada. Na dodatočné doručenie pritom súd osobitne nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP, § 56 ods. 2 SSP). ■

Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného

Stav a východiská

1. časť

JUDr. Robert Šorl, PhD.

Náhrada nemajetkovej ujmy, či bolestné za smútok pozostalých príbuzných je jednou z najväčších výziev nielen slovenskej civilistiky. Rieši sa v rôznych úrovniach i v iných európskych jurisdikciách. Otázky, či vôbec, komu, proti komu, za čo, na základe čoho a v akej výške tento nárok v peniazoch patrí, sú predmetom neuzavretej, na Slovensku možno len skromne nezačatej diskusie. Cieľom tohto článku je opis toho, v akom stave sa nachádza rozpracovanosť pomerne nového inštitútu u nás a ako tomu je v niektorých iných krajinách. Snaha naznačiť niektoré otázky je zvýraznená i tým, že diskusia nemá len marginálny právnotechnický, ale predovšetkým i výrazný právno-politický a ekonomický rozmer. Záujem na jasnom zodpovedaní zložitých otázok, nech si ich kladie občan postihnutý tragickým úmrtím príbuzného, či už pri dopravnej nehode, násilnom trestnom čine alebo po chybe lekára, alebo poisťovňa a poistený zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, je prirodzený. Ako rieši a ako by malo slovenské právo na tieto otázky odpovedať?

Záver judikatúry a právnej vedy

Posledné všeobecné spracovania občianskeho práva pri výklade ochrany osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka deskriptívou súdnych rozhodnutí naznačujú vytvorenie samostatného právneho inštitútu v prostredí ochrany osobnosti. Zatiaľ len nadpis výberu relatívne novej judikatúry pri výklade § 11 Občianskeho zákonníka znie Smrť blízkej osoby pri dopravnej nehode.¹ V inej publikácii sú súdne rozhodnutia spracované pod názvom Náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej smrťou blízkej osoby pri dopravnej nehode.² Inde sa konštatuje, že súčasťou práva na súkromie a rodinný život je i právo na spolužitie s inými osobami, najmä s členmi rodiny a k neoprávnenému zásahu do tohto nemajetkového práva dochádza nielen zásahmi do rodinného života jednotlivca, ale privodením nenapraviteľnej ujmy niektorému z členov rodiny. Súdna prax preto považuje za zásah do súkromia aj spôsobenie smrti niektorej z blízkych osôb (§ 116 OZ).³ Právna veda len nasleduje a opisuje zovšeobecnené závery súdnych rozhodnutí bez toho, aby sa ich snažila bližšie rozpracovať. Záverom právnej vedy je tvrdenie, podľa ktorého generálna klauzula ochrany osobnosti je právnym základom aj pre typ žalôb, ktorými sa blízka osoba domáha ochrany svojich osobnostných práv, do ktorých bolo zasiahnuté usmrtením blízkej osoby. Právna veda zvýrazňuje len usmrtenie príbuzného pri dopravnej nehode. Východiskom tejto tézy je, že strata jedného z členov rodiny pri dopravnej nehode (prečo len pri dopravnej nehode?) je neodčiniteľnou ujmovou, ktorá postihuje aj pozostalých členov rodiny a náhrada tejto nemajetkovej ujmy je primeraným prostriedkom obrany proti neoprávnenému zásahu.⁴ V ďalšom sa opis obmedzuje na konštatovanie, že tento inštitút je súčasťou práva na ochranu osobnosti a nie náhrady škody, a preto nemožno na základe totožných skutkových tvrdení uplatniť obe tieto práva.

- 1 Vozár, J. v Števec, M., Dulak, A., Bajanková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 74.
- 2 Judikatúra vo veciach nemajetkovej ujmy. Wolters -Kluwer 2015, s. 24 – 64.
- 3 Fekete, I.: Občiansky zákonník 1. Zväzok (Všeobecná časť). Veľký komentár, 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava : Eurokódex 2014, s. 128.
- 4 Vozár, s. 65. Text zrejme nesprávne odkazuje na rozhodnutie NS SR 2Cdo/93/2008, hoci správne by mal odkaz znieť na rozhodnutie NS SR 5Cdo/265/2009.

5 Mandelík, J.: Náhrada nemajetkovej ujmy. Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Bulletin slovenskej advokácie 9/2016, s. 22 – 30. Janičárová, M.: Ústavný súd SR: Náhrada nemajetkovej ujmy je krytá povinným zmluvným poistením. Bulletin slovenskej advokácie 3/2017, s. 30 – 36. Sedlačko, F.: Súdny dvor EÚ: Osobnostné nároky pozostalých pri smrteľnej dopravnej nehode sú kryté povinným zmluvným poistením. Bulletin slovenskej advokácie 11/2013, s. 5 – 6.

6 Pravda 7. 11. 2016 Pozostalí žalujú poisťovne až o 50 miliónov eur.

7 Fekete, I.: Náhrada nemajetkovej ujmy vo svetle rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová. Prednáška v Omšeni 15. 5. 2015 prístupné na <http://www.ja-sr.sk/node/4196>. Fekete, I.: Náhrada nemajetkovej ujmy a povinné zmluvné poistenie vo svetle rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová. Biatic 9/2014, s. 11 – 15.

Právna veda je k nárokom pozostalých blízkych strohá aj napriek tomu, že ide o jednu z otázok, ktorá je v centre záujmu nielen právnickej, ale i laickej verejnosti a poisťovníctva. Nároky pozostalých sa neriešia v súvislosti s podstatou samotného inštitútu, no predovšetkým s ohľadom na to, či nároky sú povinné zaplatiť poisťovne zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.⁵ Tlač konštatuje,⁶ že pozostalí obetí dopravných nehôd na niektorých slovenských súdoch úspešne od poisťovní získali vyplatenie odškodného z povinného zmluvného poistenia; s tým však poisťovne nerátali a naznačujú možné zdražovanie poistenia zodpovednosti, osobitne z toho dôvodu, že na slovenských súdoch je pozostalými uplatnené odškodnenie v celkovej výške až okolo 50 miliónov eur. Článok sa, samozrejme, okrem argumentácie poisťovní nezaobíde mienkotvornou ponosou na nezávislé slovenské súdy, ktoré v niektorých prípadoch odškodnenie priznávajú a v iných zas nie.

Publicistický článok a reakcie poisťovní referujú len k jednej otázke, ktorá vyplýva z výkladu komunitárneho práva: má sa peňažná náhrada za smrť blízkej osoby vyplácať z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla? K tomu sa uvádza, že ide o zložitý právny problém mimo komunitárneho práva, pretože jednotlivé členské štáty Európskej únie majú právo na základe vlastných zákonov rozhodnúť, či sa budú odškodňovať pozostalí obetí dopravných nehôd a predovšetkým, že v jednotlivých štátoch Európskej únie fungujú štyri rôzne systémy náhrady nemajetkovej ujmy. Najtvrdší systém pozostalým nepriznáva žiadne odškodnenie. V ďalších štátoch je nejednoznačná právna úprava a konkrétne odškodnenie je na rozhodnutí súdov. Niektoré štáty majú stanovenú pevnú výšku odškodného. Štvrtý systém má jednoznačnú právnu úpravu základu nároku a na rozhodnutí súdov je len určenie výšky odškodnenia.

Či už pre média určené alebo médiami zjednodušené názory vychádzajú z komparačného prehľadu, ktorý rozlišuje štyri prístupy k náhrade nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných:⁷ (i) právny systém, ktorý vylučuje akékoľvek nároky na náhradu tretích osôb, ktoré neboli účastníkmi dopravnej nehody (Holandsko, Bulharsko, pobaltské a škandinávské štáty okrem Švédska); (ii) nemecký právny systém, ktorý nemá výslovnú právnu úpravu, ale náhradu ujmy pozostalých osôb výnimočne pripúšťa súdna prax (Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko, Maďarsko do roku 2013); (iii) románsky právny systém, ktorý má výslovnú právnu úpravu, ale konkrétna výška náhrady nemajetkovej ujmy je striktné limitovaná (Francúzsko, Belgicko, Španielsko, Portugalsko, Veľká Británia) a (iv) právny systém, ktorý má výslovnú právnu úpravu, ale ponecháva na súdnej praxi, aby určila výšku náhrady nemajetkovej ujmy v každom konkrétnom prípade (Taliansko, Grécko, Rumunsko, Maďarsko od roku 2013, Česko od roku 2014). Súčasný slovenský systém je zaradený do systému nelimitovanej výšky náhrady. Stáva sa predmetom kritiky, pretože v prostredí slovenskej justície má zväzdať ku korupčnému správaniu. Naráža sa na to, že tento posledný a na Slovensku vyvinutý systém je najmenej transparentný. Nakoniec sa objavuje výzva na zavedenie paušálneho systému odškodňovania tak, aby bola výška odškodnenia pre jednotlivé skupiny príbuzných stanovená paušálnymi valorizovanými sumami. Osobitne sa poukazuje na to, že na slovenských súdoch bolo podaných viac ako 210 žalôb, celková žalovaná suma predstavuje 47 000 000 eur, pričom najnižšia žalovaná suma je 13 000 eur a najvyššia 7 000 000 eur. Ponosa vo vzťahu k slovenskému právu v otázke, či vôbec a aký nárok vzniká pozostalým je určite oprávnená. Výčitka je však nesprávne smerovaná len voči slovenským súdom, pretože ani slovenská legislatíva a právna veda bližšie závery k otázkam náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej protiprávnym usmrtením príbuzného nevytvárajú. Ťažko i môžu. Otázky spojené s odškodňovaním príbuzných sú pomerne nové, riešené len v rovine osobitne nespracovaných súdnych rozhodnutí. Väčšina otázok v súvislosti s odškod-

JUDr. Robert Šorl, PhD.

po skončení Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pôsobil od roku 1999 do roku 2007 ako asistent a odborný asistent na Katedre právnych dejín Právnickej fakulty UK v Bratislave, kde v roku 2005 obhájil dizertačnú prácu na tému *Vývoj súkromného práva na Slovensku v rokoch 1848 – 1950*. Publikoval články z právnych dejín a súkromného práva v odborných a vedeckých časopisoch. Od roku 2000 pracoval ako advokátsky koncipient v Bratislave, v roku 2005 zložil advokátsku skúšku a v januári 2007 bol vymenovaný za sudcu Okresného súdu Prievidza.

nením pozostalých zostáva nevyjadrená, a preto i neriešená. Odpovede na tieto otázky sú ťažko predvídateľné.

Právna veda preberá všeobecné závery pomerne novej judikatúry. Ako na historicky prvé literatúra odkazuje bez označenia prameňa na uznesenie Krajského súdu v Košiciach 1Co/201/2005 z 13. 10. 2005. Podľa tohto rozhodnutia § 11 a nasl Občianskeho zákonníka poskytuje právny základ nároku na náhradu imateriálnej ujmy spôsobenej jednotlivcovi usmrtením jeho blízkej osoby. V prípade, že interpersonálne väzby tvoriace základ a rámec súkromného života jednotlivca dosahujú určitú intenzitu a vykazujú určité charakteristiky, môže takouto deštrukciou vzťahov dôjsť k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu súkromia. Právnym prostriedkom ochrany proti takémuto zásahu je návrh, ktorým sa fyzická osoba domáha podľa ustanovení o ochrane osobnosti primeraného zadostučinenia, ktoré môže mať aj podobu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.⁸ Vznik peňažného nároku pozostalej osoby dokrešuje rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.⁹ Okrem toho sa odkazuje na závery ďalších súdnych rozhodnutí: KS BA 4Co/470/2011, NS SR 3Cdo/228/2012, NS SR 1Cdo/77/2009, NS SR 4Cdo/139/2011, NS SR 4Cdo/168/2009, KS NT 9Co/330/2012, KS ZA 8Co/264/2013, KS TT 11Co/116/2013, KS TT 24Co/479/2012.¹⁰ Okrem toho sa odkazuje na staršie rozhodnutia českých súdov NS ČR 30Cdo/1678/2004, NS ČR 30Cdo/3577/2006.¹¹ Najkomplexnejší prehľad judikatúry dopĺňa prehľad o ďalšie rozhodnutia: NS ČR 30Cdo/73/2003, NS ČR 30Cdo/999/2007, NS ČR 30Cdo/1509/2011, NS ČR 30Cdo/476/2011, NS ČR 30Cdo/1051/2005, NS ČR 30Cdo/5421/2008.¹² Z uvedených súdnych rozhodnutí je zrejmé, dovtedy (približne do polovice predchádzajúceho desaťročia) sa v rozhodovaní súdov nevyskytujúci záver o tom, že ustanovenia Občianskeho zákonníka treba vykladať tak, že stratu spôsobenú smrťou blízkej osoby možno nahradiť peňažným plnením. Rozhodnutia sa jasne nevyjadrujú k tomu, ktoré z pozostalých osôb majú nárok na peňažné plnenie, aká má byť jeho výška a kto má toto peňažné plnenie pozostalej osobe zaplatiť. Práve neriešenie týchto otázok v rovine rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vedie k tomu, že nemožno identifikovať jasné kritériá kto, komu a v akej výške má zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy.

K otázke, komu patrí náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch NS SR 5Cdo/265/2009 z 17. 2. 2011 okrem formulácie všeobecných kritérií naznačil, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy patrí len najbližším príbuzným, manželovi a deťom, a ak ich niet, rodičom. Na strane druhej najvyšším súdom formulované všeobecné kritériá vedú k tomu, že okruh oprávnených osôb možno rozšíriť a náhradu nemajetkovej ujmy priznať i v širšom bližšie nekonkretizovanom okruhu príbuzných osôb.

Čo sa týka otázky, kto je povinný na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, najvyšší súd osobitne riešil otázku dopravnej nehody spôsobenej vodičom motorového vozidla, ktorý si jeho vedením plnil svoje pracovné povinnosti. V tomto prípade dospel k záveru, že za nemajetkovú ujmu zodpovedá zamestnávateľ tohto vodiča bez ohľadu na to, že vodič svojím konaním, ktoré bolo príčinou usmrtenia, spáchal trestný čin.¹³ Na strane druhej sa najvyšší súd v rozhodnutí 3Cdo/301/2012 z 31. 3. 2016 stotožnil so záverom odvolacieho súdu, že pri nárokoch podľa § 13 Občianskeho zákonníka je možné uplatňovať nemajetkovú ujmu len voči osobe, ktorá sa takéhoto zásahu do integrity osobnosti dopustila, a preto je vylúčená zodpovednosť poisťovne, a teda i samotného prevádzateľa.

Z tejto nejasnosti spôsobenej riešením len všeobecnej odpovede, podľa ktorej stratu blízkej osoby možno nahradiť peniazmi, vybočujú riešenia, ktoré sa vzťahujú na konkrétne otázky. Osobitne bola riešená otázka spoluzavinenia usmrtenej osoby.¹⁴ I k tomuto rozhodnutiu však treba uviesť, že znova formuluje len všeobecný záver o tom, že na spoluzavinenie usmrtenej osoby treba pri určení výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch prihliadať. Z rozhodnutia však nevyplýva žiadna konkretizácia toho, akými kritériami sa má tento postup spravovať, teda či na spoluzavinenie stačí poukázať, alebo je nutné takéto spoluzavinenie i vyjadriť konkretizovaným pomerom k zavineniu povinnej osoby.

Najväčšmi sa všeobecnosť rozhodnutí najvyššieho súdu prejavuje pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Formulujú sa celkom všeobecné kritériá, ktoré neobsahujú akúkoľvek snahu o určenie konkrétnej výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch.¹⁵ Jedným dychom sa konštatuje, že zákon na určenie výšky náhrady nestanovuje žiadne medze, no treba prihliadať na viac-menej všetko: „aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadostučinenia bolo možné v rámci voľnej

8 Vozár, s. 128.

9 NS SR 5Cdo/265/2009 z 17. 2. 2011, NS SR 3Cdo/228/2012 z 26. 9. 2013.

10 Vozár, s. 74.

11 Fekete, I.: Občiansky zákonník, s. 128.

12 Judikatúra vo veciach nemajetkovej ujmy. Wolters-Kluwer 2015, s. 24 a nasl.

13 NS SR 3Cdo/228/2012 z 26. 9. 2013.

14 NS SR 1Cdo/77/2009.

15 NS SR 4Cdo/139/2011 z 30. 10. 2012.

úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo... na strane druhej však treba vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská.“ Aké majú byť tieto hľadiská a v akom rozmedzí možno o výške nemajetkovej ujmy uvažovať však najvyšší súd neuvádza. Dopĺňa len nič nehovoriace procesné kritérium: „maximálna čiastka peňažného zadostučinenia, ktorú môže súd priznať je ohraničená výškou požadovaného peňažného zadostučinenia, ktorá musí byť zrejماً zo žalobného návrhu.“ Z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že výška náhrady nemajetkovej ujmy má byť určená z konkrétnych, dokazovaním zistených skutočností. Opomína však, že tieto konkrétne skutočnosti sú v jednotlivých prípadoch viac-menej zhodné a vyplývajú z toho, že vždy ide o smrť blízkej osoby: či už plnoletého, v spoločnej domácnosti (ne)žijúceho alebo maloletého dieťaťa; na výživu povinného alebo nepovinného rodiča, súrodenca buď stále žijúceho spolu s pozostalým alebo v okruhu jeho vlastnej rodiny. Všetky tieto skutočnosti môžu byť základom transparentných kritérií pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Rozhodovanie súdov prvej inštancie a odvolacích súdov

Absencia vyjadrenia podrobnejších a ustálených normatívnych kritérií komu, proti komu a v akej výške patrí náhrada nemajetkovej ujmy v prípade treťou osobou spôsobeného usmrtenia blízkej osoby vedie v súdnom rozhodovaní k predlžovaniu súdnych konaní na strane jednej a na strane druhej k značnej diverzite pri formulácii čiastkových záverov v jednotlivých prípadoch. Oba tieto javy prirodzene negatívne vníma verejnosť. Uvedené je dokumentované priloženým tabuľkovým prehľadom, ktorý vychádza len z publikovaných rozhodnutí.¹⁶ Prehľad určite nie je vyčerpávajúci, no ide o prvý takto zverejnený prehľad.

V prvom stĺpci tabuľky sú hrubým písmom označené zverejnené rozhodnutia a kurzívou rozhodnutia, ktoré neboli zverejnené, prípadne sa ich nepodarilo dohľadať a ich obsah bol zistený z publikovaných rozhodnutí. Pri každom konaní sa odkazuje na spisovú značku súdu prvej inštancie. Pri tých konaniach, v ktorých bolo podané odvolanie sa ďalej odkazuje na spisovú značku odvolacieho súdu, ktorá bola veci pridelená, ak nedošlo k zrušeniu napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Neodkazuje sa na prípadné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie skôr zrušené. Uvádzajú sa len potvrdzujúce rozhodnutia, a to aj v prípade, že sa zmena netýkala výšky priznanej nemajetkovej ujmy (skratka p.); zmeňujúce rozhodnutia, čo do výšky priznanej náhrady (označené skratkou z.) a zastavené odvolacie konania (skratka zs.). Ak odvolanie podané nebolo, resp. sa to nepodarilo zistiť, spisová značka odvolacieho súdu nie je uvedená.

V druhom stĺpci tabuľka identifikuje rodinný pomer žalobcov k zomrelej osobe. Kde to bolo možné, je identifikovaný vek pozostalej osoby v čase úmrtia príbuzného, prípadne vek zomrelej osoby. Kde to nebolo možné zistiť, uvádza sa údaj o tom, či pozostalá osoba bola v čase smrti maloletá alebo plnoletá. V jednom prípade sa žalobkyňa označuje prívlastkom skratkou pohr., čím sa vyjadruje, že sa narodila až po smrti svojho otca. Vzhľadom na to, že základným limitom súdneho rozhodovania v časti výšky nároku, nie je hmotnoprávna, ale procesnoprávna skutočnosť spočívajúca vo výške uplatneného nároku, osobitne sa v treťom stĺpci vyjadruje výška žalobného návrhu v čase rozhodnutia a v ďalšom stĺpci výška právoplatne priznaného nároku. Vo štvrtom stĺpci sa vyjadruje výška právoplatne priznaného nároku.

V piatom stĺpci sa označuje okruh žalovaných v čase rozhodnutia súdu. Ak bol žalovaný vodič motorového vozidla, ktorý spôsobil dopravnú nehodu, osobitne sa vyjadruje, či bol vodič postihnutý podmieneným (po. ods.) alebo nepodmieneným trestom odňatia slobody (nepo. ods.). Ak údaj o charaktere uloženého trestu nebolo možné dohľadať, konštatuje sa len odsúdenie v trestnom konaní (ods.). Označením poisťovňa je vyjadrený údaj o tom, že žalovaným bola poisťovňa zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Z rozhodnutí spravidla nie je možné vyvodiť, či žalovaný vodič bol i zároveň prevádzateľom motorového vozidla. Ak však bol žalovaný prevádzateľ a bolo možné zistiť, že išlo o osobu zhodnú s vodičom trestne zodpovedným za dopravnú nehodu, je táto skutočnosť osobitne

16 Okresné sudy (OS) a krajské sudy (KS) <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/zoznam/rozhodnutie>, Najvyšší súd Slovenskej republiky (NS SR) <http://www.sup-court.gov.sk/rozhodnutia/>, Ústavný súd Slovenskej republiky (ÚS SR) <https://www.ustavny-sud.sk/vyhľadavanie-rozhodnuti>.

vyjadrená (prev.). Rovnako sa osobitne vyjadruje, či bol žalovaný prevádzateľ zamestnávateľom trestne zodpovedného vodiča (zamest.). Ak bola žaloba voči niektorému zo žalovaných zamietnutá, či už súdom prvej inštancie alebo odvolacím súdom, je táto skutočnosť vyjadrená (zamiet.). V poslednom stĺpci sa uvádzajú skutočnosti týkajúce sa opisu protiprávneho konania a prípadného spoluzavinenia zomrelej osoby. V tabuľke je spracovaných celkom 35 prípadov, z ktorých sa 30 vzťahuje k dopravným nehodám, tri k zodpovednosti zdravotníckych zariadení, jedno k zodpovednosti správcu cesty a jedno k zodpovednosti prevádzkovateľov lyžiarskeho strediska.

Súdne rozhodnutia	Pozostalí	Žaloba	Priznané	Žalovaní	Protiprávne konanie
OS NM 7C/151/2008 p. KS TN 6Co/810/2014	manžel 40 r. ml. dieťa ml. 16 r. dieťa	70 000 100 000 100 000	70 000 100 000 100 000	1) nepo. ods. vodič 2) poisťovňa	alkohol, chodec na priechode, náhrada za bolesť zamietnutá
OS NT 10C/88/2009 p. KS NT 9Co/330/2012	matka otec ml. sestra ml. brat	90 000 90 000 90 000 90 000	90 000 90 000 10 000 10 000	nemocnica (jej zamestnanec anesteziológ po. ods. v trestnom konaní)	nesprávna zdravotnícka starostlivosť pri anestézii s následkom bdelej kómy maloletého
<i>OS TT 19C/96/2012</i> p. KS TT 10Co/909/2015	manžel ml. 4 r. dcéra. pohr. syn	100 000 35 000 15 000	100 000 35 000 15 000	nemocnica vedľ. účastník poisťovňa	nesprávna zdravotná starostlivosť rodičke po pôrode
OS TN 27C/107/2012 p. KS TN 4Co/658/2014	manžel (od 1978)	50 000	50 000	1) po. ods. vodič (prev.) 2) poisťovňa	rýchlosť, chodkyňa mimo prechodu
OS BA II 18C/276/2008 p. KS BA 4Co/470/2011	spolu rodičia pl. 19 r. dcéry	116 178	49 790	správca cesty	náraz zo svahu padnutého kameňa na pasažierku auta
OS MT 11C/40/2013 z. KS ZA 7Co/578/2014 znižil z 90 000 na 45 000	manžel	90 000	45 000	1) prevádzateľ (zamest. nepo. ods. vodiča) 2) poisťovňa	náraz nákladného vozidla do pred ním idúceho osobného vozidla
OS TT 13C/126/2010 p. KS TT 24Co/368/2015	manžel, 42 r. manželstvo	70 000	40 000	1) podm. ods. vodič 2) poisťovňa	vodič otvoril dvere auta, do ktorých narazila cyklistka bez prilby, keď nedodržala min. odstup od vozidla (spolušina určená presne na 20%)
OS BR 2C/61/2010 p. KS BB 12Co/465/2014	manželka pl. dieťa ml. dieťa	66 500 33 500 33 500	33 500 33 500 33 500	1) nepo. ods. vodič 2) poisťovňa	rýchlosť 110 km/h v obci do protismeru, vodič v druhom aute
OS LM 7C/121/2010	manžel	200 000	26 500	1) ods. vodič	alkohol, zrazená cyklistka
OS TT 12C/71/2009 p. KS TT 24Co/479/2012	otec 18 r. syna	100 000	25 000	prevádzateľ (zamest. podm. ods. vodiča)	chodec na diaľnici v strednej opitosti
OS BA IV 12C/385/2008 p. KS BA 6C/111/2011 NS SR 3Cdo/228/2012	manžel 44 r. manželky	82 984	23 000	prevádzateľ (zamest. nepo. ods. vodiča)	rýchlosť jazdy cisternového vozidla

Súdne rozhodnutia	Pozostalí	Žaloba	Priznané	Žalovaní	Protiprávne konanie
OS SE 4C/58/2010 p. KS TT 10Co/137/2013	manželka ml. dieťa ml. dieťa	22 130 22 130 22 130	22 130 22 130 22 130	1) ods. vodič, (zamiet.) 2) prevádzateľ (zamest. ods. vodiča)	vodič sa nedostatočne venoval riadeniu, narazil do auta a jeho nepri- pútaný spolujazdec podľahol zraneniam
OS LM 7C/256/2011 p. KS ZA 8Co/264/2013	manželka dieťa pohr. matka otec	40 000 50 000 30 000 30 000	20 000 23 000 10 000 10 000	nepo. ods. vodič	alkohol, 105 km/h v obci, chodec na priechode
OS HU 12C/60/2011 p. KS PO 17Co/212/2015	otec matka pl. syna	30 000 30 000	20 000 20 000	1) ods. vodič 2) poisťovňa	alkohol, zrazený chodec vodič bez oprávnenia
<i>OS RS 8C/103/2009</i> p. KS BB 15Co/171/2012	manželka ml. dieťa ml. dieťa ml. dieťa	spolu 265 551	20 000 15 000 15 000 15 000	1) nepo. ods. vodič 2) poisťovňa (zamiet.)	alkohol, vodič prešiel do protismeru
OS TO 4C/14/2009 p. KS NT 25Co/18/2013	matka ml. syna	497 908	20 000	nemocnica	nesprávna zdravotná starostlivosť pri ošetrovaní bodného zranenia
OS LM 7C/42/2012	ml. syn ml. syn	33 000 33 000	20 000 20 000	spoločne a nerozdielne zviazaní žalovaní: 1) a 2) prevádzkovatelia lyžiar. strediska	prevádzkovatelia lyžiar. strediska neoznačili jamu v snehu, do kto- rej padol a zabil sa 44 r. otec žalobcov
OS HU 18C/13/2013 p. KS PO 2Co/135/2014	v spoločnej domácnosti žijúci pl. brat	15 000	15 000	1) po. ods. vodič 2) prevádzateľ 3) poisťovňa	opitý chodec na ceste, voči prevádzateľovi žaloba zamietnutá odv. súdom
OS VT 5C/38/2012 p. KS PO 20Co/183/2014	otec matka st. brat	20 000 20 000 10 000	15 000 15 000 5 000	1) nepo. ods. vodič (prev.) 2) poisťovňa	alkohol, opitý plnoletý, s rodičmi žijúci zomrelý. vedel o vodič. opitosti
<i>OS TT 37C/178/2009</i> <i>z. KS TT 11Co/90/2010</i> <i>u 1) a 2) z 6 000</i> <i>zvýšil na 15 000)</i> NS SR 4Cdo/139/2011	otec matka súrodenec ml. súrodenec	15 000 15 000 10 000 10 000	15 000 15 000 2 000 2 000	ods. vodič	chodkyňa, zrazená na prechode pre chodcov, žila v spol. domácnosti so všetkými žalobcami
OS MT 6C/94/2006 p. KS ZA 9Co/256/2013 <i>OS MT 8C/203/2004</i>	ml. dieťa ml. dieťa manžel	66 387 49 790 nezisť.	13 000 10 000 17 000	ods. vodič	chodkyňa zrazená na priechode
OS TO 5C/351/2013 <i>p. KS NT 8Co/470/2014</i> III. ÚS 646/2015	dieťa dieťa dieťa dieťa	10 000 10 000 10 000 10 000	10 000 10 000 10 000 10 000	1) ods. vodič 2) poisťovňa	chyba v jazde do protismeru
OS NT 8C/41/2012 p. KS NT 5Co/182/2013	manžel dieťa 6 r. dieťa 4 r.	10 000 10 000 10 000	10 000 10 000 10 000	1) po. ods. vodič 2) poisťovňa	do stojaceho auta zo- mrelej narazil vodič

Súdne rozhodnutia	Pozostalí	Žaloba	Priznané	Žalovaní	Protiprávne konanie
OS PO 12C/98/2010 p. KS PO 17Co/145/2014	matka	33 333	10 000	1) po. ods. vodič 2) poisťovňa	ml. chodec na prechode zrazený vodičkou, kt. nezastavila na červenú
OS LM 7C/162/2011 zs. KS ZA 7Co/287/2012	otec matka	15 000 15 000	10 000 10 000	1) prevádzateľ (zamiet.) 2) ods. vodič (zamestnanec žal. 1))	ml. 13 r. cyklista zrazený potom, ako vošiel do jazdnej dráhy auta
OS LM 7C/276/2011 p. KS ZA 5Co/315/2012	ml. syn pl. sp. dcéra	10 000 10 000	10 000 10 000	podm. ods. vodič	nesprávne technika jazdy šmyk, náraz do chodkyne
OS LM 4C/130/2009 p. KS ZA 8Co/119/2011	matka pl. syna	200 000	10 000	1) nepo. ods. vodič	alkohol, prechod do protismeru
OS PP 17C/19/2011 p. KS PP 12Co/89/2013	otec matka	10 000 10 000	10 000 10 000	1) po. ods. vodič 2) prevádzateľ 3) poisťovňa (zamiet.)	jazda v protismere pri predbiehaním nepripútaný spolujazdec, 26 ročný slobodný syn žalobcov
OS SL 2C/284/2014 p. KS PO 6Co/387/2015	otec matka	35 000 35 000	10 000 8 000	1) po. ods. vodič vedľ. účastník poisťovňa	8 r. syn zrazený potom ako vošiel do vozovky
OS PD 9C/96/2013	ml. dcéra matka	10 000 10 000	10 000 7 000	po. ods. vodička	šmyk mimo vozovku, smrť spolujazdkyne
<i>OS ZH 13C/87/2006</i> p. KS BB 14Co/339/2011 NS SR 1Cdo/77/2009	otec matka	66 388 66 388	8 600 8 600	1) po. ods. vodič 2) poisťovňa	nesprávna jazdy, na nesprávnej strane cesty zrazený chodec
OS SE 10C/9/2013 p. KS TT 10Co/566/2015	manžel dieťa dieťa dieťa	8 000 8 000 8 000 8 000	8 000 8 000 8 000 8 000	1) po. ods. vodič 2) poisťovňa	šmyk do protismeru
OS MT 5C/189/2010	manželka dieťa dieťa dieťa	vyššie, ako priz.	6 000 6 000 6 000 6 000	ods. vodič	neprimeraná rýchlosť, chodec na vozovke
OS MT 5C/312/2014	manželka dieťa dieťa	50 000 50 000 50 000	5 000 5 000 5 000	1) po. ods. vodič 2) poisťovňa	nesprávne sa vyhýbajúcim motorovým vozidlom zrazený cyklista v protismere
OS PD 16C/121/2012 p. KS TN 17Co/736/2013	manželka, pomer mimo manželstva	100 000	4 000	po ods. vodič	prechod do protismeru, smrť spolujazdca

Z prehľadu sú zrejmé viaceré zistenia. Predovšetkým je väčšina prípadov riešená v dvoch súdnych inštanciách. Konania sú poznamenané pomerne vysokou mierou nespokojnosti strán sporu s rozhodnutiami súdov prvej inštancie. Výnimočné nie je ani dovolacie konanie. Len výnimočne jednotlivé veci vyriešil súd prvej inštancie. V prípade dopravných nehôd boli len tri z 30 vecí právoplatne skončené na súde prvého stupňa, pričom vo všetkých týchto prípadoch bol zaviazaný len v trestnom konaní za vinného uznaný vodič motorového vozidla a priznané náhrady na jednu z poškodených osôb nepresiahli 10 000 eur. Na strane druhej všetky prípady, v ktorých bol jedným zo žalovaných buď prevádzateľ motorového vozidla alebo poisťovňa,

boli právoplatne vyriešené až po rozhodnutí odvolacieho súdu. Z údajov o vročení spisových značiek súdov prvej inštancie a odvolacích súdov sú zrejme medziročné odstupy medzi začatím konania podaním žaloby a začatím odvolacieho konania. Sú veci, ktoré napadli a boli predložené odvolaciemu súdu hneď v nasledujúcom kalendárnom roku, no nie sú výnimočné ani veci, ktoré boli s odvolaním predložené odvolaciemu súdu po uplynutí viac ako štyroch rokov od podania žaloby. Z priemeru týchto odstupov možno usudzovať, že medzi podaním žaloby a predložením veci odvolacieho súdu uplynú priemerne tri roky, a teda väčšina týchto vecí je odvolacím súdom predložená už ako reštančná. Priemerná dĺžka týchto konaní vo vzťahu k iným civilným konaniam je podstatne dlhšia.

Okrem výraznej diverzity súdneho rozhodovania je z prehľadu zrejmé, že nielen súdne rozhodnutia, ale aj žaloby sú výrazne odlišné. V prípade dopravných nehôd vždy prichádza do úvahy možnosť podania žaloby proti viacerým subjektom, konkrétne proti trestne zodpovednému vodičovi motorového vozidla, prevádzateľovi motorového vozidla a poisťovní zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Žalobcovia však v 16 prípadoch, teda približne v polovici, postupovali tak, že žalovali len v trestnom konaní odsúdeného vodiča a (alebo) prevádzateľa motorového vozidla, čím sa prirodzene vystavovali riziku, že ich nárok touto osobou uspokojený nebude, resp. toho, že ak si uplatnia neskôr svoj nárok aj proti poisťovní, ich nárok môže byť premlčaný. Takéto konanie žalobcov je zrejším následkom toho, že slovenské právo v prostredí súdneho rozhodovania ani do roku 2016 nedospelo k ustálenému právnomu názoru na to, či poisťovňa zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je povinná uhradiť i priznanú náhradu nemajetkovej ujmy.

Napriek tomu, že nárok žalobcov voči poisťovní sa primárne odvodzuje od poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, žaloby boli len výnimočne podávané proti prevádzateľom motorového vozidla a primárne boli zamerané proti vodičom, ktorých zodpovednosť za dopravnú nehodu bola ustálená v trestnom konaní. Prevádzateľ motorového vozidla bol žalovaný len v siedmich prípadoch, z toho v piatich prípadoch išlo o zamestnávateľa odsúdeného vodiča. Takýto prístup žalobcov si možno vyvodíť buď z toho, že v prípade odsúdeného vodiča išlo zároveň o prevádzateľa motorového vozidla, čo sa z publikovaných súdnych rozhodnutí podarilo zistiť len v dvoch prípadoch. Vysvetlením by bolo, že žalobcovia boli v právnej predstave, že ich nárok proti prevádzateľovi motorového vozidla nie je daný, hoci v oboch prípadoch, keď popri sebe boli žalovaní odsúdený vodič a zároveň i prevádzateľ, boli nakoniec na plnenie zaviazané spolu obe tieto osoby. Najpriateľnejšou príčinou tohto javu je však asi snaha žalobcov zvýrazniť trestným právom postihnutú protiprávnosť konania odsúdených vodičov, najmä v prípadoch, keď bolo zrejmé, že smrť ich príbuzného bola čiastočne spôsobená aj jeho spoluzavinením, ktorého vyjadrenie vo výrokoch trestných rozsudkov prirodzene absentuje.

Diverzita prístupov žalobcov je najmarkantnejšia v uplatnených sumách náhrady nemajetkovej ujmy. Prirodzene najpočetnejšie sú žaloby pozostalých, prevažne maloletých detí (33), ktoré si uplatnili náhrady od 100, 66, 50, 49, 33, 22, 10 až do 8 tisíc eur. Nasledujú žaloby pozostalých rodičov (25), pričom v tejto skupine sú zhruba rovnako zastúpení rodičia maloletých a plnoletých detí, ktorí si uplatňujú náhrady od 200, 100, 90, 35, 30, 20 až do 15 tisíc eur. Pozostalých 17 manželov si uplatnilo náhrady zhruba od 200, 100, 90, 83, 70, 40, 10 až do 8 tisíc eur. Nakoniec si pozostalých šesť súrodencov, pričom v tejto skupine sú zastúpení rovnako maloletí, ako aj plnoletí, no v čase smrti v spoločnej domácnosti žijúci súrodenci, uplatnilo náhrady od 90, 15 do 10 tisíc eur.

Z prehľadu rozhodovacej činnosti súdov a vzťahu rozhodnutí súdov prvej inštancie je zrejmé, že takmer pravidelným javom je, že rozhodnutia súdov prvej inštancie odvolací súd potvrdil. Z 29 odvolaní rozhodnutie o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd zmenil len v dvoch prípadoch. V jednom bola výška náhrady priznaná súdom prvej inštancie znížená z 90 000 eur na 45 000 eur. V druhom prípade bola výška náhrady nemajetkovej ujmy pri dvoch osobách zvýšená z 6 000 eur na 15 000 eur.

Ani v jednom prípade odvolacie súdy nedospeli k záveru, že by žalobcovia nemali právo na náhradu nemajetkovej ujmy a viac menej odvolacie súdy akceptovali závery súdov prvej inštancie o tom, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy majú z pozostalých nielen manželia, maloleté deti, rodičia maloletých detí a maloletí súrodenci, ale i rodičia plnoletých (i už v manželstve a v inej domácnosti žijúcich detí) a plnoletí súrodenci.

Manželom priznané náhrady sa pohybujú vo výškach od 100, 70, 50, 45, 40, 33, 26, 23, 22, 20, 10, 8, 6, 5 až do 4 tisíc eur. Náhrady priznané maloletým deťom sú od 100, 35, 23, 22, 15, 13, 10, 8, 6 až do 5 tisíc eur. Náhrady priznané rodičom sú od 25, 20, 15, 10 až do 8 tisíc eur. Náhrady priznané súrodencom sa pohybujú od 15, 5, až do 2 tisíc eur. Určite treba uviesť, že každý z opísaných prípadov je iný, no určite nemožno dospieť k záveru, že rozdielnosť medzi jednotlivými prípadmi nemajetkovej ujmy by mohla byť až taká veľká, že v jednom prípade má mať pozostalý manžel na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 70 tisíc eur a v druhom prípade vo výške 4 tisíc eur, alebo v jednom prípade má mať pozostalý maloletý súrodenec nárok na 2 000 eur a v druhom prípade pozostalý plnoletý súrodenec nárok na 15 tisíc eur.

Jeden prípad za všetky

Spoločné črty rozhodovania vo veciach nárokov na zaplatenie nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných možno zistiť nielen analýzou skupiny viacerých náhodne vybratých konaní, ale i podrobnejším rozborom jedného súdneho prípadu: konkrétne konania vedeného na Okresnom súde Humenné 15C/27/2011. V tomto konaní bolo vydaných už celkom päť súdnych rozhodnutí: rozhodnutie súdu prvej inštancie z 12. 6. 2012, zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu z 7. 5. 2013, druhé rozhodnutie súdu prvej inštancie z 25. 2. 2014, zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu z 14. 4. 2015 a nakoniec čiastočne zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu z 22. 6. 2016, z ktorých sú zverejnené rozhodnutia Okresného súdu Humenné 5C/27/2011 z 12. 6. 2012, Krajského súdu v Prešove 11Co/83/2012 z 7. 5. 2013 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3Cdo/18/2016 z 22. 6. 2016.

V tomto konaní sa pozostalí príbuzní na súde prvého stupňa domáhali proti osobe, ktorá spôsobila dopravnú nehodu, pri ktorej zomrel ich manžel a otec, nemajetkovej ujmy. Pozostalá manželka žiadala 50 000 eur a každá z pozostalých dcér po 30 000 eur. Konanie nemožno považovať za osobitne komplikované, pretože okresný súd vo veci rozhodol už rozsudkom z 12. 6. 2012 tak, že žalobe vyhovel sčasti a manželke priznal 15 000 eur a každej z pozostalých dcér po 8 000 eur a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Konanie bolo skutkovo jednoduché, pretože žalovaný sa nebránil spochybňovaním skutkových tvrdení žalobkyň, ale len skutočnosťami o svojej osobe, keď tvrdil, že je vo výkone trestu odňatia slobody, kde má minimálny príjem. Tomu zodpovedalo i dokazovanie, keď okrem výsluchu žalobkyň bol vykonaný výsluch dvoch svedkov (sesternice žalobkyne 1) a strýka žalobkyň 2) a 3)) a listín (rozsudok z trestného konania o vine žalovaného, lekárske správy o psychickom stave žalobkyň a správa Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny o sociálnom postavení žalovanej 1)).

Z takto vykonaného dokazovania vyplynuli žalovaným nespochybňované skutočnosti. Manžel žalobkyne 1) a otec žalobkyň 2) a 3) zomrel vo veku 57 rokov na následky ťažkých zranení, ktoré mu spôsobil žalovaný, ktorý pod vplyvom alkoholu zrazil svojím autom zosnulého – oproti jazdiaceho motocyklistu. Tým spáchal prečin usmrtienia podľa § 149 ods. 1 a 4 Trestného zákona a za to mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody štyri a pol roka a trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá osem rokov. Žalobkyňa 1) s nebohým žila v spoločnej domácnosti, v rodinnom dome 34 rokov; po smrti manžela nedokázala zabezpečiť udržiavanie rodinného domu, dostala sa do stavu hmotnej núdze, menej navštevovala manželových súrodencov, v prázdnom dome ju neustále prepadávali pocity úzkosti a beznádeje; trpela reakciou na ťažký stres s epizódou depresívnej poruchy stredne ťažkého stupňa s neuspokojivou odozvou liečby. Žalobkyňa 2), staršia dcéra nebohého, povolaním lekárka bola v čase smrti otca v cudzine, kde študovala doktorandské štúdium, po nehode jej bola poskytnutá odborná psychologická pomoc, keď absolvovala deväť sedení so psychológom, pod vplyvom psychických ťažkostí nedokázala ukončiť doktorandskú prácu. Žalobkyňa 3), mladšia dcéra nebohého bola v čase nehody už vydatá a sama predtým účastníčkou inej dopravnej nehody, pri ktorej utrpela vážne zranenia, pričom na pravidelnú liečbu ju vozieval zomrelý otec; nielenže sa musela vyrovnávať so smrťou otca, ale aj riešiť zhoršenie psychického stavu dcéry, vnučky zomrelého, o ktorú sa staral aj jej zomrelý otec, ktorý vnučku učil a pomáhal jej pri liečení mozgovej obrny; v dôsledku úmrtia otca trpela epizódou depresívnej poruchy stredne ťažkého stupňa. Žalovaný bol v čase podania žaloby vo výkone trestu odňatia slobody, kde pracoval a mal len minimálny príjem z tam vykonávanej pracovnej činnosti.

17 V konaní na Okresnom súde Senica 4C/58/2010 bolo zistené, no následne právne osobitne neposudzované, že zomrelý príbuzný nebol ako spoluzazdec v čase dopravnej nehody pripútaný. V konaní na Okresnom súde Trnava 13C/126/2010 bolo zistené a následne i právne vyhodnotené, že na následky poranenia hlavy zomrelá príbuzná ako cyklistka nemala v čase dopravnej nehody prilbu. Paradoxne v druhom prípade právne zohľadneného spoluzavinenia zomrelej manželky bola manželovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40 000 eur a v prvom prípade právne nezohľadneného spoluzavinenia zomreleho manžela bola priznaná manželke náhrada nemajetkovej ujmy 22 130 eur (k tomu však mohlo prispieť i to, že v prvom prípade pozostalá manželka ani viac žalobou nepožadovala).

Rozhodnutie je čo do rozsahu vykonaných dôkazov a zistených skutočností typickým prípadom a vyplýva z neho relatívna skutková nenáročnosť súdnych konaní, v ktorých sa rozhoduje o nárokoch na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných. Protiprávne konanie žalovaných sa vždy preukazuje právoplatným rozhodnutím v trestnom konaní, ktorého skutkovými zisteniami o spáchaní trestného činu žalovaným, je súd viazaný. Len v niektorých prípadoch sa k samotnej škodovej udalosti vykonáva i ďalšie dokazovanie. Je tomu tak v prípadoch, ak bolo usmrtenie príbuzného spôsobené nielen samotným trestným činom, ale jednou z príčin usmrtenia bolo konanie alebo opomenutie zomrelého príbuzného. I v týchto prípadoch sa vychádza zo znaleckých posudkov vykonaných v trestnom konaní.¹⁷ Druhá skupina skutkových tvrdení sa vzťahuje k ujme, ktorá vznikla pozostalým príbuzným. Na strane jednej sa nie vo všetkých prípadoch správami ošetrojúcich psychológov a psychiatrov preukazuje duševná ujma pozostalej osoby. Na strane druhej sa zmeny v živote pozostalých osôb po smrti ich príbuzného vyjadrujú opisom spoločného života zomrelého a jeho príbuzných pred tragickou smrťou, pričom ujma je stotožňovaná s absenciou týchto prejavov rodinného života po smrteľnej nehode príbuzného. I táto druhá skupina skutkových zistení je spravidla výsledkom jednoduchého dokazovania, keďže skutkové tvrdenia žalujúcich príbuzných z prirodzených dôvodov žalovanými nie sú spochybňované. Žalovaní spravidla nepoznajú osobné a rodinné pomery pozostalých osôb a spochybňovanie žalobcami tvrdeného skutkového stavu by si vyžadovalo poznanie týchto pomerov žalovanými, ktorí pred nehodou so zomrelým a pozostalými spravidla neboli v žiadnom osobitnom kontakte. Od žalovaných v konečnom dôsledku ani bez hlbšej investigatívnej činnosti nemožno očakávať, že by boli schopní produkovať tvrdenia, ktoré by vyvracali skutočnosti týkajúce sa intímnej sféry vzťahov zomrelého a jeho príbuzných.

Proti opísanému rozsudku podali žalobkyňa a žalovaný odvolanie, v ktorom zistený skutkový stav žiadnym zásadným spôsobom nespochybňovali. Žalovaný zopakoval, že priznaná náhrada nezodpovedá jeho majetkovým schopnostiam. Žalobkyňa zopakovala svoje skutkové tvrdenia, priznanú náhradu považovali za nízku a v odvolaní svoj návrh rozšírili tak, že žalobkyňa 1) žiadala nemajetkovú ujmu 166 072 eur a žalobkyňa 2) a 3) po 83 036 eur. Pritom navrhli, aby do konania ako vedľajší účastník na strane žalovaného vstúpila poisťovňa zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorú žiadali zaviazat' na uplatnené plnenie spoločne a nerozdielne so žalovaným (?!). Odhliadnuc od zrejmeho procesného pochybenia žalobkyň, ktoré žiadali, aby na plnenie bola popri žalovanom zaviazaná aj poisťovňa, ktorá mala vystupovať ako vedľajší účastník, je zrejme, že právne predstavy žalobkyň sa v zmene žaloby vyjadrenej v odvolaní dramaticky zmenili, keď žiadali približne trojnásobok pôvodne žalovanej sumy, a to potom, ako navrhli vstup poisťovne do konania. Akoby bonita poisťovne bola protiargumentom k zjavnej nemajetnosti žalovaného a riešením právne nedoriešenej otázky, či majetkové pomery vinníka dopravnej nehody, jeho zamestnávateľa alebo prevádzkateľa motorového vozidla majú byť rozhodné pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Odvolací súd rozhodnutím z 7. 5. 2013 zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie z dôvodu podľa § 221 ods. písm. h) Občianskeho súdneho poriadku, teda, že súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav. Z odôvodnenia je zrejme, že nesprávne právne posúdenie v danom prípade spočívalo v tom, že síce súd prvého stupňa použil správne ustanovenie právneho predpisu, ale toto na daný skutkový stav nesprávne aplikoval, keď niektoré zistené skutočnosti pri určení výšky nemajetkovej ujmy zohľadnil a iné nie. Následne odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje teoretické úvahy o charaktere nároku na zaplatenie nemajetkovej ujmy a zdôrazňuje jeho odlišnosť od náhrady škody. Nakoniec sa súdu prvého stupňa prikazuje znova zväziť zistené skutočnosti. Predovšetkým však rozhodnutie odvolacieho súdu žiadnym spôsobom nestanovuje, v čom súd prvého stupňa nesprávne zistil vyššie opísaný skutkový stav, a čo a akými dôkazmi má ďalej zisťovať. Je zrejme, že k zrušeniu rozhodnutia nedošlo pre nesprávne alebo neúplné zistenie skutkového stavu, ale len pre nesprávne právne posúdenie skutočností týkajúcich sa záveru, aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy. Inak povedané odvolací súd dospel k záveru, že priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je správna; neuvádza však, aká má byť, pričom možno len dedukovať, že by mala byť vyššia.

Podobný prístup odvolacích súdov k výkladu § 221 ods. písm. h) Občianskeho súdneho poriadku, ktorého podstatou je, že vada nedostatočne zisteného skutkového stavu sa stotožňuje s vadou nesprávneho alebo nedostatočného právneho posúdenia, a ktorého následkom je

zopakovanie konania na súde prvého stupňa bez ďalšieho dokazovania, isto nie je výnimočný a nevzťahuje sa len ku konaniam o náhradu nemajetkovej ujmy. Ide o jedno z najväznejších systémových zlyhaní rozhodovania v civilných veciach. Zdržanlivosti súdov všetkých inšancií pri formulácií jasných hmotnoprávných záverov, ktorá sa často označuje symbolmi arbitrárnosť a svojvôľa, je nahradzovaná preferovaním rôznych zástupných procesných a formálnych argumentov. Následkom tohto javu je, že hmotné právo sa v slovenskom prostredí v rovine judikatúry rozvíja pomaly, a pritom formuluje len deklaratórne závery, ktoré sú spravidla nepoužiteľné pri riešení následných skutkovo podobných prípadov.

Žalobkyne si v následnom konaní na súde prvej inštancie uvedomili svoju chybu, keď od začiatku konania nežalovali poisťovňu, a svoju žalobu zmenili tak, že každá z nich sa proti žalovanému 1) a teraz už i proti žalovanej 2) poisťovni zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel spoločne a nerozdielne domáhala zaplata 450 000 eur. V poradí druhým rozsudkom okresného súdu z 25. 2. 2014¹⁸ bolo rozhodnuté tak, že každej zo žalobkýň bolo priznaných po 350 000 eur. Hlavným dôvodom diametrálneho zvýšenia priznanej náhrady – rekordnej, hoci neprávoplatne priznanej náhrady, bolo právne posúdenie vychádzajúce z rovnakého skutkového stavu, ktorý bol zistený ešte v roku 2012. V právnom posúdení bolo zvýraznené, nie nanovo zistené, že žalovaný 1) konal ako vodič dopravného prostriedku v stave vylučujúcom spôsobilosť vykonávať túto činnosť, ktorú si privodil požitím alkoholických nápojov. Predovšetkým však bol použitý odkaz na rozsudok Súdneho dvora z 24. 10. 2013 vo veci C-22/12, ktorý bol interpretovaný tak, že treba zaručiť, aby náhrada škody podľa vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách (350 000 eur). Osobitne, keď z poistnej zmluvy vyplýva, že v prípade rizika škody na zdraví a nákladov pri usmrtení je poistný limit 5 000 000 eur bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených. Je zrejme, že hlavným argumentom mnohonásobného zvýšenia náhrady (z 8 resp. 15 tisíc eur na 350 tisíc eur) oproti prvému rozsudku súdu prvej inštancie nebolo to, že vodič, ktorý dopravnú nehodu zavinil bol pod vplyvom alkoholu, ale to, že túto náhradu by v konečnom dôsledku zaplatila poisťovňa s minimálnym predpokladom vymoženého regresu proti vodičovi, ktorý dopravnú nehodu zavinil.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadol odvolaním žalovaný 1) znova argumentujúc len právnym posúdením tak, že výška peňažnej náhrady je vzhľadom na jeho príjmy a majetkové pomery neprimeraná. Rovnako rozsudok napadla žalovaná 2), ktorá nesúhlasila s právnym posúdením, ktorého následkom bolo vyvodenie záveru, že je povinná na náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd rozsudkom z 14. 4. 2015 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovaný 1) je povinný zaplatiť každej zo žalobkýň po 23 000 eur a v prevyšujúcej časti žalobu proti žalovanému 1) sčasti a proti žalovanému 2) v celom rozsahu zamietol. Pokiaľ ide o výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, dospel odvolací súd k odlišnému záveru, pričom so zreteľom na závažnosť ujmy i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, dospel k záveru, že v danom prípade primeraná výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zodpovedá čiastke 23 000 eur. Pri svojej argumentácii odvolací súd porovnal prejednávany prípad s iným prípadom, konkrétne s rozsudkom NS SR z 26. 9. 2013 3Cdo/228/2012, v ktorom išlo o obdobný prípad (pri ktorom došlo k smrteľnému zraneniu vodiča a jeho spolujazdkyne) a náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch bola stanovená práve v tejto výške. Zamietnutie žaloby proti žalovanej 2) súd odôvodnil premlčaním nároku žalobkýň proti tejto žalovanej a tým, že nárok proti žalovanej 2) nie je daný argumentujúc v súlade s výkladom žalovanej 2) týkajúcej sa interpretácie komunitárneho práva.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobkyne tak, že nenamietali žiadne procesné pochybenie, ale len nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu sčasti výšky náhrady nemajetkovej ujmy, premlčania ich nároku proti žalovanej 2) a toho, že ich nárok proti žalovanej 2) nie je daný. O dovolaní bolo rozhodnuté 22. 6. 2016 tak, že sčasti týkajúcej sa žalovanej 2) bolo zamietnuté pre stotožnenie sa s právnym názorom odvolacieho súdu o premlčaní nároku žalobkýň proti žalovanému 2). Z pohľadu skúmanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy však dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu sčasti prevyšujúcej 23 000 eur pri nároku každej zo žalobkýň zamietol. Svoje rozhodnutie o zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil prvostupňové rozhodnutie „je nesprávne,

18 Rozsudok nie je zverejnený a je citovaný podľa NS SR z 22. 6. 2016, 3Cdo/1/2016.

lebo jednak nemá dostatočný podklad v relevantných skutkových zisteniach (individualizujúcich osobitosti ujmy spôsobenej v konkrétne prejednávanej veci) a spočíva na predčasnom (a teda aj nesprávnom právnom posúdení veci.“ K tomu odvolaciemu súdu vytkol, že nie je správny postup, keď prípad žalobkyní porovnával s podobným už právoplatne skončeným prípadom, pretože „takýto prístup odvolacieho súdu, nech by bol akokoľvek motivovaný pozitívnou snahou o dosiahnutie rovnakého posúdenia veci v rovnakých prípadoch, nemôže bez ďalšieho v potrebnej miere vystihnúť to, ako široko, mnohvrstevne a rozmanito je vnútorne rozčlenená (štruktúrovaná) osobnosť každej fyzickej osoby, aké individuálne a neopakovateľné vzťahy vznikajú medzi ňou a jej rodinnými príslušníkmi a aké dôsledky spôsobuje násilné prerušenie väzieb vo vnútri rodiny, ku ktorému dochádza stratou člena rodiny. Je nespochybniteľné, že negatívny zásah do tejto osobnostnej sféry pôsobí zraňujúco individuálne a rozmanito u každej fyzickej osoby inak, lebo každý človek, sama jeho podstata, jeho emócie, vzťahy k iným, sú veľmi individuálne. Ľudia nevnímajú vždy rovnako okolnosti vonkajšieho sveta a aj ich vzťahy s inými vykazujú znaky osobitosti, neopakovateľnosti a jedinečnosti. Vzhľadom na to aj dôsledky zásahov do týchto osobnostných sfér života každého človeka sú vysoko individuálne. Na vyjadrenie rozsahu a intenzity ujmy, ktorú vyvolali zásahy do týchto oblastí súkromného a rodinného života je nepostačujúce (paušálne) prirovnanie s inými, i keď obdobnými prípadmi.“

Konanie, ktoré sa začalo podaním žaloby ešte v roku 2011 s tým, že súd prvej inštancie už v roku 2012 rozhodol, keď zistil rozsiahlym dokazovaním medzi stranami v zásade nesporné skutočnosti, nie je ešte ani v roku 2017 skončené. V žiadnom prípade však nemožno dospieť, že by príčinou neskončenia tohto sporu bolo nekonanie zúčastnených súdov všetkých inštancií. Rovnako príčinou nemôže byť ani konanie strán sporu, keďže je zrejmé, že k predĺženiu konania mohla prispieť zmena žaloby žalobkyní ešte z roku 2012, ktorá nebola rozšírením ich skutkových tvrdení, ale len rozšírením ich uplatnených nárokov. Hlavnou príčinou neskončenia konania sú doteraz dve zrušujúce rozhodnutia odvolacieho a dovolacieho súdu, z ktorých nevyplýva jasný právny názor na to, aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy v prípade, ktorý bol jasne popísaný skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie z roku 2012. Ani jedno z týchto zrušujúcich uznesení nedáva ani len náznak odpovede na právnu, nie skutkovú otázku, aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy v skutkovo nespornom prípade, pri ktorom je skutkový dej jasne opísaný. Nielen prvé rozhodnutie odvolacieho súdu, no predovšetkým rozhodnutie dovolacieho súdu nedáva a ani nenaznačuje odpoveď na otázku, ako sa má šírka, individuálnosť, intenzita, neopakovateľnosť, množstvo vrstiev a rozmanitosť osobnosti žalobkyní a ich vzťahu k ich už takmer 10 rokov nebohému otcovi prejavíť v rozhodnutí o tom, aká je správna výška náhrady nemajetkovej ujmy alebo v tom, k čomu a aké dokazovanie ešte treba vykonať, či už na odvolacom súde alebo súde prvej inštancie. Odhliadnuc od možnej sekundárnej viktimizácie žalobkyní spôsobenej nepochybne dlhým súdnym konaním je zrejmé, že žalobkyne sú v prípade akéhokoľvek ďalšieho úspechu v konaní vystavené riziku, že ak im bude vyhovené proti žalovanému 1), ich nárok vzhľadom na majetkové pomery žalovaného bude ťažko vymožiteľný. Treba len dúfať, že nebudú vystavené tomu, že žalovaný 1), podobne ako v inom prípade, bude svoju majetkovú situáciu riešiť návrhom na osobný bankrot.¹⁹

19 Na Okresnom súde Trnava 36NcKR/3/2014 bolo povolené oddĺženie navrhovateľa na základe toho, že zavinil autonehodu, pri ktorej spôsobil smrť inej osoby, za čo bol odsúdený v trestnom konaní a následne bol proti nemu priznaný pozostalým nárok na zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy s príslušenstvom 37 967,56 eur; k tomu pribudli trovy exekučného konania 10 347,14 eur. Okrem toho mal i iné omnoho nižšie dlhy. Jeho aktíva predstavovali 2 122 eur. Ako slobodný a bezdetný žil s rodičmi. Bolo mu povolené oddĺženie tak, že v priebehu skúšobnej doby mal zaplatiť správcovi na úhradu dlhov za tri roky celkom 6 000 eur, čo predstavuje 12,42 % uspokojenia jeho veriteľov.

Dôsledky nezodpovedaných otázok

Chýbajúca transparentnosť systému je zjavná. Vyplýva nielen z vyššie opísaného prehľadu súdnych rozhodnutí, ale i z analyzovaného prípadu, z ktorého okrem iného vyplýva, že ťažko možno očakávať, že najvyššia súdna autorita sa vyjadrí k tomu, v akých rámcoch sa má pohybovať výška náhrady nemajetkovej ujmy pozostalého príbuzného a tak prispeje k zvýšeniu predvídateľnosti určovania výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Tento jav je svojím spôsobom prirodzený, keďže vyplýva z relatívne neurčitej hypotézy a sankcie obsiahnutej v § 11 a § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka. Vyššia miera určitosti týchto noriem bola nepochybne dosiahnutá už vôbec tým, že v judikatúre bol vytvorený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy pri úmrtí príbuzného, že sa zatiaľ len pozitívnym vyjadrením ustaluje okruh osôb, ktorým tento nárok patrí. Možno dúfať, že i pod vplyvom kritickej právnej vedy sa ustáli, že tento nárok je daný i proti poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. K tomu však treba

uviesť, že systém sa môže stať udržateľným a akceptovateľným pre poisťovateľov zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla len vtedy, ak bude daná jasná odpoveď, aká má byť výška tohto nároku. Preto treba rozumieť snahám o zavedenie paušalizovaného systému náhrady nemajetkovej ujmy v prípade úmrtia príbuzného.²⁰

Zavedenie transparentného, nie nevyhnutne paušalizovaného systému určovania náhrady nemajetkovej ujmy, nemožno zužovať len na to, že ide o potrebu poisťovní a ich snahu vyhnúť sa plateniu uplatnených náhrad. Treba na ňu nazerať ako na nevyhnutnú požiadavku na určitost a zrozumiteľnosť noriem hmotného práva. Len vyjasnenie toho, aká má byť výška náhrady, môže viesť k tomu, že v súčasnosti zavedený slovenský systém nebude charakterizovaný ako ten, ktorý zväzda ku korupčnému správaniu. Jasnosť hmotného práva a predvídateľnosť súdneho rozhodovania nie je primárne nástrojom na obmedzovanie korupcie (na to sú prostriedky trestného práva), ale predovšetkým nástrojom na to, aby účastníci hmotnoprávných vzťahov svoje práva a povinnosti vykonávali bez toho, aby do ich vzťahov museli svojim rozhodovaním zasahovať súdy. Aká je však motivácia pozostaleho manžela po smrti manželky pri dopravnej nehode na tom, aby sa či už s vinníkom dopravnej nehody, prevádzateľom motorového vozidla alebo poisťovňou dohodol na výške náhrady nemajetkovej ujmy, ak v jednom prípade bolo priznaných 70 000 eur a v druhom prípade, ktorý bol v niečom iný a v onom obdobný, bolo priznaných 20 000 eur. Ako môže byť motivovaná poisťovňa zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla dohodnúť sa s pozostalým na náhrade nemajetkovej ujmy, ak v jednom prípade najvyššia súdna autorita konštatuje, že základ nároku proti nej daný je a v ďalšom prípade konštatuje opak. Pritom treba rozumieť vinníkovi dopravnej nehody, ktorý je pre jej spôsobenie vo výkone trestu odňatia slobody, ak argumentuje tým, že náhradu škody v desiatkach tisícov eur nie je schopný zaplatiť. Zamestnávateľovi vinníka alebo prevádzateľovi motorového vozidla nemožno mať za zlé, ak sa bráni tak, že nemôže zodpovedať za spáchanie trestného činu tretou osobou na svojom motorovom vozidle a poisťovňa jeho zodpovednosti sa na rozdiel od majetkovej škody tvári tak, že ani nemá záujem na tom, aby vstúpila či už do súdneho alebo mimosúdneho vyriešenia veci.

Výhrady k chýbajúcej predvídateľnosti sú určite oprávnené. Na strane druhej však nemožno od literatúrou takmer nespracovanej judikatúry očakávať to, čo od legislatívy. Pritom vzniká otázka, či doterajšia netransparentnosť vôbec môže byť v rovine judikatúry uspokojujúco vyriešená alebo transparentnosť možno dosiahnuť len presnou zákonnou úpravou s paušálnymi náhradami, resp. kombináciou paušálnych náhrad s určitým priestorom pre zohľadnenie osobitných okolností každého jednotlivého prípadu. Pri náhrade nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných sa opakuje scenár, ktorý predchádzal prijatiu zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „zákon o bolestnom“). I v tomto prípade bola základom súdneho rozhodovania relatívne neurčitá hypotéza a sankcia právnej normy v § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia (ďalej len „vyhláška o bolestnom“), podľa ktorej v prípadoch hodných osobitného zreteľa môže súd odškodnenie za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia primerane zvýšiť. Výklad hypotézy tejto normy „prípadoch hodných osobitného zreteľa“ prešiel rovnakým vývojom ako výklady normy obsiahnutej v § 11 Občianskeho zákonníka „fyzická osoba má právo na ochranu zdravia a súkromia.“ Rovnako ako v prípade vyhlášky sa každý prípad poškodenia zdravia stal prípadom hodným osobitného zreteľa, tak v prípade Občianskeho zákonníka sa každý prípad smrti príbuzného pri dopravnej nehode stal prípadom hodným náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Príčiny smerovania judikatúry boli v oboch prípadoch rozdielne. Zatiaľ čo pri vyhláške o bolestnom judikatúra prekonávala zjavne vnímaniu hodnoty zdravia nezodpovedajúce výšky odškodnenia bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, pri náhrade nemajetkovej ujmy pozostaleho príbuzného je vývoj judikatúry prejavom zložitého právno-politického vývoja a postupného odmietnutia názoru vytvoreného v 19. storočí, podľa ktorého sa peňažná náhrada za nemateriálne ujmy odmietala z dôvodu, že záväzky môžu vznikáť len o majetkových hodnotách.²¹

20 Fekete, Náhrada nemajetkovej ujmy, s. 15.

21 Coing, H.: Europäisches Privatrecht. Band II 19. Jahrhundert. München Beck, s. 524

RESUMÉ

Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného.

Stav a východiská

1. časť

Náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných je v rozhodovaní slovenských súdov predmetom rôznych a značne nejednotných prístupov. Rovnako nie je predmetom žiadnych hlbších skúmaní v prostredí právnej vedy. Následkom je značná netransparentnosť systému, ktorá je predmetom povrchovej kritiky. Pomerne nový právny inštitút nastoľuje množstvo otázok, ktoré sú riešené z prípadu na prípad bez formulácie jasných hmotnoprávnych kritérií. Predmetom prvej časti štúdie je opis tohto stavu krátkym náčrtom doterajších výsledkov právnej vedy, podrobným skúmaním súdnych rozhodnutí týkajúcich sa náhrady nemajetkovej ujmy a analýzou jedného prípadu uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy, v ktorom sa prejavujú nedostatky doterajších hmotnoprávnych riešení.

SUMMARY

Compensation for Non-Pecuniary Loss of the Surviving Relative (Bereavement Damages). State of Play and Background

Part 1

Compensation for non-pecuniary loss suffered by the surviving relatives in the decision-making practice of Slovak courts is subject to various and considerably inconsistent approaches. At the same time, it is not sufficiently covered by any in-depth analyses in the field of the jurisprudence. As a result thereof, there is a considerable lack of transparency of the system that is subsequently subject to skimmed criticism. This relatively new legal institute raises a number of questions that are being dealt with on a case-by-case basis without formulating clear substantive legal criteria. The first part of the article describes this state of play by outlining the existing achievements of the jurisprudence, by a detailed examination of court judgements concerning the compensation for non-pecuniary loss, and by an analysis of one particular case of a non-pecuniary damages claim, which shows the shortcomings of the existing substantive legal solutions.

ZUSAMMENFASSUNG

Ersatz des Nichtvermögensschadens (Schmerzensgeld als Schadenersatz für die Trauer) des hinterbliebenen Verwandten.

Zustand und Ausgangspunkte

I. Teil

Der Ersatz des Nichtvermögensschadens der Hinterbliebenen wird bei der Entscheidungsfindung der slowakischen Gerichte verschieden und ziemlich nichteinheitlich behandelt. Dieser wird auch in der Umgebung der Rechtswissenschaft tiefer nicht untersucht. Die Konsequenz dessen Zustandes ist eine ziemliche Nichttransparenz des Systems, die Gegenstand einer oberflächlichen Kritik ist. Dieses relativ neues Rechtsinstrument tischt viele Fragen auf, die von Fall zu Fall ohne dabei klare materiell-rechtliche Voraussetzungen definiert wären, gelöst werden. Der Gegenstand des ersten Teiles der Studie ist die Beschreibung dieses Zustandes durch eine kurze Abfassung von bisherigen Ergebnissen der Rechtswissenschaft, durch eine ausführliche Prüfung von gerichtlichen Entscheidungen in Bezug auf den Ersatz eines Nichtvermögensschadens und durch die Analyse eines Falles des beanspruchten Nichtvermögensschadensersatzes, an dem die Mängel von bisherigen materiell-rechtlichen Lösungen ersichtlich sind.

Zákaz zneužitia práva v nových procesných poriadkoch

Mgr. Slavomíra Henčeková
JUDr. Mgr. Michal Mrva, PhD., LL.M.

Zákaz zneužitia práva predstavuje jeden z konkurujúcich protichodných princípov známych už v rímskom práve. Nullus videtur dolo facere, qui suo iure¹ (nekoná protiprávne ten, kto vykonáva svoje právo) a male enim nostro iure uti non debemus utitur² (právo sa nemá zneužívať). Hlavným cieľom tohto príspevku je princíp zákazu zneužitia práva objasniť a to predovšetkým preto, že s ním počítajú nové procesné poriadky – Civilný sporový poriadok a Správny súdny poriadok.³

1. Pozitívno-právne vyjadrenie zákazu zneužitia práva v nových procesných poriadkoch

Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) priniesol okrem množstva iných novôt aj pozitívno-právne vyjadrenie zákazu zneužitia práva, a to v čl. 5: „Zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným prietahom v konaní.“ Okrem CSP stanovil zákaz zneužitia práva v rámci základných princípov konania aj Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) v § 5 ods. 12: „Správny súd výnimočne neposkytne ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby, ak nimi podaný návrh sleduje zjavné zneužitie práva.“ Odkaz na zneužitie práva možno nájsť aj v § 28 SSP: „Správny súd môže výnimočne odmietnuť žalobu fyzickej osoby a právnickej osoby, ktorá má zjavne šikanózný charakter alebo ktorou sa sleduje zneužitie práva či jeho bezúspešné uplatňovanie. Správny súd môže tiež sankcionovať procesné úkony účastníkov konania, ktoré slúžia na zneužitie práv, najmä na prietahy v konaní.“

Pozitívno-právne vyjadrenie všeobecného zákazu zneužitia práva v procesnom kódexe predstavuje v okruhu krajín Slovensku právne najbližších (Česká republika, Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko) pomerne raritu. Predpokladá ho len český občiansky súdny poriadok,⁴ ktorý zodpovedá slovenskej právnej úprave pred prijatím CSP, a švajčiarsky trestný poriadok.⁵ V ostatných prípadoch procesno-právne kódexy predpokladajú iba odopretie právnej ochrany konkrétnym typom výkonu práva (napr. podľa § 172 ods. 1 rakúskeho civilného poriadku (ZPO) je dôvodom na vylúčenie verejnosti dôvodná obava, že prítomnosť verejnosti bude zneužitá za účelom rušenia priebehu konania alebo sťažovania zistenia skutkového stavu alebo podľa § 241 ods. 1 nemeckého trestného poriadku (StPO) môže predseda senátu odňať možnosť uskutočniť krízový výsluch, ak bolo toto oprávnenie zneužitá). Obdobné vyjadrenie zákazu zneužitia v procesnom práve a možnosť jeho sankcionovania poznajú napríklad civilné poriadky Francúzska,⁶ Holandska a Belgicka.

Snahou autorov tohto príspevku je komparatívnym výkladom priblížiť zákaz zneužitia práva v procesnom práve, jeho definíciu, povahu, ale predovšetkým aplikáciu a jej dôsledky.

1 Gai. D. 50, 17, 55.

2 Gai. 1, 53.

3 Tento príspevok sa prikláňa k názoru, že zákaz zneužitia práva je právny princíp. Ide o otázku v právnej vede s nejednotným riešením, často len o právny úzus, avšak dokazovanie tejto skutočnosti nebude predmetom tohto príspevku. Viac v HENČEKOVÁ, S.: Is the Prohibition of Abuse of Law a Legal Principle? In POTACS, M. – TICHÝ, L. (eds.): Abuse of Law. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2017, s. 57 – 74 (v čase odovzdania príspevku v tlači). K problematike princípu zákazu zneužitia práva špecificky v procesnom práve (civilnom a trestnom) viď taktiež HENČEKOVÁ, S.: Princíp zákazu zneužitia práva v civilnom a trestnom řízení. In MACKOVÁ, A. a spol.: Aktuální otázky civilního a trestního řízení: se zaměřením na rekodifikaci občanského soudního řádu a trestního řádu ve světle principů demokratického

a právného státu. 1. vyd.
Praha : Všehrad, 2016,
s. 63 – 73.

4 § 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: V občanském soudním konaní soudy prejednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a uskutočňují výkon rozhodnutí, které neboli splněny dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právom chráněných zájmův a aby práva neboli zneužívána.

5 Čl. 3 ods. 2 Schweizerische Strafprozessordnung, ktorý prikazuje orgánom činným v trestnom konaní dbať (okrem iného) aj na zákaz zneužitia práva.

6 Čl. 32 – 1 Code de procédure civile, ktorý umožňuje súdu uložiť osobe, ktorá spôsobuje prieťahy v konaní alebo zneužíva právo, pokutu do výšky 3000 Eur.

7 Historická poznámka – zákaz zneužitia práva bol známy už v rímskom práve ako exceptio doli. Vid' Honsell, H., Teleologische Reduktion versus Rechtsmissbrauch. In Beck-Mannagetta, M. – Böhm, H. – Graf, G. (eds.): Der Gerechtigkeitsanspruch des Rechts. Festschrift für Theo Mayer-Maly zum 65. Geburtstag, Wien – New York, 1996, 370.

8 KNAPP, V.: Theorie práva. Praha : C. H. Beck, 1995, s. 184.

9 TICHÝ, L.: Zneužití práva – základní kategorie. In TICHÝ, L. – MASLOWSKI, S. – TROUP, T. (eds.): Zneužití práva. Praha : Univerzita Karlova v Prahe, Právnická fakulta, 2016, s. 23.

10 PULKRÁBEK, Z.: Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem. Praha : Eurolex, 2007, s. 43.

11 MELZER, F. – TÉGL, P. a kol.: Občanský zákoník – Velký komentář. 1. svazek. Praha : Leges, 2013, s. 157.

2. Definovanie zákazu zneužitia práva v právnej vede a judikatúre⁷

Z pohľadu právnej vedy definoval zneužitie práva už V. Knapp ako „správanie zdanlivo dovolené, ktorým má byť dosiahnutý výsledok nedovolený.“⁸ L. Tichý v publikácii venujúcej sa zneužitiu práva formuluje definíciu zneužitia práva ako „taký výkon subjektívneho práva či interpretáciu objektívneho práva, ktoré sú v rozpore s jeho účelom, i keď nie v rozpore s objektívnym právom či znením právnej normy.“⁹ Z. Pulkrábek v staršej monografii o zneužití práva uvádza, že ide o „akékoľvek správanie oprávneného spoliehajúce sa na právo v situácií, kedy je daná jeho vadnosť.“¹⁰ V komentári k novému českému občanskému zákonníku (ďalej aj „NOZ“) uvádza, že „zneužitím práva je výkon práva v rozpore so základnými zásadami právneho poriadku.“¹¹ K tomu dodáva, že „označenie „zneužitie práva“ je obrazné a nie je možné ho chápať doslovne.“¹² Nakoniec M. Potacs označuje zneužitie práva všeobecne ako „použitie práva spôsobom, ktorým by použité byť nemalo.“¹³ Túto definíciu dopĺňa tak, že ide o popis situácie, kedy „spolu súťažia dve interpretačné kritéria: jazyková interpretácia proti teleologickej interpretácii normy, pričom uznať zneužitie práva znamená uprednostniť účel pred samotným znením normy a odmietnuť „formalistický“ prístup.“¹⁴

Zneužitie práva a zákaz zneužitia práva sú známymi pojmami i v práve Európskej únie. Z rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie *Emsland-Stärke*,¹⁵ *Van Binsbergen*,¹⁶ *TV10*,¹⁷ *Centros*¹⁸ a predovšetkým *Halifax*,¹⁹ možno

zjednodušene vyvodit' ponímanie zneužitia práva ako „obchádzanie národných právnych poriadkov,“ resp. „využívanie ustanovení komunitárneho práva nekalým či podvodným spôsobom.“²⁰

Judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky sa definíciami zneužitia práva takmer nezaobera. V nálezoch Ústavného súdu Slovenskej republiky vydaných za posledných približne päť rokov²¹ sa zneužitie práva okrem šiestich prípadov²² namieta výlučne zo strany sťažovateľa. I v týchto šiestich prípadoch ale bližšie zdôvodnenie, prečo ide o zneužitie práva a čo zneužitie práva znamená, absentuje. Odvolávanie sa na zneužitie práva sa tak zdá byť skôr intuitívne než racionálne zdôvodnené a podložené. Vyrovnanie sa s týmito námietkami zo strany ústavného súdu rovnako nepredstavuje žiadne koncepčné posúdenie otázky zneužitia práva. Najviac sa definícii zneužitia práva priblížil Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze, v ktorom uviedol: „Takúto námietku by však bolo možné považovať za dôvodnú iba v prípade, ak by išlo o zneužitie práva, t. j., ak by účelom výkonu práva nebola realizácia vlastných oprávnených hospodárskych záujmov, ale snaha výkonom práva znevýhodniť druhú stranu a spôsobiť jej ujmu. Šikanózný výkon práva sa musí vždy preukázať a dôkazné bremeno zatažuje toho, kto je takýmto výkonom práva poškodený.“²³ Spomenúť možno aj stručnú definíciu Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej „za zneužitie práva treba považovať konanie navonok dovolené, ktorým má však byť dosiahnutie nedovoleného výsledku.“²⁴ Najvyšší súd Českej republiky považuje za zneužitie práva „iba taký úkon, ktorého cieľom nie je dosiahnutie účelu a zmyslu sledovaného právnou normou, ale ktoré je v rozpore s ustálenými dobrými mravmi vedené priamym úmyslom spôsobiť inému účastníkovi ujmu.“²⁵

V ďalších častiach sa tento príspevok bude venovať prevažne zákazu zneužitia práva v procesnom práve, predovšetkým v CSP a SSP.²⁶ Úlohou bude s použitím výsledkov výskumov

Mgr. Slavomíra Henčeková

je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (2013).

V súčasnosti pôsobí ako doktorandka na Katedre teórie práva a právnych učení a externá výskumná pracovníčka v Centre právnej komparistiky Univerzity Karlovej v Prahe a ako advokátska koncipientka.

JUDr. Mgr. Michal Mrva, PhD., LL.M.

pôsobí ako odborný asistent na Katedre teórie práva a sociálnych vied na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Je absolventom Právnickej fakulty, Filozofickej fakulty Univerzity

Komenského v Bratislave a Faculté de Droit, d'Économie et de Finance, Université du Luxembourg. Od roku 2012 pôsobí ako advokát so sídlom v Bratislave.

českej právnej vedy²⁷ vymedziť základné kritéria pre uchopenie zákazu zneužitia práva v nových procesných poriadkoch na Slovensku.²⁸

Pred pristúpením k definovaniu zákazu zneužitia práva tak, ako je zakotvený v nových procesných poriadkoch, je potrebné ujasniť základ inštitútu zákazu zneužitia práva, ktorý vyplýva z vyššie zmienených definícií (a latentne možno aj z judikatúry ústavného súdu). Ujasniť si to, čo majú všetky tieto definície spoločné. Za zneužitie práva sa považuje taký výkon subjektívneho práva, kedy sa právo síce vykonáva formálne v súlade s právom, predovšetkým v súlade s jazykovým výkladom právnej normy priznávajúcej toto subjektívne právo, ale v rozpore s účelom práva, resp. danej právnej normy, teda v rozpore s teleologickým výkladom.

3. Definovanie zákazu zneužitia práva v nových procesných poriadkoch

Vychádzajúc z pozitívno-právneho vymedzenia zákazu zneužitia práva v nových procesných poriadkoch je pre pochopenie tohto inštitútu potrebné analyzovať nasledujúce kategórie:

1. rozpor s účelom vykonávaného subjektívneho práva, o ktorého zneužití sa uvažuje,
2. zjavnosť zneužitia práva,
3. následky zneužitia práva,
4. vzťah zákazu zneužitia práva k iným kategóriám.²⁹

3.1. Rozpor s účelom

Všeobecnú definíciu uvedenú vyššie, že zneužitím práva je výkon subjektívneho práva v súlade so znením normy, ale v rozpore s jej účelom, je potrebné rozviesť. Prvý problém nastáva už pri vymedzení toho, (i) čo je vlastne účelom právnej normy priznávajúcej subjektívne právo, ktoré môže byť potenciálne zneužitá a (ii) kde tento účel hľadať. Pozrime sa najprv na druhú otázku, ktorá môže uľahčiť odpoveď na prvú otázku. Toto hľadanie sa však nezaobíde bez teoreticko-právnych základov.

V právnej metodológii sa rozlišuje medzi subjektívnou a objektívnou teleológiou. Subjektívna teleológia (intencionalizmus) sa zaoberá tými účelmi, ktoré aktér svojím konaním *de facto* sledoval (napr. čo zamýšľal zákonodarca pri tvorbe danej normy alebo čo zamýšľali zmluvné strany pri uzavretí zmluvy alebo čo zamýšľal porúčiteľ pri spísaní závetu). Intencionalizmus sa teda zaoberá zámerom subjektu. Naproti tomu stojí objektívna teleológia, ktorá nesleduje zámyery konkrétneho subjektu, ale zaoberá sa účelmi ako dobrými dôvodmi. Skúma teda, ktoré účely sú objektívne správne, ktoré je rozumné sledovať.³⁰ V zmysle subjektívnej teleológie tak budeme účel právnej normy hľadať predovšetkým v dôvodovej správe daného zákona, zatiaľ čo v zmysle objektívnej teleológie sa budeme zamýšľať nad tým, aký je rozumný dôvod existencie danej právnej normy bez ohľadu na to, či tento dôvod deklaruje zákonodarca (zákon môže byť múdrejší ako zákonodarca). V oboch prípadoch by sa mal ale v zisťovaní účelu aplikovať tzv. princíp ústretovosti. Jeho podstata spočíva v tom, že právo by sa malo vždy interpretovať v čo najlepšom svetle. Interpretácia nemá právo absurdizovať, ale naopak, racionalizovať.³¹ Pri hľadaní účelu sa musíme pýtať, aký je rozumný dôvod existencie danej právnej normy a daného subjektívneho práva a zamietnuť tie interpretačné alternatívy, ktoré vedú k absurdným, neracionálnym záverom. Tým sa rozdiel medzi subjektívnou a objektívnou teleológiou relativizuje, pretože princíp ústretovosti predpokladá, aby sa aj zákonodarca považoval za racionálneho a nedostatky v právnej úprave sa pripisovali skôr na vrub nemožnosti posúdiť do budúca všetky dôsledky navrhovanej právnej úpravy. S veľkou dávkou opatrnosti by sa dalo uvažovať aj o tom, že rozumný dôvod je spravodlivým dôvodom a za účel právnej úpravy považovať ten z účelov, ktorý je najspravodlivejší. Za rozpor s účelom možno považovať taktiež rozpor s procesnými zásadami, na ktorých je daný procesný poriadok alebo právne odvetvie založené.³²

Možno sa stretnúť aj s názorom, že pri vymedzovaní účelu právnej normy je vhodné brať do úvahy textovú stránku (spôsob jej jazykového vyjadrenia), ale aj aspekt sociálnej reality. Tieto

12 Tamtiež, s. 158.

13 POTACS, M.: Zneužití práva v ústavním státě. In TICHÝ, L. – MASLOV-SKI, S. – TROUP, T. (eds.): Zneužití práva. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2016, s. 150.

14 Tamtiež, s. 146.

15 Rozsudok Súdneho dvora z 14. decembra 2000 vo veci C-110/99, Emsland-Starke, EU:C:2000:695.

16 Rozsudok Súdneho dvora z 3. decembra 1974 vo veci 33 – 74, Van Binsbergen. EU:C:1974:131.

17 Rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 1994 vo veci C-23/93, TV10, EU:C:1994:362.

18 Rozsudok Súdneho dvora z 9. marca 1999 vo veci C-212/97, Centros, EU:C:1999:126.

19 Rozsudok Súdneho dvora z 21. februára 2006 vo veci C-255/02, Halifax, EU:C:2006:121.

20 Dielo cit. v pozn. 9, s. 23. Komplexne je problematika zneužitia práva Európskej únie obsiahnutá v FERIA, de la R., VOGENAUER, S.: Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law? Oxford and Portland, Oregon : Hart Publishing, 2011 a SAYDÉ, A.: Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market. Oxford and Portland, Oregon : Hart Publishing, 2014.

21 Vyhľadávanie na www.ustavnysud.sk. Kritéria vyhľadávania: hľadaný výraz – „zneužitie práva,“ dátum rozhodnutia od – „1. 1. 2012“, dátum rozhodnutia do – „31. 12. 2016“, druh rozhodnutia – „nález,“ spolu 47 nájdených záznamov. 23 z týchto záznamov sa ale netýkalo zneužitia práva, ale napr. zneužitia dominantného postavenia, zneužitia osobných údajov,

zneužitia moci, zneužitia právomoci verejného činiteľa, situácie, zneužitia niektorých inštitútov či iných skutočností.

- 22 Nález ÚS SR z 3. 10. 2012, sp. zn. I. ÚS 33/2012 (posudzovanie, či uplatnenie námietky premlčania nie je zneužitím práva), nález z 23. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 84/2014 (posudzovanie, či právo na zastúpenie advokátom nie je zneužitím práva), nález z 15. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 457/2014 (opäť posudzovanie, či právo na zastúpenie advokátom nie je zneužitím práva), nález z 12. 10. 2016, sp. zn. PL. ÚS 42/2015 (posudzovanie, či nedošlo k zneužitiu vlastníckeho práva), nález z 13. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 505/2015 (posudzovanie, či podanie individuálnej sťažnosti na Ústavný súd nie je zneužitím práva a snahou o oddialenie právneho účinku rozhodnutia Najvyššieho súdu) a nález zo 17. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 264/2016 (opäť posudzovanie, či právo na zastúpenie advokátom nie je zneužitím práva).
- 23 Nález ÚS SR zo 16. 8. 2012, sp. zn. IV. ÚS 195/2012.
- 24 Uzn. ÚS SR z 15. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 58/06-28.
- 25 Uzn. NS ČR z 22. 3. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1917/2004. Obdobne aj napr. rozsudok NS ČR z 28. 6. 2000 21 Cdo 492/99.
- 26 Nebudeme sa ale venovať zneužitiu práva zo strany súdu (t. j. zneužitiu právomoci), ktoré je špecifickou kategóriou zneužitia práva, ani zneužitím práva ďalšími na konaní zúčastnenými subjektmi ako napr. svedkami. K tomu viď DVOŘÁK, B.: Zneužití práva v civilním procesu. In TICHÝ, L. – MASLOVSKÝ, S. – TROUP, T. (eds.):

dve roviny je potrebné pomeriavať a snažiť sa dospieť k racionálnemu záveru. Dôležité je, aby účel bol zdokladovaný textom, ako aj hodnotovým kontextom na spoločenskej (príp. zákonodarcovej) úrovni. Významná v tomto smere môže byť aj analýza sociálnej reality (sociálnych skutočností).³³

Vždy je ale potrebné dbať na to, aby rozhodnutie, že subjektívne právo je vykonávané v rozpore s jeho účelom, bolo náležite zdôvodnené. Strohé konštatovanie, že došlo, resp. nedošlo k zneužitiu práva bez akéhokoľvek ďalšieho zdôvodnenia je v právnom štáte absolútne neprípustné.

3.2. Zjavnosť zneužitia práva

V čl. 5 CSP aj v § 5 ods. 12 SSP sa hovorí o „zjavnom“ zneužití práva. Ďalšia otázka tak znie, čo sa onou zjavnosťou rozumie. Právna veda chápe „zjavnosť“ ako otázku miery, intenzity.³⁴ Dôvod, prečo zákonodarca stanovil, aby nebola priznaná právna ochrana iba „zjavnému“ zneužitiu práva, je najlepšie vysvetlený v dôvodovej správe k novému českému občianskemu zákonníku, ktorý taktiež obsahuje ustanovenie o tom, že „zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu.“³⁵ Podľa dôvodovej správy je zmysel nepriznania právnej ochrany iba „zjavnému“ zneužitiu práva ten, aby nedochádzalo k zneužívaniu tohto inštitútu, t. j., aby nedochádzalo (paradoxne) k zneužívaniu zákazu zneužitia práva. Tým sa myslí, aby nebola právna ochrana odmietaná tam, kde nie je jasné, či skutočne k zneužitiu práva došlo.³⁶ Dôvodová správa ale nevyjasnila, kedy je zneužitie práva „zjavné.“ Podľa niektorých autorov musí ísť o rozpor so zrejým (nie len odhadovaným) účelom subjektívneho práva, o ktorého zneužití sa uvažuje.³⁷ Otázka zjavnosti sa tak stáva otázkou zjavnosti účelu subjektívneho práva. Podľa iných autorov musí byť zneužitie práva zjavné v zmysle evidentné, na prvý pohľad jasné.³⁸ Hovoria teda o viditeľnosti, resp. dokázateľnosti zneužitia práva.

Uvažovať tak možno o troch koncepciách „zjavnosti“: (1) zjavnosť ako otázka miery, intenzity zneužitia práva; (2) zjavnosť ako otázka zjavnosti účelu subjektívneho práva, o ktorého zneužití sa uvažuje; a (3) zjavnosť ako otázka viditeľnosti, resp. dokázateľnosti zneužitia práva. Všetky tieto koncepcie sú určitým spôsobom problematické.³⁹

3.2.1. Zjavnosť ako otázka miery, intenzity zneužitia práva

Ak pripustíme, že otázka „zjavnosti“ je otázkou miery, intenzity rozporu s účelom subjektívneho práva, musíme pripustiť, že existuje aspoň jeden prípad, v ktorom i keď ide o zneužitie práva, t. j. právo je vykonávané v rozpore s jeho účelom, nie je intenzita tohto zneužitia dostatočná na to, aby takémuto výkonu bola odopretá právna ochrana. Ak takýto prípad nenájdeme, musíme túto koncepciu odmietnuť.⁴⁰ Ak takýto prípad nájdeme, mali by sme stanoviť hranicu, kedy je rozpor s účelom už zneužitím a kedy ešte nie, resp. môžeme nepriznať právnu ochranu len takému zneužitiu práva, ktoré je intenzívne, evidentné, zjavné, až extrémne. Zákaz zneužitia práva sa tak bude používať skôr ako *ultima ratio*, prostriedok poslednej inštancie.⁴¹

Poňatie zjavnosti ako otázky miery súvisí s maximou *de minimis non curat praetor* (malíčkosťami sa sudca nezaoberá) a s princípom proporcionality, ktorý je vlastný právnym štátom. I v prípade absencie pozitívno-právneho vyjadrenia „zjavnosti“ by preto táto maxima mala byť aplikovaná, a teda sankcionovaná a odmietaná len určité kvalifikované zneužitie práva.

3.2.2. Zjavnosť ako otázka zjavnosti účelu subjektívneho práva

Ak ale pripustíme, že otázka „zjavnosti“ je otázkou zjavnosti účelu subjektívneho práva, o ktorého zneužití sa uvažuje, musíme pripustiť, že ak nie je účel subjektívneho práva zrejým, jasný, nie je možné, aby takéto právo bolo zneužitie. Definovanie presného účelu je v praxi často veľmi problematické. Ak prijmeme túto koncepciu, musíme prijať aj to, že v prípadoch, kedy nebude účel jasne určiteľný, nemôže dôjsť k zneužitiu práva. A to ani vtedy, ak by právo bolo evidentne vykonávané za účelom, ktorý by sme vedeli určiť a zároveň by sme vedeli, že tento účel nemôže byť racionálnym účelom (napr. by šlo o evidentný rozpor s dobrými mravmi). V praxi sa taktiež často stáva, že je účelom daného subjektívneho práva viacero. Ak

by sme prijali túto koncepciu, mohli by sme zrejme o zneužití práva v prípade plurality účelov uvažovať len vtedy, keď je subjektívne právo vykonávané v rozpore so všetkými týmito jasne definovanými účelmi.⁴²

3.2.3. Zjavnosť ako otázka dokázateľnosti zneužitia práva

Nakoniec, ak pripustíme, že otázka „zjavnosti“ je otázkou dokázateľnosti, zdôrazňujeme procesný charakter zneužitia práva. Nestačí, že k zneužitiu práva došlo, je potrebné, aby bola táto skutočnosť dokázaná. Táto koncepcia súvisí s dvoma predchádzajúcimi, vzájomne sa nevylučujú, práve naopak. Je totiž ľahšie dokázateľné, že právo bolo zneužitie, ak je intenzita tohto zneužitia vysoká a rovnako, ak bolo právo vykonávané v rozpore s jeho jasne definovateľným účelom. Táto koncepcia tak dopĺňa prvú alebo druhú koncepciu.⁴³

3.2.4. Možná ideálna koncepcia

Z uvedeného možno podľa autorov za najvhodnejšie riešenie pre výklad zjavnosti zákazu zneužitia práva v nových procesných kódexoch považovať spojenie (1) a (3) koncepcie. Práve toto riešenie vystihuje procesné poňatie zákazu zneužitia práva (3), minimalizuje riziko, že samotné zneužitie práva bude zneužitie a podtrhuje použitie inštitútu zákazu zneužitia práva ako *ultima ratio* (1). Zároveň pripúšťa, aby o zneužitie mohlo ísť aj vtedy, ak nie je možné presne určiť účel, v rozpore s ktorým sa subjektívne právo vykonáva, ale je jasné, že účel sledovaný subjektom vykonávajúcim subjektívne právo nie je racionálny a nie je tak v súlade s účelom daného subjektívneho práva (2).

3.3. Následky zneužitia práva⁴⁴

CSP (a obdobne SSP s určitými konkrétnosťami) priamo predpokladá tri následky zneužitia práva: (1) nepožívanie právnej ochrany, (2) odmietnutie procesného úkonu a (3) sankcionovanie procesného úkonu, pričom (2) následok je podkategóriou (1) následku.

3.3.1 Nepožívanie právnej ochrany

Nepožívanie právnej ochrany evokuje nevynutiteľnosť, nevymáhateľnosť. Takýto výklad by bol ale neprimerane a neodôvodnene reštriktívny. Nepožívanie právnej ochrany by malo skôr znamenať, že sa k zdanlivému výkonu práva (ktoré je zneužitím práva) neprihliada,⁴⁵ resp. že nenastanú právne následky, ktoré by výkonom daného práva nastali.⁴⁶

3.3.2. Odmietnutie procesného úkonu

Jednou z podkategórií (1) následku je i odmietnutie procesného úkonu. Odmietnutie procesného úkonu totiž znamená, že nenastanú právne následky tohto procesného úkonu. Odmietnutie procesného úkonu, konkrétne žaloby, predpokladá SSP, CSP nie. Ako príklad možno uviesť podanie správnej žaloby, ktorej účelom bude šikanovať účastníka, proti ktorému je namierená. Účel tejto žaloby nebude domáhanie sa vlastného práva, ale výlučne úmyselné poškodenie (alebo znevýhodnenie) druhého účastníka. Žaloba tak bude vyhodnotená ako šikanózna, a teda pôjde o zneužitie subjektívneho oprávnenia podať žalobu,⁴⁷ a súd túto žalobu odmietne.

Naopak, podľa CSP nemôže dôjsť k odmietnutiu žaloby, ktorou sa zneužíva právo na podanie žaloby. CSP totiž takýto právny následok nepredpokladá. Nepožívanie právnej ochrany v CSP tak bude mať vo vzťahu k žalobe, ktorá bude prejavom zneužitia práva podať žalobu, formu zamietnutia žaloby. Možnosť odmietnutia procesného úkonu predpokladaná v CSP v čl. 5, druhá veta, sa viaže len na prípady predpokladané priamo CSP. Vzhľadom na to, že CSP takýto prípad odmietnutia žaloby či iného procesného úkonu nepredpokladá, javí sa byť táto možnosť v CSP nevyužiteľná.

Zneužití práva. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2016, s. 243 – 244.

27 Na Centre právnej komparatistiky Univerzity Karlovej v Prahe sa uskutočnili dva projekty venujúce sa zneužitiu práva – prvý v spolupráci s Univerzitou Toulouse Capitole, ktorého výstupom je publikácia TICHÝ, L. – MASLOWSKI, S. – TROUP, T. (eds.): Zneužití práva. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2016; a druhý v spolupráci s Wirtschaftsuniversität Wien a Universität Wien, ktorého výstupom je publikácia POTACS, M. – TICHÝ, L. (eds.): Abuse of Law. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2017 (v čase odovzdania príspevku v tlači).

28 Komentár k čl. 5 CSP v najväčšom komentári k CSP sa nám javí veľmi strohý (viď ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. a ďalší: Civilný sporový poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 42 – 43), a to predovšetkým v porovnaní s komentárom k zákazu zneužitia práva v komentári k českému občianskemu zákonníku (viď. dielo cit. v pozn. 11, s. 148 – 172) a celkovej pozornosti, ktorá sa javu zneužitia práva venuje v českej právnej vede. Z tohto dôvodu, ale i preto, že je české právne prostredie slovenskému najbližšie, vychádzame v tomto príspevku primárne z výsledkov výskumov českej právnej vedy.

29 Za povšimnutie stojí, že pojmovým znakom zákazu zneužitia práva nie je explicitne spôsobilosť ujmy inému (nie je to teda ani kategória, ktorú by bolo potrebné bližšie v súvislosti so zneužitím práva rozoberať). Zneužitím práva, samozrejme, môže dôjsť k vzniku ujmy inému. To sa ale bude posudzovať samostatne, napríklad

v spojitosti s posudzovaním oprávnenosti nároku na náhradu takto vzniknutej ujmy. V prvom rade ale musí byť rozhodnuté, že došlo k zneužitiu práva. Rozhodovanie o oprávnenosti nároku na náhradu ujmy je až sekundárnym krokom. Opačný názor, avšak, zastáva vo svojej judikatúre NS ČR, vid' ref. 25.

- 30 SOBEK, T.: Právní rozum a morální cit. Hodnotové základy právního myšlení. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 167.
- 31 Tamtiež, s. 167.
- 32 B. Dvořák definuje zneužitie procesného práva ako „postup súdu či strán v konaní, ktorý je v rozpore s účelom procesu či konkrétnej procesnej normy, ktorej sa dovoľáva, prípadne ide o postup, ktorý sa prieči zásadám, ktoré sa v konaní uplatňujú, pričom zákonosť takéhoto postupu nie je možné odôvodniť inak.“ Dielo cit. v pozn. 26, s. 246.
- 33 MRVA, M. – TURČAN, M.: Interpretácia a argumentácia v práve. Bratislava: Wolters Kluwer, s. r. o., 2016, s. 80.
- 34 Dielo cit. v pozn. 9, s. 40.
- 35 § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- 36 Dôvodová správa k § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- 37 Dielo cit. v pozn. 13, s. 150.
- 38 PULKRÁBEK, Z.: Zákaz zneužití práva v soukromém právu. In TICHÝ, L. – MASLOWSKI, S. – TROUP, T. (eds.): Zneužití práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, s. 218.
- 39 Z. Pulkrábek ohľadom zjavnosti podotýka, že môže určovať zisťovanie skutkového stavu alebo právneho stavu.
- 40 Podľa P. Lavického je potrebné výklad, že zneužitie práva musí dosahovať určitú intenzitu, inak nejde

3.3.3. Sankcionovanie procesného úkonu⁴⁸

CSP a SSP priniesli v oblasti následkov zneužitia práva nepochybne novum v podobe možného sankcionovania zneužitia práva, ktoré sčasti popiera účel civilného procesu, ktorým nie je trestať, ale rozhodovať súkromnoprávne spory. I v tomto prípade (rovnako ako pri (2) následku) ale podľa CSP platí obmedzenie sankcionovania len v rozsahu ustanovenom v zákone. Priame, bezprostredné použitie výhradne čl. 5 CSP v časti zakladajúcej následok sankcionovania zneužitia práva (rovnako ako odmietnutia procesného úkonu) bez aplikácia iného ustanovenia CSP tak neprichádza do úvahy. Podľa CSP môže právny následok sankcionovania zneužitia práva nastať v nasledujúcich prípadoch:

- pri zneužití práva podať námietku zaujatosti – možnosť uložiť poriadkovú pokutu až do 500 eur za šikanóznou alebo zjavne bezdôvodnú námietku zaujatosti (§ 58),
- pri zneužití práva podať dovolanie – možnosť uložiť pokutu až do 500 eur, ak dovolací súd dovolanie odmietne ako neprípustné alebo zamietne ako nedôvodné v obdobnej veci, ktorá už bola aspoň v piatich prípadoch predmetom konania pred dovolacím súdom na základe skoršieho dovolania podaného tým istým dovolateľom (§ 452 ods. 2).

Podľa SSP môže právny následok sankcionovania zneužitia práva nastať v nasledujúcom prípade:

- pri zneužití práva podať námietku zaujatosti (podobne ako v CSP) – možnosť uložiť poriadkovú pokutu až do 500 eur za šikanóznou alebo zjavne bezdôvodnú námietku zaujatosti (§ 95).

Je ale potrebné podotknúť, že v SSP neexistuje obmedzenie viazania následku v podobe sankcie za zneužitie práva len na prípady stanovené zákonom, t. j. SSP: „*Správny súd môže tiež sankcionovať procesné úkony účastníkov konania, ktoré slúžia na zneužitie práv, najmä na prieťahy v konaní* (§ 28, druhá veta).“ Možnosť súdnej diskrecie je tak i pri tomto následku (rovnako ako pri (2) následku) väčšia než podľa CSP. Paradoxne nie je súdna diskrecia pri sankcionovaní zneužitia práva podľa SSP obmedzená ani podmienkou „výnimčnosti“ takéhoto prípadu (ako je to predpokladané pri (2) následku). Táto „výnimčnosť“ by ale mala byť daná už len tým, že ide o sankcionovanie, t. j. základnou zásadou trestania – subsidiaritou represie, ktorá má platiť ako všeobecný právny princíp i pri absencii výslovnej pozitívno-právnej úpravy.

Pri právnom následku sankcionovania je taktiež potrebné dodať, že ho je nutné vždy spojiť s (2) následkom, t. j. odmietnutím procesného úkonu, ktorým sa zneužíva právo. Vyplýva to aj z uvedených konkrétnych prípadov, v ktorých podľa CSP a SSP môže dôjsť k sankcionovaniu zneužitia práva (odmietnutie námietky zaujatosti či dovolania), ako aj zo všeobecného následku zneužitia práva, ktorým je odopretie právnej ochrany.

3.4. Vzťah k ďalším kategóriám

Praktickým problémom môže byť i vzťah zneužitia práva k iným kategóriám. Zdá sa totiž, že zákaz zneužitia práva sa s mnohými kategóriami prelína, dopĺňa a vzťahy medzi týmito kategóriami nie sú jasné. CSP rozlišuje okrem zjavného zneužitia práva ešte (1) svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva a (2) neodôvodnené prieťahy v konaní.⁴⁹ SSP rozlišuje okrem zneužitia práva (1) šikanu, (2) bezúspešné uplatňovanie práva a (3) prieťahy v konaní ako demonštratívny príklad zneužitia práva⁵⁰ priamo v ustanoveniach zakotvujúcich zákaz zneužitia práva. Ak zhrnieme tieto dva prístupy, je na mieste vyjasniť vzťah zákazu zneužitia práva k nasledujúcim kategóriám:

1. Šikana,
2. Svojvoľné uplatňovanie alebo bránenie práva,
3. Zjavne bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva,
4. Prieťahy v konaní.

3.4.1. Šikana

Šikana je výkonom práva za účelom poškodenia druhej strany. Ide o konanie zavinené, vo forme úmyslu.⁵¹ Právo sa teda nielenže vykonáva v rozpore s účelom, ktorému bolo určené, ale

primárnym účelom výkonu práva je poškodenie iného. Indíciou pre identifikovanie šikany je, že za výkonom práva nevidno žiaden racionálny účel, táto indícia ale pre samotné označenie výkonu práva ako šikanózneho nestačí. Výkon práva bez racionálneho účelu je totiž svojvoľným uplatňovaním práva (viď bod 3. 4. 2), k šikanóznemu výkonu práva je nutný práve úmysel poškodiť druhú stranu. Typickým historickým učebnicovým príkladom šikany je tzv. *Neidbau*, t. j. postavenie vysokej steny na vlastnom pozemku, ktorej jediným účelom je zatieniť výhľad suseda. V procesnom práve by príkladom šikany mohlo byť opakované podávanie nových návrhov sledujúce jediný účel – navyšovanie trov právneho zastúpenia druhého účastníka.

3.4.2. Svojvoľné uplatňovanie alebo bránenie práva

Aj svojvoľné uplatňovanie, resp. bránenie práva súvisí s účelom, za ktorým je právo vykonávané. Účel nie je ani nutne nemravný (viď bod 3. 4. 5.), ani ním nie je poškodiť iného (viď bod 3. 4. 1.). Právo sa ale vykonáva „samo pre seba“, nesleduje sa ním žiaden právom predpokladaný racionálny účel, výkonom práva sa nechce nič ďalšie dosiahnuť. Typickým príkladom sú tzv. principiálne spory, v ktorých neexistuje naliehavý právny záujem. Žalobca nemá záujem o vyriešenie sporu preto, aby boli usporiadané právne vzťahy medzi účastníkmi konania, ale domáha sa riešenia sporu preto, aby súd „uznal jeho pravdu“ alebo aby sa domohol určitej morálnej satisfakcie v podobe preňho priaznivého rozhodnutia súdu.

3.4.3. Zjavne bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva

Hoci CSP nerozlišuje explicitne medzi svojvoľným a bezúspešným bránením alebo uplatňovaním práva a SSP explicitne zmieňuje iba bezúspešné uplatňovanie práva, máme za to, že ide o dve rozdielne kategórie z hľadiska ich skutkovej podstaty. Zároveň máme za to, že následky, s ktorými počíta CSP a SSP pri bezúspešnom uplatňovaní alebo bránení práva, by mali byť viazané len na „zjavne“ bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva obdobne, ako je tomu pri zneužití práva s obdobným odôvodnením – aby nedochádzalo k zneužívaniu tohto inštitútu, či už zo strany účastníkov alebo súdu.

Právo je uplatňované, resp. bránené zjavne bezúspešne vtedy, ak účel, ktorý je uplatňovaním práva sledovaný, celkom očividne nemôže byť dosiahnutý. Opäť gro i tejto kategórie spočíva v účele, tentoraz ale nie je právo vykonávané nutne v rozpore s účelom daného práva, nemusí ísť ani o nemravné vykonávanie práva či vykonávanie „práva pre právo“, ale sledovaný účel nie je očividne možné dosiahnuť.

Podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o zjavne bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva ide najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.⁵² V danej veci bola nesporne daná prekážka litispendencie, preto bolo jasné, že účastník nebude so svojou žalobou úspešný a nemohlo mu byť ani priznané oslobodenie od súdnych poplatkov ani ustanovený zástupca. Príkladom na zjavne bezúspešné uplatňovanie, resp. bránenie práva môžu byť aj niektoré námietky zaujatosti.⁵³

3.4.4. Neodôvodnené prieťahy v konaní

CSP umožňuje podľa čl. 5 sankcionovať procesné úkony, ktoré vedú k neodôvodneným prieťahom v konaní. SSP v § 28 umožňuje správnomu súdu sankcionovať procesné úkony účastníkov konania, ktoré slúžia na zneužitie práv, najmä na prieťahy v konaní. SSP teda označuje prieťahy v konaní ako príklad zneužitia práva, zatiaľ čo CSP ich chápe ako osobitnú kategóriu. Ďalší rozdiel spočíva v tom, že CSP umožňuje sankcionovať len „neodôvodnené“ prieťahy v konaní, zatiaľ čo SSP nehovorí explicitne len o „neodôvodnených“ prieťahoch, ale o prieťahoch v konaní všeobecne. Z pozitívnej úpravy dvoch procesných kódexov tak vyplývajú určité rozdiely, ktoré sa ale nezadajú byť nijak odôvodnené a otázka je, či majú prinášať rozdiel v aplikačnej praxi.

Pod zneužitím práva sa rozumie výkon práva za účelom, na ktorý toto právo nebolo vytvorené, ale formálne v súlade so znením právnej normy, ktorá ho garantuje. V procesnom práve sa za typický iný účel, ktorý sa výkonom práva (ale nielen ním) sleduje a ktorý nie je „tým správnym účelom,“ môže požadovať práve predlžovanie konania. Je potrebné ale rozhodnúť,

o nedovolený výkon práva, nutné odmietnuť ako výklad *ad absurdum* – i nezjavné zneužitie práva totiž nemôže byť v súlade s právom, ale je vždy protiprávne. In LAVICKÝ, P.: Přehled judikatury ve věcech zásad soukromého práva. Sva-zek III. Zákaz zneužití práva. Praha : Wolters Kluwer, 2013, s. 8.

41 Podľa Z. Pulkrábka sa vhodnou poisťkou proti ľubovôli sudcov javí obmedzenie použitia zákazu zneužitia práva podmienkou, že zneužitie musí byť „zjavné, t. j. evidentné, na prvý pohľad jasné. Dielo cit. v pozn. 38, s. 218

42 Pluralita účelov je typická napr. v daňovom práve, kde je zároveň veľmi ťažké jasne určiť účel právnej normy (obdobne napr. aj v insolvenčnom práve). Ak by sme prijali druhú koncepciu, rozsah prípadov, v ktorých by sme mohli hovoriť o zneužití práva, by bol veľmi úzky. Podľa českej judikatúry v oblasti daňového práva možno ale o zneužití práva hovoriť vtedy, ak sa osobe vykonávajúcej subjektívne právo nepodarí dokázať, že účel jej konania spadá pod niektorú z účelov právnej normy. Súd ani účastník ale nemusí presne vymedzovať všetky účely danej právnej normy. Najčastejšie pôjde o prípady, kedy v samotnom výkone subjektívneho práva chýba akákoľvek racionalita. K prípadom zneužitia daňového práva viď napr. BURDA, Z.: Zneužití práva v oblasti daně z příjmu. Daně a právo v praxi 2011/12, dostupné na <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/-doc-d36152v45864-zneuzeni-prava-v-oblasti-dane-z-prijmu/> (stav k 23. 4. 2017).

43 Túto koncepciu potvrdzuje P. Lavický. Vo vzťahu k zákazu zneužitia práva

v novom českom občianskom zákonníku sa vyjadruje kriticky. Uvádza, že zákonodarcu neskrotil svoju ambíciu upraviť v hmotnoprávnom predpise procesné otázky a dal priestor vzniku zbytočných interpretačných problémov. Zjavnosť má byť otázkou dokazovania, unesenia dôkazného bremena a nemalo by teda byť v danom ustanovení občianskeho zákonníka zmienené. In dielo cit. v pozn. 40, s. 8

- 44 Okrem tu opísaných procesných následkov možno uvažovať aj o hmotnoprávných následkoch, predovšetkým o vzniku nároku na náhradu škody, resp. nemateriálnej ujmy.
- 45 Napr. sa súd nebude zaoberať opakovane a bezdôvodne vznesenou námietkou zaujatosti, nenariadi delegáciu, ak sa ňou sleduje zneužitie práva alebo sa odmietne zaoberať podaním kverulanta. I SSP v § 28 počíta práve s týmto následkom – odmietnutie žaloby, ak sa jej podaním sleduje zneužitie subjektívneho práva na podanie žaloby.
- 46 Napr. nedôjde k vylúčeniu sudcu pre zaujatosť, ani k nariadeniu delegácie. Konkrétny príklad predstavuje uznesenie NS ČR z 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Nd 201/2008, v ktorom účastník zneužil návrh na delegáciu vhodnú za účelom prietahov v konaní. Súd preto nepredložil návrh k rozhodnutiu najbližšie spoločnému nadriadenému súdu.
- 47 Viac o vzťahu šikany a zneužitia práva v bode 3.4.2. tohto príspevku. Rozhodnutia, v ktorých súd posudzoval, či je podanie žaloby šikanóznym výkonom práva a teda jeho zneužitím, sú napríklad rozsudok NS ČR zo 7. 9. 2014,

či predlžovanie konania zo strany účastníka konania je legitímny účel, či ide o legitímny výkon práva alebo nie. Práve „neodôvodnenosť“ prietahov v konaní môže byť návodom na to, aby sa nesankcionoval každý výkon práva, ktorým sa sleduje predlžovanie konania, ale len ten, ktorý prekračuje určité medze, kde preváži iný právny záujem. I tu je ale potrebné sa vyvarovať zneužitiu sankcionovania prietahov v konaní najmä zo strany súdov, preto musí súd odôvodniť, z akého dôvodu je predlžovanie konania účastníkom neprimerané.

Neodôvodnené prietahy v konaní tak možno považovať za príklad zneužitia práva (viď CSP), pretože sa nimi sleduje iný účel, než pre ktorý bolo vykonávané právo vytvorené. Aj tu je ale nutné hľadať „intenzitu“, pri ktorej ide už o výkon práva neprípustný. Zvláštnu pozornosť si zaslúžia preto, že ide o častý príklad zneužitia práva. Zároveň treba zohľadniť, že k prietahom v konaní nemusí dochádzať len výkonom práva, ale i napr. faktickými úkonmi, a aj tieto konania by súd mal mať možnosť sankcionovať. Vo všetkých prípadoch je ale potrebné dbať na to, aby nedošlo k zneužívaniu možnosti sankcionovať prietahy v konaní, a preto každé sankcionovanie prietahov v konaní musí byť náležite odôvodnené vážením proti sebe stojacich protichodných záujmov.

4. Záver

Civilný sporový poriadok a Správny súdny poriadok pozitívno-právne zakotvili zákaz zneužitia práva, pričom tento je upravený jednak medzi základnými princípmi civilného sporového konania, ako aj medzi základnými princípmi konania upraveného v SSP (ktoré sú doplnením princíпов upravených v CSP). Okrem toho sú niektoré následky zneužitia práva obsiahnuté aj v iných normatívnych ustanoveniach predmetných procesných poriadkov.

Článok vysvetľuje princíp zákazu zneužitia práva z pohľadu právnej teórie, ako aj z pohľadu rozhodovacej praxe všeobecných a ústavných súdov, pričom v spojení s jeho pozitívno-právnym zakotvením v CSP a SSP sa venuje aplikačno-právnym problémom, ktoré sú s ním spojené.

Minimálne zvláštnym sa javí nezakotvenie zákazu zneužitia práva v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „CMP“). Z dôvodovej správy k CMP, ako aj zo základných princíпов mimosporového konania, možno identifikovať jeho určité špecifické princípy (napr. vyšetrovací princíp, princíp ochrany verejného záujmu, princíp oficiality, princíp materiálnej pravdy), pričom zákaz zneužitia práva tento právny predpis vôbec nespomína (napriek tomu, že zakotvenie niektorých princíпов doslovne kopíruje z CSP).⁵⁴ Jedine z § 2 ods. 1 CMP možno odvodiť aplikovateľnosť ustanovení CSP o zákaze zneužitia práva aj na mimosporové konania. Vynechanie explicitného formulovania zákazu zneužitia práva v CMP možno hodnotiť ako nie príliš systematické a neodôvodnené zo strany zákonodarcu, a to najmä vo vzťahu k výslovne zakotvenému zákazu zneužitia práva v SSP, pričom ustanovenia CSP sa v konaniach upravených v SSP subsidiárne aplikujú tiež (viď § 5 ods. 1 a § 25 SSP). Žiadny z princíпов civilného mimosporového konania totiž aplikácii princípu zákazu zneužitia práva nebráni a jeho aplikácia je veľmi žiaduca aj v mimosporovom konaní.

Máme za to, že i keď zákonodarcu v rámci CMP výslovne nezmienil zákaz zneužitia práva, je tento aplikovateľný i na prípady spadajúce pod CMP. Koniec koncov, ide o právny princíp. ■

RESUMÉ

Zákaz zneužitia práva v nových procesných poriadkoch

Civilný sporový poriadok a Správny súdny poriadok pozitívno-právne zakotvili zákaz zneužitia práva. Tento príspevok sa analyticky, s odkazmi na výsledky výskumov predovšetkým českej právnej vedy, zaoberá tým, čo vlastne pozitívno-právne vymedzenie môže predstavovať a ako dané ustanovenia prakticky aplikovať.

SUMMARY

Prohibition of Abuse of Rights in New Procedural Codes

The Code of Civil Litigation Procedure and the Administrative Procedure Code set out an explicit provision prohibiting the abuse of rights by virtue of law. The article analytically (referring to the results of the legal research mainly in the Czech Republic) deals with the role of the statutory regulation, as well as with how to apply relevant provisions of law in practice.

ZUSAMMENFASSUNG

Verbot des Missbrauches des Rechtes in den neuen Prozessordnungen

Die Zivilstreitordnung und die Verwaltungsgerichtsordnung haben positiv-rechtlich das Verbot des Mißbrauchs des Rechtes verankert. Dieser Beitrag befasst sich analytisch mit den Verweisen auf die Ergebnisse von Forschungen, insbesondere der tschechischen Rechtswissenschaft, er befasst sich damit, was eigentlich die positiv-rechtliche Definition darstellen kann und wie die jeweilige Bestimmung praktisch anzuwenden ist.

sp. zn. 22 Cdo 1567/2004 (žaloba na vypratanie bytu), rozhodnutie NS ČR z 18. 8. 1928, sp. zn. Rv I 1938/27 (žaloba prenajímateľky proti nájomcovi na odstránenie firemnej tabule na dome z dôvodu narušania estetického vzhľadu budovy). Vid' dielo cit. v. pozn. 40, s. 18 – 22.

48 V tejto časti máme na mysli sankcie za zneužitie práva, t. j. sankcie, ktoré majú byť uložené subjektu práva, ktorý sa dopustí zneužitia práva.

49 Vid' znenie článku 5 CSP.

50 Vid' znenie § 28 SSP.

51 Dielo cit v pozn. 9, s. 41.

52 Uznesenie NS SR z 31. 10. 2011, sp. zn. 5SŽi/6/2011.

53 Napr. námietka banky v spotrebiteľskom spore. Ktorú banka odôvodnila tak, že „konajúci sudca má úver v inej banke a že z postupu sudcu vyplýva, že má zjavne tendenčne prospotrebiteľský prístup, ktorý flagrantne narušá princíp rovnosti účastníkov a pravdepodobne je motivovaný určitým pocitom spolupatričnosti vo vzťahu k žalobcom.“ Uznesenie OS v Žiline z 2. 6. 2015, sp. zn. 8NcC/19/2015-104. Dostupné na http://www.ulpianus.sk/public/files/rozsu-dok_namietka_zaujatos-ti.pdf (stav k 23. 4. 2017).

54 Vid' čl. 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12 a 14 CMP.

Započítanie času stráveného vo väzbe v zahraničí do výkonu trestu odňatia slobody

„Problematika uplatňovania pomeru 1:1“

JUDr. Viliam Hečko

Autor sa v príspevku venuje problematike započítania doby trvania väzby v zahraničí do výkonu trestu odňatia slobody na území Slovenskej republiky. V tomto smere načrtáva formou komparatívneho pohľadu právne úpravy Rakúska, Nemecka a Švajčiarska, z ktorých v závere sumarizuje vhodné odporúčania pre našu legislatívu. V príspevku poukazuje i na prislúchajúcu judikatúru ESĽP v otázke striktného uplatňovania pomeru započítania väzby a trestu 1:1 s ohľadom na väzbu vykonanú v zahraničí v podmienkach odporujúcim minimálnym vyžadovaným štandardom.

Úvod

Legislatíva ako aj prax štátov „Schengenu“ nie je v tomto smere identická. Predmetné tvrdenie platí tak pri nemecky hovoriacich krajinách, medzi ktorými v predmetnej otázke nepanuje zhoda, ako aj u nás.

V našom príspevku sa bližšie pozrieme na problematiku započítavania doby trvania väzby podstupenej v zahraničí, najmä na otázku, v akom pomere zohľadňovať fakt, že väzba obvineného bola vykonávaná v podmienkach, ktoré nezodpovedajú štandardom, ktoré sú u nás, respektíve v ďalších štátoch „Schengenu“ takpovediac bežné. Ide o podmienky, ktoré musia naplňať minimálny štandard, ktorý nie je v rozpore s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv (ďalej len „EDĽP“). Zákonite sa preto naskytá otázka, ako postupovať v prípadoch, ak jednotlivé krajiny Európy, ale i sveta nezabezpečujú rovnaký štandard pre väzbu obvineného, a či vôbec je možné pri väzbe v cudzine následne spomenutý faktor zohľadňovať v rámci započítania do výkonu trestu. Preto sa zameriame na započítanie väzby, ktorá celkom alebo sčasti trvala v zahraničí. Budeme sa zaoberať otázkou, v akom pomere a či vôbec je možné v rámci podmienok Slovenskej republiky uplatňovať inú mieru započítania ako „deň za deň“, teda uplatňovať započítanie aj v inom pomere ako 1:1 (počet dní v štáte, kde bola väzba vykonaná k počtu dní započítavaných do výkonu trestu v inom štáte).

Spomenuté zahraničné právne úpravy poskytujú odlišný pohľad v tejto problematike, ako tie naše, a preto môžu byť cenným zdrojom informácií, resp. inšpirácií pre našu legislatívu. Po objasnení slovenskej legislatívy sa preto zameriame na právne úpravy troch vybraných po nemecky hovoriacich krajín, konkrétne Rakúska, Nemecka a Švajčiarska, ktoré budeme v komparatívnom

JUDr. Viliam Hečko
absolvoval v rokoch
2010 až 2015 štúdium
práva na Právnickej
fakulte Trnavskej univer-
zity v Trnave, kde od
roku 2015 pôsobí ako

interný doktorand na Katedre trestného
práva a kriminológie.

pohľade porovnávať so Slovenskou republikou. Po predmetnej komparácii sa budeme zaoberať i otázkou, či neumožnenie zváženia možnosti uplatniť inú mieru započítania väzby ako „deň za deň,,, je konformné s EDĽP a jeho prislúchajúcou judikatúrou v danej problematike.

1. Slovenská právna úprava započítania väzby

1.1. Hmotnoprávne hľadisko

Problematika započítania väzby do výkonu trestu odňatia slobody, je výslovne upravená v § 45 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „TZ“) tak, že „ak sa viedlo proti páchatelovi trestné stíhanie vo väzbe a dôjde v **tomto konaní** k jeho odsúdeniu, započíta sa mu doba strávená vo väzbe do uloženého trestu, ak je to vzhľadom na druh uloženého trestu možné.“ Ide o realizáciu zásady *nebis in idem*. Započítanie je v takomto prípade obligatórne a započítať sa musí celá doba trvania väzby, pretože súd nemá na výber v otázke nezapočítania určitej doby, resp. jej časti do výkonu trestu.

V zmysle platnej judikatúry započítanie doby vo väzbe do uloženého trestu podľa § 45 ods. 1 TZ prichádza do úvahy len vtedy, **keď bol páchatel vo väzbe v tom konaní, v ktorom došlo k jeho odsúdeniu (V2/1986)**. Pritom nie je rozhodujúce, či išlo o väzbu, ktorá trvala nepretržite až do nástupu trestu alebo len o určitý časový úsek v priebehu trestného konania, resp. viacero takýchto úsekov.¹ Preto v prípade, ak došlo k spojeniu dvoch vecí na základe § 21 ods. 3 TP, pričom zo začiatku bol odsúdený väzobne stíhaný pre iný skutok, ako pre ten, pre ktorý bol po spojení vecí „vo finále“ aj právoplatne odsúdený, je možné do uloženého trestu započítať len čas strávený vo väzbe, ktorý odsúdený vykonával v tejto trestnej veci. Teda až čas od spojenia vecí (pretože tu sa začína väzba v „tomto konaní“) po prepustenie z väzby na slobodu, respektíve po jeho odsúdenie pre daný skutok.² Dobu trvania väzby vykonávanú odsúdeným (pred spojením vecí) v inom trestnom konaní nemožno započítať do výkonu trestu, ak zároveň nebol v tomto spojenom konaní odsúdený aj pre pôvodný skutok, pre ktorý bol vzatý do väzby vykonávanej pred spojením vecí na spoločné konanie. Zo staršej judikatúry by sme mohli k pojmu „v tomto konaní“ ešte doplniť, že o trestné stíhanie vo väzbe v zmysle § 45 ods. 1 ide aj vtedy, ak bol páchatel síce pôvodne vo väzbe pre iný trestný čin, pre ktorý bol spod obžaloby oslobodený, avšak bol v rovnakom trestnom konaní odsúdený pre ďalší trestný čin, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie až dodatočne podľa § 206 ods. 4 TP (R 53/1984).

V týchto súvislostiach sa otvára ďalšia otázka. Čo s obmedzením osobnej slobody, na ktoré nenadväzovala priamo i väzba? Doslovné zákonné znenie totižto neumožňuje započítanie predmetnej doby s poukazom na slovné spojenie „trestné stíhanie vo väzbe“. Predmetné znenie § 45 ods. 1 TZ spôsobovalo v aplikačnej praxi súdov značné rozpory, preto niektoré sudy začali analogicky využívať § 45 ods. 1 TZ i v prípade napr. postupu § 204 ods. 1 TP (super rýchle konanie), a teda začali v prospech páchatela zarátavať aj dobu zadržania do uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody.³ V tomto smere možno dať do pozornosti i zjednocujúce stanovisko NS SR, ktorý v otázke započítania vyjadril názor, že „dobu obmedzenia osobnej slobody zaistením podľa § 19 ods. 4 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policaľnom zbore v znení neskorších predpisov alebo zadržaním podľa § 85 alebo § 86 Tr. por., ku ktorému došlo v bezprostrednej súvislosti s trestným činom, za ktorý bol neskôr páchatelovi uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, **treba** podľa § 45 ods. 1 Tr. zák., postupom podľa § 414 Tr. por. **započítať do uloženého trestu aj v prípade, že zaistený alebo zadržaný obvinený nebol vzatý do väzby**“.⁴ To znamená, že pojem väzba v kontexte započítania musí byť ponímaný extenzívnejšie.

Ďalej § 45 ods. 3 TZ dopľňa, že v prípade, ak nie je započítanie väzby možné, prihliadne súd na túto skutočnosť pri určovaní druhu trestu, prípadne výmery trestu. Ustanovenie § 45 ods. 1 TZ neumožňuje vzhľadom na druh trestu započítať dobu vo výkone väzby vo veci, ktorá skončila právoplatným uložením trestu odňatia slobody s podmieneným odložením tohto trestu.⁵ Súd v takomto prípade môže na túto skutočnosť prihliadnúť na základe § 45 ods. 3 TZ pri určovaní druhu trestu, prípadne jeho výmery v rámci jej posudzovania ako predbežnej otázky.⁶

1 ČENTĚŠ, J. a kol. 2014. *Trestný poriadok – veľký komentár*. Žilina. EURO-KÓDEX, s r. o. Žilina. 2014. 944 s. ISBN 978-80-8155-021-8. s. 722.

2 Uznesenie NS SR sp. zn. 3 Tost 22/2013

3 DZURDŽÍK, M.: *Zarátavanie zadržania do výkonu trestu odňatia slobody*; IN *Justičná revue*, 64, 2012, č. 6 – 7, s. 842 – 844.

4 Stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. júna 2013, sp. zn. Tpj 77/2012

5 Pozn. autora. V tomto prípade by bolo započítanie možné iba v prípade tzv. premeny podmieneného odsúdenia, ktorá by nastala niekedy v budúcnosti.

6 NS SR sp. szn. 3 TZ 4/2005

V nami rozoberanej problematike je pre nás primárnym § 45 ods. 4 TZ, z ktorého vyplýva, že podľa rovnakých zásad súd postupuje aj v prípade, ak bol páchatel' vo väzbe v cudzine alebo ak bol potrestaný orgánom cudzieho štátu pre ten istý skutok. Z ods. 1 vyplýva, aké časové obdobie je možné započítať do výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody, pričom ods. 4 dopĺňa, že obdobie sa postupuje, ak určitá časť väzby bola vykonávaná v zahraničí. To znamená, že sa uplatňuje všeobecné pravidlo 1:1, inak povedané, jeden deň vo väzbe v cudzine sa bude rovnať jednému dňu nepodmienečného trestu odňatia slobody na našom území. Nie je teda možné započítať menej a ani viac. Slovenská právna úprava v tomto smere nijako nerozlišuje, kde trvala väzba či u nás alebo v zahraničí a ani to, v akých podmienkach. Hoci takáto miera započítania sa nám zdá viac ako logická v prípadoch, ak väzba bola vykonávaná na našom území (kde podmienky pre výkon väzby by mali byť rovnaké), v prípadoch, ak bola väzba vykonávaná v zahraničí tomu už tak nemusí byť. V tomto smere by sme chceli poukázať na nerovnaký štandard dodržiavania základných požiadaviek stanovených EDLP, ktorými sme viazaní, avšak krajiny tretieho sveta nie (napr. Maroko, Thajsko atď.) a dokonca aj niektoré krajiny, ktoré sú signatármi, často tieto požiadavky na minimálny štandard porušujú (napr. Turecko či Rusko).

1.2. Procesnoprávne hľadisko

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“) upravuje vo svojich ustanoveniach procesnú stránku započítania väzby, pričom rozlišuje aj viaceré situácie, najmä v rámci právneho styku s cudzinou. Podstatné je si uvedomiť rozdiel medzi dvomi rovinami, že na jednej strane sa doba vo väzbe v zahraničí nebude započítavať do procesných lehôt väzby vymedzených § 76 TP (maximálnych lehôt väzby), no na strane druhej táto doba bude započítaná do samotného výkonu trestu.

Všeobecná úprava procesného postupu je obsiahnutá v § 414 TP. O započítaní väzby a trestu rozhoduje predseda senátu uznesením. Väzba sa započítava podľa stavu ku dňu nariadenia výkonu trestu od času, keď osobná sloboda obvineného bola obmedzená (napr. zadržaním, zatknutím resp. rozhodnutím o vzatí do väzby). Ako už bolo spomenuté, väzbou sa na účely započítania do výkonu trestu odňatia slobody podľa § 45 ods. 1 TZ rozumie každé obmedzenie osobnej slobody. Súd v prípade rozhodovania o vzatí zadržanej osoby do väzby v rámci výrokovej časti svojho rozhodnutia vysloví, že väzba sa začína dňom, od ktorého bola dotknutej osobe obmedzená jej osobná sloboda.

Trestný poriadok rozlišuje aj ďalšie situácie, ktoré je nutné započítať ako dobu strávenú vo väzbe:

- Inštitút vydávacej väzby, ktorý je upravený v § 506 TP a v § 16 zákona č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze. Pri vydaní odsúdeného z cudziny (v rámci aktívnej extradície) sa doba, ktorú strávil v rámci prevozu na naše územie síce nezapočíta do procesných lehôt väzby v zmysle § 76 TP, avšak táto doba sa musí započítať do výkonu trestu v prípade odsúdenia takejto osoby v SR. (§ 494 ods. 4 TP). To platí aj pri realizácii EZR, pretože obmedzenie osobnej slobody v rozsahu vykonanom v konaní o európskom zatýkacom rozkaze môže byť v zmysle § 45 odsek 4 Trestného zákona rovnako vyjadrené v započítaní väzby a trestu, samozrejme, len v prípade odsúdenia obžalovaného.
- Minister spravodlivosti môže rozhodnúť, či povolí dočasné odovzdanie vyžadanej osoby do dožadujúceho štátu na vykonanie nevyhnutných úkonov. **Doba**, po ktorú bola osoba počas dočasného odovzdania vo väzbe v cudzine, **sa započíta do doby výkonu trestu** vykonávaného v Slovenskej republike **len v rozsahu, v ktorom nebola započítaná do výkonu trestu uloženého na území dožadujúceho štátu.** (§ 511 TP)
- Ak je to potrebné na zabezpečenie výkonu cudzieho rozhodnutia, môže súd rozhodnúť o vzatí osoby, ktorej bol cudzím rozhodnutím uložený trest odňatia slobody a ktorá sa nachádza na území SR, do väzby. Súčasne s nariadením výkonu trestu odňatia slobody alebo po odovzdaní odsúdeného na územie Slovenskej republiky súd **rozhodne o započítaní** takto vykonanej **väzby**, ako aj väzby už započítanej a trestu odňatia slobody už vykonaného v cudzine a tiež doby prevozu odsúdeného **do dĺžky trestu**, ktorý má byť vykonaný. V tomto prípade ide o lex specialis k § 414 TP a princípu vyjadrenému v § 45 ods. 4 TZ

z dôvodu započítania doby prevozu takejto osoby, ako aj celkovej doby strávenej vo väzbe na tento účel, ktorá je ohraničená časovým úsekom od právoplatnosti rozsudku o uznaní do nástupu na výkon trestu odňatia slobody. (§ 520, 521 TP)

- Na žiadosť cudzieho orgánu možno osobu nachádzajúcu sa vo väzbe na území Slovenskej republiky dočasne odovzdať do cudziny na účely dokazovania, pri splnení ďalších zákonných podmienok. Doba, po ktorú bola odovzdaná osoba vo väzbe v cudzine, sa **nezapočítava** do procesných lehôt väzby **podľa § 76 TP**. Táto doba sa avšak **musí započítať do** dĺžky prípadného **výkonu trestu** vykonávaného takouto osobu **v SR**. To isté platí, ak by sa takáto osoba mala zúčastniť na úkone právnej pomoci vykonávaného na území iného štátu na žiadosť slovenských orgánov. (§545, 547, 548, TP)

2. Tri prístupy v nemecky hovoriacich krajinách

Po objasnení hmotnoprávných ako aj procesnoprávných aspektov započítania v rámci našej právnej úpravy sa v nasledujúcej časti tohto príspevku pozrieme v komparatívnom pohľade na právne úpravy troch po nemecky hovoriacich krajinách, a to Švajčiarska, Rakúska a nakoniec i Nemecka.

2.1. Švajčiarsko

Úvod začneme vo Švajčiarsku, ktoré sa svojím ponímaním predmetnej problematiky k nám zrejme najviac približuje. Švajčiarsky StGB („Strafgesetzbuch“ – Trestný zákon) upravuje predmetnú problematiku v čl. 51, kde ustanovuje, že súd započítava do trestu odňatia slobody väzbu, ktorej bol páchatel v tomto alebo inom trestnom konaní vystavený, pričom ďalej spresňuje, že jeden deň väzby zodpovedá jednej dennej sadzbe peňažného trestu alebo 4 hodinám verejnoprospešných (komunitných) prác. Vzhľadom na to, že v rámci švajčiarskeho modelu môžeme pozorovať určitú podobnosť s našou právnou úpravou, poukážeme na odlišnosti.

Predmetom započítania je v zmysle čl. 51 StGB väzba, respektíve jej jednotlivé druhy.⁷ Zákonné vymedzenie je v tomto smere neúplné, pretože pod tento pojem sa zaraďuje i každá forma obmedzujúca osobnú slobodu v časovom horizonte od podnetu na trestné konanie až po vykonateľnosť rozhodnutia, pričom ako príklad môže slúžiť zadržanie, predvedenie či domáce väzenie.⁸ Švajčiarsky model neumožňuje žiadnu výnimku zo započítania času stráveného vo väzbe.⁹ Inak povedané, započítanie je nevyhnutné v každom jednotlivom prípade na rozdiel od nemeckého modelu, ktorý upravuje aj možnosť nezapočítania. V týchto dvoch smeroch môžeme nachádzať značnú podobnosť s našou legislatívou. Na druhej strane, v zmysle švajčiarskeho StGB je možné započítať i väzbu, ktorá nebola vykonaná v tom istom konaní, v rámci ktorého došlo k odsúdeniu.¹⁰ V našich podmienkach to možné nie je, pretože hlavným predpokladom je, aby k odsúdeniu došlo v tom istom konaní, pre ktoré bola uvalená väzba, resp. v ktorom došlo k určitej forme obmedzenia osobnej slobody. Ako budeme neskôr vidieť, ide o výnimku z pravidla v rámci porovnávaných štátov. Bližšiu pozornosť venoval zákonodarcia i zohľadneniu vykonanej väzby v prípadoch, ak dôjde k uloženiu povinnej práce respektíve peňažného trestu. Naš § 45 ods. 3 TZ používa vágnejšiu formu, pretože, ak nie je započítanie väzby možné, prihliadne súd na túto skutočnosť pri určovaní druhu trestu, prípadne výmery trestu, avšak nie je bližšie špecifikované, v akých medziach sa sudca musí pohybovať.

Spoločným menovateľom v našich prípadoch je i náhľad na problematiku započítania zahraničnej väzby do výkonu trestu, hoci čl. 51 švajčiarskeho StGB neobsahuje explicitne predmetnú úpravu v podobe nášho § 45 ods. 4 TZ, táto možnosť existuje.¹¹ Započítanie sa uplatňuje v rovnakej miere, a to 1:1, bez ohľadu na skutočnosť, v akých podmienkach bola väzba vykonávaná.¹² Predmetná skutočnosť vychádzala z rozhodovacej činnosti švajčiarskeho najvyššieho Súdu, ktorý zdôvodňoval svoju prax práve neaplikovateľnosťou rôznych regulácií v smere k zahraničným podmienkam väzby. Odlišné pravidlá by totiž podľa jeho názoru boli ťažko praktizovateľné, pretože zakaždým by museli byť inštruované podmienky väzby pre rôzne zahraničné inštitúcie.¹³

7 Sem môžeme zaradiť v zmysle čl. 110 ods. 7 švajčiarskeho StGB – väzbu, vyšetrovaciu väzbu, vydávaciu väzbu ako aj zabezpečovaciu väzbu (čl. 66 ods. 2)

8 NIGGLI, Marcel Alexander a Hans WIPRÄCHTIGER. *Strafrecht*. 3. Auflage. ISBN 978-3-7190-2980-7. Str. 1052

9 TRECHSEL, Stefan a Mark PIETH. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Praxiskommentar*. 2. Auflage. ISBN 978-3-03751-461-0. Str. 290, NIGGLI, Marcel Alexander a Hans WIPRÄCHTIGER. *Strafrecht*. 3. Auflage. ISBN 978-3-7190-2980-7. Str. 1053, 1054.

10 STRATENWERTH, Günter a Wolfgang. WOHLERS. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Handkommentar*. Bern : Stämpfli, 2007. ISBN 978-3-7272-2537-6. Str. 199, NIGGLI, Marcel Alexander a Hans WIPRÄCHTIGER. *Strafrecht*. 3. Auflage. ISBN 978-3-7190-2980-7. Str. 1056.

11 TRECHSEL, Stefan a Mark PIETH. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Praxiskommentar*. 2. Auflage. ISBN 978-3-03751-461-0. Str. 289, 290

12 NIGGLI, Marcel Alexander a Hans WIPRÄCHTIGER. *Strafrecht*. 3. Auflage. ISBN 978-3-7190-2980-7. Str. 1054.

13 BGE 130 IV 6 E. 4.

- 14 BGE 130 IV 6 E. 4 S. 6 f.
- 15 BGE 124 IV 1 E. 2a S. 3,
BGE 113 IV 118,
BGE 122 IV 51 E. 3a
- 16 STRATENWERTH, Günter
a Wolfgang. WOHLERS.
*Schweizerisches Strafge-
setzbuch: Handkommentar.*
Bern : Stämpfli, 2007.
ISBN 978-3-7272-2537-6.
Str. 198
- 17 LAGODNY, Otto, Stephan
BREITENMOSER a Sabine
GLESS. *Schengen und
Dublin in der Praxis / Schen-
gen et Dublin en pratique:
Aktuelle Fragen / Questions
actuelles.* Zürich : Dike,
2015.
ISBN 978-3-03751-761-1.
Str. 209
- 18 Höpfel, F., & Ratz, E.
(2017). *Wiener Kommentar
zum Strafgesetzbuch –
StGB 1. – 174. Lieferung
Kommentar in Faszikeln.*
Wien : MANZ Verlag Wien.
ISBN 978-3-214-10243-2.
§ 38
- 19 Ibid. §38, bod 23
- 20 Ibid. §38, bod 12
- 21 Ibid. §38, bod 18
- 22 v zmysle § 400 StPO
(Strafprozessordnung –
Trestný poriadok)
- 23 LAGODNY, Otto, Stephan
BREITENMOSER a Sabine
GLESS. *Schengen und
Dublin in der Praxis / Schen-
gen et Dublin en pratique:
Aktuelle Fragen / Questions
actuelles.* Zürich : Dike,
2015.
ISBN 978-3-03751-761-1.
- 24 Österreichische
OGH 11 Os 85/95

Jednoducho povedané, nebolo by možné vytvoriť univerzálne pravidlo, ktoré by zohľadňovalo rôznorodosť posudzovaných situácií.

Z vnútroštátnej judikatúry ďalej vyplývajú nasledovné skutočnosti. Pri určovaní započítateľnej doby opatrení nahrádzajúcich väzbu má sudca povinnosť zohľadňovať stupeň obmedzenia osobnej slobody v porovnaní s uväznením vo väzbe.¹⁴ V prípade, že výkon týchto opatrení je približne porovnateľný s intenzitou väzby, je zo zásady celá dĺžka obmedzenia osobnej slobody započítateľná. Na druhej strane, ak sú takéto opatrenia vykonávané na miestach, ktoré oveľa menej obmedzujú osobnú slobodu, môže dôjsť k započítaniu, iba tomu zodpovedajúcej skrátenej doby.¹⁵ Inak povedané, v prípade, že takéto inštitúty dosahujú intenzitu väzby môžu byť započítané v pomere 1:1, ako keby išlo o výkon väzby samotnej, avšak, ak ide o formu nižšej intenzity zásahu do práva na osobnú slobodu, existuje aj možnosť nižšieho započítania.¹⁶ Podstatnou informáciou je, že síce je možné započítať obmedzenie osobnej slobody aj vo forme iného obmedzenia nedosahujúceho intenzitu väzby, avšak v takom prípade je prípustné rovnako maximálne započítanie v pomere 1:1, no eventuálne aj v nižšom rozsahu napr. 3/4:1. Nižšie započítanie pri obmedzeniach osobnej slobody dosahujúcich intenzitu väzby nie je možné.

2.2. Rakúsko

Ďalším v poradí je rakúsky model, ktorý je v zásade (v teoretickej rovine) otvorený možnosti zváženia zvýšenej záťaže, ktorú musel odsúdený podstúpiť prostredníctvom v zahraničí už vykonanej väzby v rovnakej veci.¹⁷ Právna úprava sa nachádza v § 38 rakúskeho StGB. Väzba sa započítava do trestu odňatia slobody alebo do peňažného trestu v prípade, ak páchatel podstúpil (trpel) väzbu buď v trestnom konaní kvôli činu, pre ktorý je potrestaný, alebo po spáchaní tohto skutku pre podozrenie zo spáchania trestného činu. Dopĺňame, že započítanie sa týka nielen väzby a jej jednotlivých druhov (vydávacia väzba, medziväzba), ale aj zadržania a ďalších inštitútov.¹⁸ Pripúšťa sa započítanie i kratšej doby ako jeden deň a v tomto smere sa aplikuje pravidlo a momento ad momentum.¹⁹ Dôležitým je i postoj k väzbe, ktorá bola vykonaná v zahraničí, pričom k odsúdeniu došlo na rakúskom území. Započítanie takto stráveného času vo väzbe rovnako spadá pod predmetný § 38 StGB.²⁰

Pre započítanie väzby je dôležitá existencia vzťahu medzi vykonanou väzbou v danom prípade a skutkom, pre ktorý sa odsudzuje obžalovaný, pričom postačuje len čiastočná súvislosť.²¹ Nie je možné započítať väzbu, ktorá nemala žiadny súvis s predmetnou vecou, pre ktorú bol obžalovaný aj odsúdený. Druhý odsek následne upravuje prípady, v ktorých nie je možné započítať väzbu. Je tomu tak vtedy, pokiaľ väzba bola už započítaná do iného trestu alebo tejto osobe bola kompenzovaná iným spôsobom (napr. finančne). Započítanie sa realizuje vo forme uznesenia,²² ktoré je zväčša aj súčasťou odsudzujúceho rozsudku. Zákonodarcu opätovne neuvádza konkrétnu mieru, v akej by mal byť čas trvania vo väzbe započítaný do výkonu trestu.

Zaujímavosťou je, že hoci rakúsky StGB v § 32 ods. 1 vyžaduje ako základ pre stanovenie výšky trestu vinu páchatela, na ktorú majú vplyv rovnako ako u nás rôzne poľahčujúce i príťažujúce okolnosti, v teoretickej rovine by trest mohol byť priamo znížený aj zohľadnením iných faktorov, akým je napríklad čas strávený vo väzbe v cudzine.²³ Táto skutočnosť by mala tvoriť otázku, s ktorou sa musia sudy vysporiadať v každom jednotlivom prípade, i keď v praktickej rovine súd v minulosti už odmietol túto možnosť.²⁴ Inak povedané, v rakúskych podmienkach je teoreticky možné odpočítať z ukladaného trestu už vykonanú väzbu a to aj v inom pomere ako 1:1, prakticky v minulosti odmietnuté a v súčasnosti nie známe. Započítanie je súčasťou odsudzujúceho rozsudku (§ 400 StPO), kde sa i priamo vyjadruje pomer započítania.

2.3. Nemecko

Poslednou v poradí s nami zvolených zahraničných úprav je prezentovaná Nemeckom. Z nášho pohľadu sa javí práve tento model ako najrozpracovanejší. V § 51 nemeckého StGB sa nachádza právna úprava vťahujúca sa k problematike započítania väzby a trestu. V prípade, že odsúdený bol stíhaný väzobne alebo bol iným spôsobom obmedzený na osobnej slobode v súvislosti s činom, ktorý je alebo bol predmetom trestného konania, akýkoľvek takto strávený čas má

byť započítaný do trestu odňatia slobody, respektíve do peňažného trestu. Z ústavnoprávneho hľadiska je započítanie vždy nutné, ak existuje funkčný vzťah medzi konaním, ktoré iniciovalo vyšetrovanie a konaním, ktoré tvorí základ pre odsúdenie, respektíve, ak medzi nimi je určitý druh faktického vzťahu.²⁵ Toto vyjadrenie by v našich podmienkach mohlo zodpovedať zákonnej požiadavke, aby išlo o konanie v tej istej veci. Zaujímavosťou oproti porovnávaným právnym úpravám je, že súd smie nariadiť, aby táto doba či už sčasti alebo ako celok nebola zarátaná do trestu, ak by to bolo odôvodnené správaním odsúdeného po spáchaní činu. Tu doplníme iba toľko, že môže ísť o výnimočný postup súdu v prípade, ak správaním odsúdeného boli spôsobené zbytočné procesné prieťahy.²⁶

Predmetom započítania je teda väzba respektíve aj iné pozbavenia osobnej slobody ako zadržanie políciou, disciplinárne zadržanie²⁷ atď., ktoré odsúdený podstúpil pred právoplatnosťou odsudzujúceho rozsudku.²⁸ Do tejto skupiny nespadá napríklad kontrola formou elektronického monitoringu nahrádzajúca výkon väzby.²⁹ Uplatňuje sa v podstate rovnaký postup ako v našich podmienkach, kedy sa najprv musí určiť druh a výška trestu podľa nemeckého práva, až následne sa započítava do trestu odňatia slobody v zahraničí vykonaná väzba, pri ktorej sa zohľadňujú podmienky, ktoré musela dotknutá osoba podstúpiť.³⁰

V prvej vete ods. 4 sa nachádza špecifikácia započítania na peňažný trest. Pri započítavaní peňažného trestu, respektíve na peňažný trest zodpovedá jeden deň obmedzenia osobnej slobody jednej dennej sadzbe peňažného trestu. Ide o obdobnú úpravu ako v prípade Švajčiarska. Z pohľadu nášho príspevku je určujúca práve veta druhá, pretože v prípade, ak má dôjsť k započítaniu väzby vykonanej v zahraničí, určí súd pomer započítania **podľa vlastného uváženia**. Nemecký zákonodarca teda umožnil vlastnú úvahu súdu v tomto smere, od ktorej sa odvíja aj rozsiahla judikatúra nemeckých súdov. Predmetné právne vyjadrenie „nach seinem Ermessen“ absentuje v rámci jednotlivých porovnávaných právnych úprav. Slovenský a švajčiarsky model neberú v rámci svojej legislatívy vôbec ohľad na takúto možnosť a v prípade Rakúska, z hľadiska zákonného znenia, je tomu v podstate obdobne, hoci teoreticky táto možnosť existuje.

Je možné konštatovať, že nemecké súdy vo väčšine prípadov rozlišujú tri rôzne miery, respektíve pohybujú sa medzi tromi pomermi započítania doby strávenej vo väzbe v zahraničí. V niektorých prípadoch sa súdy zaoberali dobou strávenou vo vydávacej väzbe a v iných išlo o rôzne formy pozbavenia osobnej slobody. Konkrétnejšie je možné poukázať na 3 rôzne miery započítania, a to:

- Pomer 1:1 by mal byť uplatňovaný všeobecne k štátom európskej únie (Európy), kde sú porovnateľné podmienky výkonu väzby s Nemeckom. Napr. v Rakúsku, Švajčiarsku, Belgicku. V zmysle judikatúry i Česká republika spadá do tohto klubu.³¹
- Pomer minimálne 1:2 by mal platiť pre mimoeurópske štáty, respektíve aj tie európske, kde sú horšie podmienky výkonu väzby. Do tejto skupiny preto možno zaradiť napríklad Bielorusko, Thajsko (ktoré môže byť aj v tretej skupine³²) s pomermi 1:2, Pakistan či Brazília s pomerom 1:2.5, no dokonca aj Španielsko a nie tak úplne prekvapivo i Slovensko s pomerom 1:2.³³ V našom prípade išlo o opis podmienok väzby v Leopoldove, kde odsúdený vykonával väzbu v roku 2002 s poukazom na nedostatočné hygienické podmienky, nedostatočnú zdravotnícku starostlivosť, prítomnosť švábov a víš v cele atď.
- A nakoniec pomer 1:3 by mal platiť v štátoch s najhoršími podmienkami pre výkon väzby, akými sú napríklad Somálsko, Macedónsko; či Kamerun alebo Keňa.³⁴ V minulosti sa v tejto skupine ocitlo i Bulharsko,³⁵ dnes by zrejme spadalo do druhej skupiny.

Dá sa teda konštatovať, že čím nižší štandard vykonávanej väzby oproti podmienkam v Nemecku, tým viac súd dospeje k vyššej miere pomeru započítania. Samozrejme, konkrétna miera započítania sa bude líšiť od prípadu k prípadu a univerzálny kľúč neexistuje, avšak ako všeobecné pravidlo pre pomer, v akom na danú problematiku nahliadajú nemecké súdy je predmetné rozdelenie postačujúce. Ide o zaujímavý model, kedy sudca v jednotlivom prípade má výslovnú zákonnú možnosť zváženia všetkých podmienok väzby, ktoré odsúdený musel podstúpiť a porovnať ich so štandardom vyžadovaným vo svojej krajine pri súčasnom zohľadnení požiadaviek ESĽP. Do úvahy prichádzajú otázky ohľadom kvality jedla, ubytovania, hygienických štandardov, možnosti návštev a udržiavania kontaktu i to, s akými ďalšími obvinenými sa osoba nachádzala vo väzbe.³⁶ Rozhodnutie o konkrétnej miere započítania je konštitutívnym rozhodnutím, ktoré musí byť výslovne vyjadrené v hlavnej vete (výrokovej časti) predmetného rozsudku.³⁷

25 BVerfG, Beschluss der 3. Kammer des Zweiten Senats vom 25. Januar 2008 – 2 BvR 1532/07-Rn. (1-14),

26 *AnwaltKommentar StGB – Mitgliederausgabe ARGE*. 2., neu bearbeitete Auflage 2014. Heidelberg, Neckar: Müller, C F in Hühlig Jehle Rehm, 2014. ISBN 9783811441248. Str. 493. Der einzige anerkannte Versagungsgrund ist die dem Verurteilten zurechenbare Verschleppung des Verfahrens, um die Untersuchungshaft unnötig zu verlängern und die Vorteile der Anrechnung zu bewirken.

27 Ibid. Str. 493

28 URS KINDHÄUSER (HRSG.). HANS-JÖRG ALBRECHT. *Strafgesetzbuch*. 4. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2013. ISBN 9783832966614. Str. 1927. Pozn. autora. V prípade, že bol odsúdený obmedzený na osobnej slobode i po právoplatnosti rozhodnutia rovnako sa mu táto doba započíta následne do výkonu trestu.

29 *AnwaltKommentar StGB – Mitgliederausgabe ARGE*. 2., neu bearbeitete Auflage 2014. Heidelberg, Neckar: Müller, C F in Hühlig Jehle Rehm, 2014. ISBN 9783811441248. Str. 493

30 LAGODNY, Otto; *Die Anrechnung ausländischer Haft nach § 51 Abs. 4 Satz 2 StGB im Lichte der EMRK*, Str. 214; in: NK Neue Kriminalpolitik, NK, Jahrgang 26 (2014), Heft 3, ISSN print: 0934-9200, ISSN online: 0934-9200, DOI: 10.5771/0934-9200-2014-3-289

31 Ibid. Str. 495 – 497

- 32 LG Düsseldorf, Urteil vom 27. Januar 2011. Az. 014 KLS-130 Js 62/05-8/10
- 33 *AnwaltKommentar StGB – Mitgliederausgabe ARGE. 2., neu bearbeitete Auflage 2014.* Heidelberg, Neckar: Müller, C F in Hühlig Jehle Rehm, 2014. ISBN 9783811441248. Str. 495 – 497. Pozri aj Wolters, G., Rudolphi, H., & Wolter, J. (2016). *SK-StGB: systematischer Kommentar zum Strafgesetzbuch Band 2.* Köln: Carl Heymanns Verlag.
- 34 *AnwaltKommentar StGB – Mitgliederausgabe ARGE. 2., neu bearbeitete Auflage 2014.* Heidelberg, Neckar: Müller, C F in Hühlig Jehle Rehm, 2014. ISBN 9783811441248. Str. 495 – 497
- 35 LG Berlin, Urt. v. 6. 5. 1997 – [530] 69 Js 207/94 KLS [87/96] = StV 1998, 347
- 36 URS KINDHÄUSER (HRSG.). HANS-JÖRG ALBRECHT: *Strafgesetzbuch.* 4. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2013. ISBN 9783832966614. Str. 1936. LAGODNY, Otto; *Die Anrechnung ausländischer Haft nach § 51 Abs. 4 Satz 2 StGB im Lichte der EMRK.* Str. 218; in: NK Neue Kriminalpolitik, NK, Jahrgang 26 (2014), Heft 3, ISSN print: 0934-9200, ISSN online: 0934-9200, DOI: 10.5771/0934-9200-2014-3-289
- 37 BGH, Beschl. v. 12. 10. 1977 – 2 StR 410/77 – BGHSt 27, 287, 288; BGH, Beschl. v. 7. 1. 1998 – 2 StR 652/97; BGH, Beschl. v. 9. 8. 2001 – 1 StR 322/01; BGH, Beschl. v. 28. 8. 2012 – 3 StR 341/12; BGH, Beschl. v. 17. 4. 2014 – 3 StR 133/14

3. Judikatúra ESĽP

3.1. Prípád Ananyev proti Rusku

Predmetný prípad z roku 2012 sa zaoberal otázkou, ktorá súvisela s podmienkami väzby dosahujúcimi intenzitu porušenia čl. 3 EDĽP o zákaze mučenia a iného neľudského zaobchádzania. Dôležitú skutočnosť v tomto smere zohrávajú najmä tri faktory, ktoré pri rozhodovaní o tom, či došlo k porušeniu článku 3 sa podľa judikatúry musia zohľadniť:

- každá zadržaná osoba musí mať v cele miesto na spanie;
- každá zadržaná osoba musí mať k dispozícii minimálne tri metre štvorcové priestoru;
- celkový povrch cely musí byť taký, aby sa zadržané osoby mohli voľne pohybovať medzi vybavením cely.

Absencia akejkoľvek z týchto požiadaviek zakladá silnú prezumpciu porušenia čl. 3 EDĽP.³⁸ Samozrejme, ESĽP vo svojom rozhodnutí popísal aj ďalšie podmienky výkonu väzby, ktoré samy o sebe môžu viesť v určitej zvýšenej intenzite k porušeniu dohovoru, aj keď je osoba zadržovaná v cele, ktorá nie je preplnená, respektíve nenapĺňa niektorý z vyššie uvedených atribútov. Súd poukázal na možnosť vonkajšieho pohybu, prístupu k čerstvému vzduchu a prirodzenému svetlu na dennej báze, či zabezpečeniu vykurovacieho systému v zimnom období.³⁹ Môžeme hovoriť o určitom negatívnom výpočte minimálneho štandardu, ktorý musia dodržiavať všetky signatárske štáty dohovoru.

Zdôrazňujeme, že išlo o pilotný rozsudok z dielne ESĽP, v ktorom sa aj prvýkrát riešila možnosť zmiernenia trestu v prípade porušenia čl. 3 EDĽP. Bolo judikované, že zmiernenie trestu môže byť za určitých podmienok formou kompenzácie poskytnutej obžalovaným v súvislosti s porušovaním dohovoru, ku ktorému došlo v trestnom konaní proti nim.⁴⁰ Súd však poukázal aj na to, že tento kompenzačný mechanizmus vo forme zmiernenia trestu má svoje nevýhody, pretože nezohľadňuje porušenie práv osôb, ktoré boli oslobodené prípadne aj odsúdené, no bol im uložený nakoniec trest, ktorý bol kratší ako doba strávená vo väzbe.⁴¹ V predmetných prípadoch sa naskytuje otázka, ako kompenzovať takéto osoby. Odpoveď bude znieť, zrejme iba vo forme finančného odškodnenia od štátu, kde bola vykonávaná väzba.

3.2. Relevancia predmetného rozhodnutia v našich podmienkach

Nastáva otázka, aký súvis má mať porušenie predmetného článku so započítaním takto strávenej doby väzby v našich podmienkach, ak výkon väzby, respektíve jej časť bol uskutočnený v zahraničí. Na prvý pohľad sa nám môže zdať, že zrejme žiadny, pretože u nás nie je daná explicitne ani možnosť zväzbenia iného pomeru započítania väzby a trestu ako 1:1. Opačne zrejme tomu bude v podmienkach Nemecka, kde predmetné rozhodnutie zohráva zásadný vplyv na vývoj budúcej judikatúry a otvára zrejme aj cestu k vyššiemu pomeru započítania (1:4). Podľa názoru nemeckého univerzitného profesora Otta Lagodného, rozhodnutie ESĽP v prípade Ananyev proti Rusku neumožňuje započítanie väzby vykonanej v zahraničí v tej istej veci bez odlišne uplatňovaného pomeru, akým je 1:1, ak dochádza k porušeniu Dohovoru.⁴² Jeho vyjadrenie smerovalo k švajčiarskemu modelu, ktorého prax odmietala uplatňovať iný pomer respektíve vyšší pomer. Ako sme už naznačili, švajčiarsky model nám je do značnej miery podobný.

Sme toho názoru, že v prípade, ak obvinený a neskôr aj odsúdený musel podstúpiť v trestnom konaní v tej istej veci väzbu v podmienkach, ktoré porušovali čl. 3 EDĽP, súd má uplatňovať vyšší pomer započítania, ktorý by sa mal odvíjať od závažnosti jednotlivých porušení. Inak povedané, prípad Ananyev môže slúžiť v našich podmienkach ako príklad pre stanovenie kritérií, na ktoré by mali prihliadať naše súdy. Neumožnenie možnosti zväziť odlišné započítanie väzby v prípadoch, kde odsúdený podstúpil väzbu vymykajúcu sa štandardu vyžadovanému EDĽP bude zrejme v rozpore s judikatúrou ESĽP.

Zákonite sa nám naskytá otázka pozície Slovenskej republiky v tomto smere, pretože z pohľadu nemeckej judikatúry nie sú naše podmienky dostatočné na uplatňovanie pomeru započítania bez rozdielu, avšak na druhej strane nie sme ani v skupine, kde sa uplatňuje vyššia miera započítania. Dá sa povedať, že sme niekde v strede s pomerom 1:2. Preto sa natiska i provokatívna

otázka, či by sme nemali v rovnakej miere, avšak obrátene, uplatňovať daný pomer v prípade väzby vykonávanej práve v Nemecku, teda 2:1, ak by dotknutá osoba na výkon trestu nakoniec nastúpila u nás. Takýto náhľad je, samozrejme, neprípustný a neobhájiteľný z hľadiska dohovoru. Na druhej strane je stále aktuálna otázka zvýšeného pomeru započítania väzby vykonanej v krajinách, kde je štandard výkonu väzby na nižšej úrovni oproti nášmu. Pôjde o prípady najmä krajín tretieho sveta (africké štáty, štáty na Blízkom východe, Thajsko, Brazília a pod.), no nemali by sme opomínať ani európske krajiny s nižším štandardom pre výkon väzby, ako je tomu u nás (Macedónsko, Bulharsko).

Z nášho pohľadu sa potvrdzuje, že nemecký model je najlepším riešením. Navrhujeme preto, aby do zákonného znenia, obdobne ako v Nemecku, bola zavedená možnosť sudcu výslovne zvážiť započítanie väzby, a teda v inom pomere ako len 1:1. Navrhujeme upraviť predmetné znenie § 45 ods. 4 TZ nasledovne; „*podľa rovnakých zásad súd postupuje aj v prípade, ak bol páchatel' vo väzbe v cudzine alebo ak bol potrestaný orgánom cudzieho štátu pre ten istý skutok, pričom v takomto prípade súd určí v akom pomere má dôjsť k započítaniu.*“ Nemecký model možnosti zvážiť podmienky v každom jednotlivom prípade uprednostňujeme aj preto, že zavedenie určitého rigidného vzorca by v zmysle judikatúry ESĽP nezohľadňoval dostatočne individuálnosť jednotlivých prípadov, a preto by bol rovnako považovaný za nesúladný.⁴³

Otázkou na diskusiu zostáva, či rovnako pri ďalších opatreniach obmedzujúceho charakteru, ktoré by tiež mali byť zohľadnené pri započítaní, avšak, ktorých úroveň zásahu do práva na osobnú slobodu predstavuje nižšiu intenzitu ako samotný výkon väzby, by nemalo byť následne v budúcnosti umožnené započítanie v nižšom pomere, ako je tomu vo Švajčiarsku. ■

Literatúra:

ČENTĚŠ, J. a kol. 2014. *Trestný poriadok – veľký komentár*. Žilina : EUROKÓDEX, s. r. o. Žilina. 2014. 944 s. ISBN 978-80-8155-021-8.

ČENTĚŠ, J. a kol. 2015. *Trestný zákon – veľký komentár. II. aktualizované vydanie*. Bratislava : Eurokódex. ISBN 978-80-8155-053-9.

DZURDŽÍK, M.: *Zarátavanie zadržania do výkonu trestu odňatia slobody*; IN *Justičná revue*, 64, 2012, č. 6 – 7, s. 842 – 844.

LAGODNY, Otto, Stephan BREITENMOSER a Sabine GLESS. *Schengen und Dublin in der Praxis / Schengen et Dublin en pratique: Aktuelle Fragen / Questions actuelles*. Zürich: Dike, 2015. ISBN 978-3-03751-761-1.

LAGODNY, Otto; Die Anrechnung ausländischer Haft nach § 51 Abs. 4 Satz 2 StGB im Lichte der EMRK, Str. 214; in: NK Neue Kriminalpolitik, NK, Jahrgang 26 (2014), Heft 3, ISSN print: 0934-9200, ISSN online: 0934-9200, DOI: 10.5771/0934-9200-2014-3-289

STRATENWERTH, Günter a Wolfgang. WOHLERS. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Handkommentar*. Bern : Stämpfli, 2007. ISBN 978-3-7272-2537-6.

Höpfel, F., & Ratz, E. (2017). *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch – StGB 1.* – 174. Lieferung Kommentar in Faszikeln. Wien : MANZ Verlag Wien. 978-3-214-10243-2.

AnwaltKommentar StGB – Mitglieder Ausgabe ARGE. 2., neu bearbeitete Auflage 2014. Heidelberg, Neckar : Müller, C F in Hüthig Jehle Rehm, 2014. ISBN 9783811441248.

URS KINDHÄUSER (HRSG.). HANS-JÖRG ALBRECHT: *Strafgesetzbuch*. 4. Aufl. Baden-Baden : Nomos, 2013. ISBN 9783832966614.

Judikatúra:

Stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. júna 2013, sp. zn. Tpj 77/2012

NS SR sp. szn. 3 TZ 4/2005

Uznesenie NS SR sp. zn. 3 Tost 22/2013

R 53/1984

CASE OF ANANYEV V. RUSSIA, 30 JULY 2009, APPLICATION NO. 20292/04, §148

Österreichische OGH 11 Os 85/95

LG Düsseldorf · Urteil vom 27. Januar 2011 Az. 014 KLS-130 Js 62/05-8/10

BVerfG, Beschluss der 3. Kammer des Zweiten Senats vom 25. Januar 2008 – 2 BvR 1532/07-Rn. (1-14),

38 CASE OF ANANYEV
v. RUSSIA, 30 July 2009,
Application no. 20292/04,
§148

39 Ibid. §149

40 Ibid. §222

41 Ibid. §224

42 LAGODNY, Otto, Stephan
BREITENMOSER a Sabine
GLESS. *Schengen und
Dublin in der Praxis / Schen-
gen et Dublin en pratique:
Aktuelle Fragen / Questions
actuelles*. Zürich : Dike,
2015.
ISBN 978-3-03751-761-1.
Str. 209

43 CASE OF ANANYEV
v. RUSSIA, 30 July 2009,
Application no. 20292/04,
§225

BGH, Beschl. v. 12. 10. 1977 – 2 StR 410/77 – BGHSt 27, 287, 288;

BGH, Beschl. v. 7. 1. 1998 – 2 StR 652/97;

BGH, Beschl. v. 9. 8. 2001 – 1 StR 322/01;

BGH, Beschl. v. 28. 8. 2012 – 3 StR 341/12;

RESUMÉ

Započítanie času stráveného vo väzbe v zahraničí do výkonu trestu odňatia slobody „Problematika uplatňovania pomeru 1:1“

V rámci nášho príspevku sme najprv rozobrali započítanie väzby do výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody tak z hmotnoprávneho ako aj procesnoprávneho hľadiska. V komparatívnom pohľade s našou právnou úpravou sme sa následne zamerali na riešenie problematiky započítania väzby, najmä väzby vykonanej aspoň sčasti v zahraničí, v jednotlivých právnych úpravách troch po nemecky hovoriacich krajinách. Poukázali sme na rozhodovaciu činnosť ESHP, ktorá môže mať vplyv na budúcu povinnosť zohľadnenia nižšieho štandardu výkonu väzby, ktorého možnosť v našich podmienkach absentuje, pretože existuje možnosť započítania iba vo forme „deň za deň“. Navrhli sme preto zavedenie zákonnej možnosti pre súd zvážiť mieru započítania v každom jednotlivom prípade individuálne, ako je to možné v rámci nemeckého modelu. V takom prípade na budúcu diskusiu ostáva zváženie pomeru pre započítanie jednotlivých opatrení nižšej intenzity než väzby.

SUMMARY

Crediting Periods of Remand to Custody Abroad Towards Prison Sentences “A Matter of Applying a 1:1 Ratio”

The author first of all deals with the institute of crediting periods of remand to custody towards prison sentences from the point of view of both substantive and procedural law. In comparative perspective, he subsequently focuses on the issue of crediting periods of remand to custody, mainly custody spent at least partly abroad, towards prison sentences in the legislation of three German speaking countries. The author points out that the ECHR case law may have an impact in the future on the obligation to take account of lower standard quality of custody that is currently absent in our legislation as there is only a possibility to credit “a day for a day”. For this reason, the author proposes to introduce a possibility by virtue of law that would allow a court to consider the extent of crediting remand to custody times on a case-by-case basis individually as is the case in the context of the German model. If this were to happen, the issue of the ratio for the crediting measures of lower intensity than custody will be open to discussion.

ZUSAMMENFASSUNG

Anrechnung einer im Ausland verbüßten Haft an die zu vollziehende Freiheitsstrafe „Problematik der Geltendmachung des Verhältnisses 1:1“

Der Autor analysiert in seinem Beitrag zuerst die Anrechnung der verbüßten Haft an die zu vollziehende unbedingte Freiheitsstrafe einerseits vom materiell-rechtlichen und andererseits vom prozessrechtlichen Sichtpunkt. Von der komparativen Sicht widmet er sich daraufhin der Behandlung der Problematik der Vorhaftanrechnung, insbesondere mindestens teilweise einer im Ausland verbüßten Haft, in einzelnen Regelungen in den drei deutschsprachigen Ländern. Er hat auf die Entscheidungstätigkeit des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte hingewiesen, die Auswirkung auf die künftige verpflichtende Berücksichtigung des niedrigeren Standards des Haftvollzuges haben kann, dessen Möglichkeit unter unseren Bedingungen fehlt, weil lediglich die Möglichkeit der Anrechnung in Form von „Tag für Tag“ gegeben ist. Demzufolge wird vom Autor die Einführung der Möglichkeit, dass das Gericht in jedem einzelnen Fall das Ausmaß der Anrechnung individuell erwägen kann, wie es im Rahmen des deutschen Modells möglich ist, vorgeschlagen. In einem solchen Fall bleibt für die künftige Diskussion die Erwägung des Verhältnisses bei der Anrechnung von einzelnen Maßnahmen der niedrigen Intensität, nicht nur der Haft, vorbehalten.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Verejné obstarávanie – spôsob preukázania finančného a ekonomického postavenia uchádzača

Článok 47 ods. 1 písm. a) a článok 47 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby verejný obstarávateľ vylúčil uchádzača z verejného obstarávania z dôvodu, že tento uchádzač nespĺňa podmienku týkajúcu sa ekonomickej a finančnej situácie stanovenú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania spočívajúcu v predložení potvrdenia banky, ktorého predmetom je príslub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy.

Článok 47 ods. 5 smernice 2004/18 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania vyžaduje predloženie potvrdenia banky, ktorého predmetom je príslub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v tomto oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy, okolnosť, že banky, ktoré oslovil uchádzač, nie sú schopné dodať uchádzačovi potvrdenie v takomto presnom znení, môže predstavovať „opodstatnené dôvody“ v zmysle tohto článku oprávňujúce, v prípade potreby, uvedenému uchádzačovi preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný, ak tento uchádzač objektívne nemohol poskytnúť dokumenty požadované verejným obstarávateľom, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.¹

Rozsudok Súdneho dvora z 13. júla 2017
vo veci C-76/16, INGSTEEL a Metrostav - EU:C:2017:549

¹ Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

Konzorcium stavebných firiem Ingsteel spol. s r. o. a Metrostav a. s. (ďalej len „vylúčený uchádzač“) bolo vylúčené z verejného obstarávania vyhláseného v roku 2013 Slovenským futbalovým zväzom na zákazku týkajúcu sa prác rekonštrukcie, modernizácie a budovania šiestnástich futbalových štadiónov. Dôvodom vylúčenia bolo nepreukázanie finančného a ekonomického postavenia vylúčeného uchádzača. V zmysle oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania mali totiž uchádzači predložiť vyjadrenie banky o poskytnutí úveru v hodnote minimálne 3 000 000 eur v období realizácie zmluvného vzťahu (48 mesiacov), pričom požadovaným dokladom bolo potvrdenie banky (úverová zmluva alebo zmluva o budúcej úverovej zmluve), ktorého predmetom je záväzok banky, že uchádzač v prípade úspešnosti jeho ponuky bude schopný finančne

zabezpečiť daný predmet zákazky v hodnote minimálne 3 000 000 eur. Vylúčený uchádzač však predložil potvrdenie banky o poskytnutom kontokorentnom úvere vo výške presahujúcej sumu 5 000 000 eur a čestné prehlásenie, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude mu k dátumu uzavretia zmluvy o dielo na bežný účet pripísaná suma vo výške minimálne 3 000 000 eur a bude ňou disponovať počas celého obdobia realizácie zmluvného vzťahu.

Rozhodnutie Slovenského futbalového zväzu v pozícii verejného obstarávateľa o vylúčení uchádzača z verejného obstarávania bolo následne potvrdené Úradom pre verejné obstarávanie. Vylúčený uchádzač podal proti rozhodnutiu žalobu, ktorú Krajský súd v Bratislave zamietol, a tak sa k slovu na základe odvolania vylúčeného uchádzača dostal Najvyšší súd SR. Ten v rámci posudzovania zákonnosti rozhodnutia o vylúčení uchádzača z verejného obstarávania požiadal Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) o výklad práva únie, ktorý ovplyvnil vnútroštátnu úpravu verejného obstarávania a to zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní.

Konkrétne sa Najvyšší súd SR zaujímal o výklad článku 47 ods. 1 písm. a) a článku 47 ods. 4 a 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby (ďalej len „smernica 2004/18“).² Uvedené ustanovenia upravujú, akým spôsobom uchádzač spravidla preukazuje ekonomickú a finančnú situáciu, pričom je to verejný obstarávateľ, ktorý v konkrétnom prípade určí konkrétny spôsob. Súčasne umožňujú, aby uchádzač v prípade, že z opodstatnených dôvodov nebude schopný poskytnúť dokumenty, ktoré stanovil verejný obstarávateľ, preukázal svoju ekonomickú a finančnú situáciu iným vhodným dokumentom.

Súdny dvor najprv pripomenul Najvyššiemu súdu SR, že v rámci prejudiciálneho konania nemôže uplatňovať predpisy únie na konkrétnu situáciu, čo v tomto prípade znamená, že nemôže posúdiť, či uchádzač preukázal svoju finančnú a ekonomickú situáciu spôsobom uvedeným v oznámení o verejnom obstarávaní. Môže len poskytnúť Najvyššiemu súdu SR skutočnosti potrebné pre výklad práva Únie, ktoré mu môžu byť užitočné pri posudzovaní účinkov daného ustanovenia práva Únie.

Súdny dvor sa teda zamerl na otázku, či článok 47 ods. 1 písm. a) a článok 47 ods. 4 smernice 2004/18 bránia tomu, aby verejný obstarávateľ stanovil ako spôsob preukázania finančného a ekonomického postavenia uchádzača predloženie potvrdenia banky, ktorého predmetom je prísľub banky poskytnúť úver v hodnote stanovenej v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania a zabezpečiť tomuto uchádzačovi disponibilitu tejto sumy počas celého obdobia realizácie zmluvy.

Vzhľadom na výraz „spravidla“ použitý v článku 47 ods. 1 písm. a) smernice 2004/18 je zrejme, že verejný obstarávateľ má široký priestor pri stanovení dokumentov, ktorými má uchádzač dokázať svoju finančnú a ekonomickú situáciu. Požiadavky, ktoré si verejný obstarávateľ vyberie, však musia súvisieť s predmetom zákazky a musia byť tomuto predmetu primerané, čo znamená, že musia byť objektívne vhodné na poskytnutie informácie o ekonomickej a finančnej situácii uchádzača a že musia byť prispôbené významu dotknutej zákazky v tom zmysle, že objektívne predstavujú pozitívny ukazovateľ existencie dostatočného ekonomického a finančného zázemia na riadne plnenie tejto zákazky, pričom nejdú nad rámec toho, čo je v tejto súvislosti rozumne nevyhnutné.³

Ako uviedol Súdny dvor, požiadavka získania úveru s účelovou viazanosťou na plnenie zákazky je objektívne vhodná na poskytnutie informácie o ekonomickej spôsobilosti uchádzača na riadne plnenie tejto zákazky. Súdny dvor už v inom prípade rozhodol, že účelová viazanosť úveru je vhodná na poskytnutie informácie, že uchádzač má skutočne k dispozícii prostriedky, ktoré nie sú jeho vlastné a ktoré sú potrebné na plnenie zákazky.⁴ O otázke, či je suma požadovaná v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania primeraná predmetu zákazky, však už musí rozhodnúť Najvyšší súd SR.

Rovnako vhodnou s ohľadom na ciele článku 47 ods. 1 smernice 2004/18 sa javí aj požiadavka, aby uchádzač disponoval požadovanou sumou počas celej realizácie zmluvného vzťahu. Podľa Súdneho dvora to je užitočný prvok na účely konkrétneho posúdenia ekonomickej a finančnej situácie uchádzača.

Otázka, či vylúčený uchádzač predložením zmluvy o poskytnutom kontokorentnom úvere vo výške presahujúcej sumu 5 000 000 eur splnil podmienky stanovené verejným obstarávateľom už nie je otázkou výkladu práva únie, a preto jej zodpovedanie je úlohou vnútroštátneho súdu.

2 V súvislosti s touto smernicou je potrebné uviesť, že s účinnosťou od 18. apríla 2016 bola zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES. Napriek je potrebné ju zobrať do úvahy pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia o vylúčení uchádzača z verejného obstarávania, pretože ide o verejné obstarávanie vyhlásené ešte v roku 2013.

3 Rozsudok Súdneho dvora z 18. októbra 2012 vo veci CX-218/11, *Édukóvízig a Hochtiel Construction*, EU:C:2012:643, bod 29.

4 Rozsudok Súdneho dvora z 2. decembra 1999 vo veci C-176/98, *Holst Italia*, EU:C:1999:593, bod 29.

Vylúčený uchádzač rovnako tvrdil, že objektívne nemohol splniť požiadavky týkajúce sa ekonomickej a finančnej situácie stanovené verejným obstarávateľom, pričom poukázal na vyjadrenia slovenských bánk, že záväzný úverový príslub, aký sa požaduje v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, možno poskytnúť až po schválení úverového obchodu a splnení všetkých požiadaviek banky na to, aby bola uzavretá úverová zmluva. Najvyšší súd SR sa preto Súdneho dvora pýtal, či v takom prípade ide o opodstatnené dôvody v zmysle článku 47 ods. 5 smernice 2004/18 oprávňujúce uchádzača preukázať svoju ekonomickú a finančnú situáciu akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný, v tomto prípade čestným prehlásením potvrdzujúcim, že v prípade, ak by jeho ponuka bola vybratá, bude od momentu uzavretia zmluvy o dielo na jeho účet pripísaná suma zodpovedajúca hodnote stanovenej v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, ktorá mu bude k dispozícii počas celého obdobia jej realizácie.

Otázka objektívnej nemožnosti poskytnutia dokumentov požadovaných verejným obstarávateľom znovu nie je otázkou výkladu práva únie a jej posúdenie je úlohou vnútroštátneho súdu. Rovnako je úlohou vnútroštátneho súdu následne posúdiť, či sa verejný obstarávateľ dôvodne domnieval, že čestné prehlásenie poskytnuté uchádzačom nepredstavuje dokument vhodný na preukázanie jeho ekonomickej a finančnej situácie.

Najvyšší súd SR položil Súdnemu dvoru aj tretiu otázku týkajúcu sa výkladu článku 47 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie (právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces) a smernice Rady 89/665/EHS z 21. decembra 1989 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa uplatňovania postupov preskúmania v rámci verejného obstarávania tovarov a prác. Touto otázkou reagoval na skutočnosť, že počas súdneho prieskumu rozhodnutia orgánu verejného obstarávania o vylúčení neúspešného uchádzača už boli jednotlivé zákazky úspešným uchádzačom takmer zrealizované. Na túto otázku však Súdny dvor neodpovedal, pretože podľa jeho názoru návrh Najvyššieho súdu SR na začatie prejudiciálneho konania nezodpovedá v tejto časti požiadavkám vyplývajúcim z článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, keď neobsahuje žiadny odkaz na vnútroštátne ustanovenia, ktoré by preberali ustanovenia smernice 89/665, a nespresňuje skutkové okolnosti sporu vo veci samej, predmet opravného prostriedku podaného vylúčeným uchádzačom, ako aj dôvody, pre ktoré postup verejného obstarávania pokračoval napriek skutočnosti, že proti rozhodnutiu verejného obstarávateľa bol podaný opravný prostriedok. Tieto nedostatky návrhu neumožňujú Súdnemu dvoru poskytnúť Najvyššiemu súdu SR užitočnú odpoveď.⁵

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

*Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach*

5 Rovnaký nedostatok zabránil Súdnemu dvoru v odpovedi aj na jednu z prejudiciálnych otázok Najvyššieho súdu SR vo veci C-89/16, Szoja, o ktorej rozhodol Súdny dvor v ten istý deň ako v prípade C-76/16, INGSTEEL a Metrostav.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená. Sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu vecí významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

*Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
sp. zn. 3 Cdo/6/2017 zo dňa 6. marca 2017*

Dotknuté ustanovenia:

- § 421 ods. 1 písm. a) CSP
- § 432 ods. 1 CSP

Okresný súd rozsudkom zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzatvorenej medzi matkou žalobkyne a žalovanými a zároveň určenia, že matka žalobkyne bola v čase svojej smrti vlastníčkou sporných nehnuteľností. Na odvolanie žalobkyne krajský súd rozsudkom z apríla 2016 napadnutý rozsudok okresného súdu ako vecne správny podľa § 219 ods. 1, 2 OSP potvrdil.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.¹ Uviedla, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, keď priznal právne účinky aj doručeniu, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonom, čím sa dostal do rozporu s judikátom R 16/1998. K odklonu došlo podľa názoru žalobkyne aj vo vzťahu k právnej otázke riešenej Najvyšším súdom SR v konaní sp. zn. 3 Cdo 65/2008 v otázke rozsahu oprávnenia zástupcu konať za zastúpeného, ak plná moc nebola všeobecná, ale sa týkala iba jednotlivých úkonov, ako i vo vzťahu k právnym záverom uvedeným v judikáte R 18/1985. Z uvedených dôvodov žalobkyňa žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil a jej žalobe

1 § 421 ods. 1 písm. a) CSP:

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

vyhovel a priznal náhradu trov konania. Žalovaní navrhovali dovolanie žalobkyne ako procesne neprípustné odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana zastúpená v súlade so zákonom, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, dospel k záveru, že napadnutý rozsudok treba zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení k veci uviedol:

V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Podmienky, za ktorých možno podať dovolanie a účinky vyvolané podaním dovolania, bolo preto potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa.

Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP²). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti odvolacieho súdu dovolacím dôvodom súd neskúma správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna ako aj procesnoprávna.

Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 CSP, posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie. V prejednávannej veci žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovacuú prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Na druhej strane ale v prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa), z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich vyjadrených; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj účelu § 421 ods. 1 CSP.

V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodova-

2 § 432 ods. 1 CSP:

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

cej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená. Sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

„Ustálená rozhodovacia prax Najvyššieho súdu SR“ je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.

Žalobkyňou podané dovolanie je podľa názoru Najvyššieho súdu SR primeraným spôsobom konkretizované, v akej otázke, čím a vo vzťahu konkrétne ku ktorému rozhodnutiu sa odvolací súd odklonil od ustálenej línie rozhodovania najvyššieho súdu, pričom táto časť dovolania obsahuje aj vysvetlenie, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci a ako mala byť právna otázka správne posúdená. Právny názor, na podklade ktorého vo veci rozhodol odvolací súd (v otázke riadneho doručenia rozsudku, resp. právnych následkov jeho riadneho nedoručenia v prípade, že sa dostal do osobnej dispozície toho, komu mal byť podľa zákona doručený), nie je podľa Najvyššieho súdu SR v súlade s názormi zodpovedajúcimi jeho ustálenej rozhodovacej praxi. Táto okolnosť zakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd súčasne konštatoval opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, podľa ktorej dovolaním napadnuté rozhodnutie spočíva v tomto smere na nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP).

Z vyššie uvedených dôvodov dospel Najvyšší súd SR k záveru, že dovolanie žalobkyne smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), ale zároveň aj dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Najvyšší súd SR v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Zo septembrového zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na svojom prvom rokovaní po letných prázdninách v Bratislave, program bol rozvrhnutý na dva rokovacie dni – **7. a 8. septembra 2017**.

Na úvod členovia **vzali na vedomie** informácie o rokovaní so zástupcami Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky s cieľom upriamiť pozornosť prokuratúry na prípady neoprávneného poskytovania právnych služieb a o pravidelných rokovaníach s Národnou agentúrou pre sieťové a elektronické služby vo veci elektronických schránok advokátov, najmä vo vzťahu k sufixom.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informácie o nasledovných uzneseniach prijatých *per rollam* s tým, že uznesenia už boli uverejnené vo Vestníku: **(a)** zmena Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 14/1/2012 z 12. januára 2012 o vedení verejného zoznamu odborného zamerania advokátov SAK (*Vestník* č. 48, bod 5), **(b)** zmena Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 10/7/2017 z 1. júna 2017 o symboloch Slovenskej advokátskej komory a ich používaní (*Vestník* č. 48, bod 1), **(c)** zmena Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 19/8/2008 zo 4. júla 2008, ktorým sa stanovuje úprava platenia príspevku na činnosť Slovenskej advokátskej komory a poisťného pri pozastavení výkonu advokácie a vyčiarknutí zo zoznamu advokátov vedeného Slovenskou advokátskou komorou v znení Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 24/9/2012 z 11. októbra 2012 (*Vestník* č. 48, bod 7).

V rámci informácií o ďalšom vývoji v oblasti elektronizácie sa predsedníctvo SAK zameralo na viaceré témy. **Vzalo na vedomie** zápisnice z rokovaní pracovnej skupiny pre elektronizáciu výkonu advokácie, ktoré sa konali v auguste, vzhľadom na nové okolnosti a potrebu zosúladiť nastavenia softvéru s checklistom kritérií komory pre developerov **zrušilo** uznesenie z 1. júna 2017, ktorým bol schválený obsah zmluvy o poskytnutí hromadnej licencie k softvérovej aplikácii eDeskReader pre členov Slovenskej advokátskej komory a **poverilo** predsedu komory k novým obchodným rokovaniam s dodávateľmi alternatívnych prístupov do elektronických schránok advokátov. **Schválilo** dokumenty „Štandardy pre softvérové riešenia komory a stratégia pre softvérové riešenia v advokácii“, „Štandardy a odporúčania pre advokátov pri nákupe softvéru a/alebo cloudových služieb“ a „Odporúčania pre advokátov pri používaní cloudových služieb“ s tým, že posledný dokument bude uverejnený v *Bulletine slovenskej advokácie* a pre advokátov budú mať odporúčací charakter. Zároveň **schválilo** „Základný checklist kritérií Sloven-

skej advokátskej komory pre developerov softvéru a/alebo cloudových služieb“, „Kritériá Slovenskej advokátskej komory pre developerov cloudového riešenia“ a „Kritériá Slovenskej advokátskej komory pre developerov necloudového riešenia“. **Poverilo** pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie realizovať činnosti súvisiace s vypracovaním podkladov na zadanie pre vytvorenie novej webovej stránky komory so zámerom pomôcť čo najväčšiemu počtu advokátov zorientovať sa v elektronickom svete v súvislosti s výkonom advokácie, vrátane digitalizácie obsahu *Bulletinu slovenskej advokácie*. **Vzalo na vedomie** zriadenie e-mailovej adresy *elektronizacia@sak.sk* a **poverilo** pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie pripraviť text k novej e-mailovej adrese na účely vy publikovania informácií v newsletteri komory. Podrobnosti týkajúce sa následnej prevádzky tejto e-mailovej schránky, ako aj prípadný spôsob komunikácie iný ako cez e-mail (napríklad fóra alebo prostredníctvom externej stránky či programu/aplikácie) budú určené neskôr. **Poverilo** pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie pripraviť strategický dokument Slovenskej advokátskej komory pre elektronizáciu výkonu povolania za účelom komplexného vysporiadania sa s aktuálnymi potrebami advokátov na výkon advokácie na Slovensku, a to aj vo vzťahu k novej doméne *www.sak.sk* a elektronickým službám, ktoré teraz aj do budúcnosti budú advokáti potrebovať, ako aj za účelom vysporiadania sa s potrebami komory a kancelárie komory ako takej, a to najmä z pohľadu nastavenia procesov a ich fungovania tak, aby bola komora modernou a elektronicky fungujúcou inštitúciou, ktorá spĺňa všetky európske štandardy, výsledkom čoho bude zefektívnenie, sprehľadnenie a uľahčenie procesov.

V kontexte legislatívnych aktivít členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie o účasti zástupcov komory na rozporovom konaní k pripomienkam komory k návrhu zákona o ochrane a podpore obetí trestných činov a na stretnutí strategickkej skupiny k projektu *Obchodný register a životné situácie podnikateľov* v rámci prípravy nového obchodného registra. JUDr. Popovec **informoval** aj o prácach na rekodifikácii občianskeho práva hmotného.

Predsedníctvo komory **schválilo** rámcovú zmluvu na dodávky automobilov Škoda s benefitmi pre advokátov a výročnú správu o činnosti komory za obdobie od 1. júla 2016 do 30. júna 2017, ktorá bude uverejnená na webovej stránke komory v privátnej zóne. Veľkú pozornosť **venovalo** nariadeniu EÚ č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktoré začne platiť od 25. mája 2018 a v súvislosti s ktorým vzniknú advokátom nové povinnosti.

Členovia P SAK **schválili** stanoviská s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

V nadväznosti na informácie odboru vzdelávania členovia predsedníctva **vzali na vedomie** závery zo zasadnutia

Vzdelávacieho kolégia, **určili** moderátorov nadchádzajúcich jesenných seminárov advokátskych koncipientov, Slovenských dní práva (5. – 6. októbra 2017 v Bratislave) a zimného seminára advokátov (8. – 9. decembra 2017 v Štrbskom Plese), **súhlasili** s rozšírením programu zimného seminára advokátov vo štvrtok podvečer o diskusiu na tému *Akí sme?* s pozvaným hosťom, **schválili** termín a miesto konania letného seminára advokátov (31. mája – 2. júna 2018 na Táľoch) a **schválili** termíny a miesta konania jarných seminárov advokátskych koncipientov v roku 2018. **Súhlasili** s návrhom zorganizovať konferenciu zaoberajúcu sa získavaním dôkazov v elektronickom svete.

Členovia P SAK v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodli** o predložených žiadostiach, **vzali na vedomie** informácie o hospodárení komory v II. štvrťroku 2017 a porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátov a advokátskych koncipientov uskutočnených v mesiacoch marec až jún 2017 a **schválili** východiská rozpočtu komory na rok 2018. Schválili výšku predplatného pre externých objednávateľov *Bulletinu slovenskej advokácie* v nezmenenej výške v porovnaní s rokom 2017.

Predsedníctvo komory zvolené na konferencii advokátov v júni 2017 kladie dôraz na pôsobenie komory v regiónoch. Vo svetle uvedeného **požiadalo** pracovnú skupinu regionálnych zástupcov, aby vypracovala plán spôsobu fungovania regionálnych zástupcov a **súhlasilo** so zriadením regionálnej kancelárie Slovenskej advokátskej komory v Košiciach s tým, že kancelária bude zabezpečovať administratívno-organizačnú činnosť v súvislosti s výkonom funkcie regionálnych zástupcov v Košickom a Prešovskom kraji.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** správu o mediálnych aktivitách komory v júli a auguste 2017 a **rozhodlo**, že nasledujúci galavečer Slovenskej advokátskej komory sa uskutoční 27. apríla 2018 v Bratislave.

Následne **vzalo na vedomie** prehľad aktívnych súdnych konaní, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora s osobitným zameraním na konania v statusových veciach a na vymáhanie pohľadávok.

V rámci informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** stratégiu pôsobenia komory v Rade európskych advokátskych komôr (CCBE), správu z júnových zasadnutí orgánov CCBE, návrhy sprievodných podujatí pri príležitosti Európskeho dňa advokátov, informácie o príprave Nemecko-česko-slovensko advokátskeho fóra (27. – 28. októbra 2017 v Bratislave), informácie o príprave AIJA seminára (12. – 14. októbra 2017 v Bratislave) a o príprave Konferencie o histórii advokácie (3. novembra 2017 v Banskej Bystrici).

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností. Osobitne **rozhodovalo** o návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie z dôvodu nezaplatenia pokuty uloženej v disciplinárnom konaní a paušálnych trov disciplinárneho konania,

o návrhu na pozastavenie koncipientskej praxe z dôvodu trestného stížania a o návrhu na vyčiarknutie zo zoznamu advokátov z dôvodu právoplatného odsúdenia.

–km–

Pýta(j)te sa predsedníctva

Akým spôsobom je možné autorizovať dodatok k zmluve (opraviť zrejme nesprávnosti)?

Autorizácia zmlúv (§ 1a zákona o advokácii) je osobitne vymedzenou činnosťou advokáta v rámci výkonu jeho povolania, a na to nadväzuje definovanie osobitnej „povahy“ autorizovaných zmlúv advokátom pri ich posudzovaní zo strany správneho orgánu (§ 31 ods. 2 zákona číslo 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), podľa ktorého, ak ide o zmluvu o prevode nehnuteľnosti, ktorá bola vyhotovená vo forme notárskej zápisnice alebo autorizovaná advokátom, okresný úrad posudzuje zmluvu iba z pohľadu, či je súladná s katastrálnym operátom a či sú splnené procesné podmienky na povolenie vkladu, nevyžaduje sa osvedčený podpis a pod.).

V zmysle § 42 ods. 5 katastrálneho zákona ak verejná listina alebo iná listina obsahuje chyby v písaní alebo počítaní alebo iné zrejme nesprávnosti, alebo ak neobsahuje náležitosti podľa odsekov 1 a 2, okresný úrad ju vráti vyhotoviteľovi alebo tomu, kto podal návrh na záznam, a určí lehotu na vykonanie opravy.

Pokiaľ advokát vyhotovuje dodatok k autorizovanej zmluve, platí, že vykonáva rovnaký proces ako pri spisovaní autorizovanej zmluvy, aj keď z určitého pohľadu v „doplňujúcom“ rozsahu, a preto aj dodatok musí byť opatrený autorizačnou doložkou, nakoľko zmluva vrátane dodatku tvorí jeden právny úkon, na ktorý sa vzťahuje autorizácia.

V súlade s týmto aj správny orgán vyžaduje, aby sa dodatky k autorizovaným zmluvám vyhotovovali ako autorizované.

V autorizačnej knihe sa zápisy vykonávajú s označením poradového čísla zápisu, preto každý ďalší zápis musí mať svoje, nasledujúce, nové poradové číslo, ak advokát rozlišuje autorizované zmluvy osobitným číslovaním, viď článok 14 a nasl. Uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 3/13/2009 zo 7. augusta 2009.

Nové poradové číslo zápisu v autorizačnej knihe je potrebné aj z dôvodu, aby bolo nepochybné, kedy bola autorizačná doložka vykonaná.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Nevhodnosť výrokov advokáta vo vzťahu k nepravdivosti vyjadrení advokáta protistrany

Advokát, ktorý v rámci zastupovania klienta vo svojich písomných vyjadreniach a ústnych prednesoch nevhodnými a nekorektnými formuláciami opakovane poukazuje na, podľa jeho názoru, nepravdivé a lživé tvrdenia advokáta protistrany, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 3 zákona o advokácii a § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK.

Je vecou profesijnej etiky advokáta, aby boli jeho vyjadrenia neosobné a vecné aj v prípade, ak by bolo zrejmé, že iný advokát uvádza tvrdenia nezodpovedajúce skutočnosti. Výhrady k tvrdeniam, či vyjadreniam iného advokáta musí advokát formulovať slušne, vecne a bez akýchkoľvek invektív.

*Rozhodnutie I. odvolacieho disc. senátu SAK zo 17. októbra 2016,
sp. zn. I ODS- 10/2016:759/2015*

*Rozhodnutie IX. disciplinárneho senátu SAK zo 7. apríla 2016,
sp. zn. DS IX.-59/15:759/2015*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení,
- § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013

Rozhodnutím IX. disciplinárneho senátu SAK zo 7. apríla 2016, sp. zn. DS IX.-59/15:759/2015 v spojení s rozhodnutím I. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK zo 17. októbra 2016, sp. zn. I ODS- 10/2016:759/2015 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 3 zákona o advokácii a § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK,

tým, že

1.) v konaní vedenom pred okresným súdom ako právny zástupca odporcu A. B. na adresu právnej zástupkyne navrhovateľa JUDr. C. D. v odvolaní podanom proti rozsudku

okresného súdu zo dňa 4. 6. 2015 uviedol, že „Právna zástupkyňa žalobcu JUDr. C. D. sa svojím vyjadrením v tejto veci .. na pojednávaní konanom dňa 3. 5. 2015 sama usvedčila z klamstva a lži, nakoľko na tomto pojednávaní dňa 5. 3. 2015 na strane 8 zápisnice z 5. 3. 2015 uviedla ...“, „Takže na základe vyššie uvedeného sa JUDr. C. D., advokátka sama usvedčuje z klamstva a podvodu, na základe ktorého úmyselne chce poškodiť žalovaného a získať na jeho úkor pre svojho mandanta E. s r. o. bezdôvodné obohatenie, ktoré znamená pre žalovaného škodu veľkého rozsahu ...“, „Takže na základe vyššie uvedeného aj týmto tvrdením sa JUDr. C. D., advokátka sama usvedčuje z klamstva a podvodu, na základe ktorého úmyselne chce poškodiť žalovaného a získať na jeho úkor bezdôvodné obohatenie“, „Čím sa zároveň preukazujeme, že právna zástupkyňa žalobcu JUDr. C. D. vo svojom vyjadrení zo dňa 23. 2. 2015, doručenom súdu dňa 26. 2. 2015 a žalovanému dňa 27. 2. 2015 v tejto veci ... klame a zavádza súd, ako aj na pojednávaní v tejto veci konanom dňa 5. 3. 2015 klamala, klame a zavádza konajúci súd a má úmysel získať od žalovaného bezdôvodné obohatenie“, „právna zástupkyňa žalobcu JUDr. C. D. klamala, klame a zavádza súd s úmyslom poškodiť žalovaného a pre žalobcu získať bezdôvodné obohatenie“,

2.) v konaní vedenom pred okresným súdom ako právny zástupca odporcu A. B. na adresu právnej zástupkyne navr-

hovateľa JUDr. C. D. na pojednávaní konanom dňa 5. 3. 2015 uviedol, že „Právna zástupkyňa žalobcu klame a prekrúca znenie zmluvy o dielo ...“, že „Právna zástupkyňa žalobcu klame a zavádza súd.“ a že „Preto skutočne ide o snahu lži a podvodu zo strany právnej zástupkyne“,

3.) v exekučnom konaní vedenom pred okresným súdom ako právny zástupca oprávneného A. B. v reakcii na argumentáciu právnej zástupkyne povinného, že povinný sa dostavil dňa 13. 11. 2013 do kancelárie právneho zástupcu oprávneného, ktorý je v zmysle splnomocnenia zo dňa 7. 11. 2013 oprávnený plnenie nárokov za oprávneného prijímať, za účelom odovzdania predmetného motorového vozidla právnenému zástupcovi oprávneného, ktorú argumentáciu uviedla v námietkach proti exekúcii, v odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu zo dňa 21. 1. 2015, ktorým súd námietkam povinného vyhovel, uviedol, že „Takže toto vyššie uvedené tvrdenie zo strany právnej zástupkyne povinného JUDr. C. D., advokátky, je ňou vymyslená a ničím nepodložená lož, klamstvo a nepravda, ako aj úmyselné zavádzanie súdu – čo je jej obvyklou pracovnou metódou – klamať a zavádzať“,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **písomné napomenutie**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **405 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Revízná komisia SAK dňa 16. 6. 2016 podala disciplinárnej komisii SAK návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému pre skutky uvedené pod bodmi 2. a 3. výrokovej časti rozhodnutia, nakoľko mal porušiť povinnosť advokáta uloženú mu v § 18 ods. 3 zákona o advokácii a § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK.

V priebehu disciplinárneho konania bolo zistené, že disciplinárnej komisii SAK Revízná komisia SAK doručila ďalší návrh na začatie disciplinárneho konania dňa 16. 12. 2015 proti disciplinárne obvinenému pre porušenie stavovských predpisov rovnako, ako sú uvedené v pôvodnom návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 16. 12. 2015, pre skutok uvedený pod bodom 1.

IX. disciplinárny senát rozhodnutím z 28. 1. 2016 (právoplatné 17. 2. 2016) spojil dva disciplinárne spisy DS IX.-109/15:2537/2015 a DS IX.-59/15:759/2015 na spoločné rokovanie a rozhodnutie pod číslom DS IX.-59/15: 759/2015.

Rozhodnutím IX. disc. senátu sp.zn. DS IX.-59/15:759/2015 zo 7. apríla 2016 bol disciplinárne obvinený advokát uznávaný za vinného z disciplinárneho obvinenia vo všetkých skutkoch, za čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie vo forme písomného napomenutia a zároveň povinnosť nahradiť paušálne náklady disciplinárneho konania.

Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že oba návrhy na začatie disciplinárneho konania boli podané na základe sťažnosti sťažovateľky – advokátky JUDr. C. D., ktorá sa sťažovala na disciplinárne obvineného z dôvodu, že s disciplinárne obvineným sa stretáva vo viacerých konaniach vedených na okresnom súde a na krajskom súde, pričom na týchto pojednávaniach ju disciplinárne obvinený ako právny zástupca protistrany pravidelne osočuje, že klame, zavádza súd a podobne. Sťažovateľka ho vždy ústne upozornila, že týmito urážlivými vyjadreniami porušuje ustanovenia Advokátskeho poriadku SAK, avšak jej upozornenia disciplinárne obvinený nebral vôbec do úvahy.

Z podaných návrhov na začatie disciplinárneho konania vyplýva, že navrhovateľ mal za to, že je nepochybné, že advokát ako právny zástupca účastníka občianskeho súdneho konania v konaní vychádza zo skutkových informácií, ktoré mu poskytne jeho klient. Advokát pritom nie je oprávnený bez súhlasu klienta overovať pravdivosť alebo úplnosť takýchto skutkových informácií. Taktiež je nepochybné, že advokát je pri poskytovaní právnych služieb viazaný pokynmi klienta. V zásade platí, že každá zo strán sporu je povinná uniesť ohľadne svojich tvrdení dôkazné bremeno. Právom a povinnosťou advokáta je okrem iného vyjadrovať sa k dôkazom, produkovaným protistranou, tieto dôkazy hodnotiť, upozorňovať na ich prípadnú rozporuplnosť a pod. V prípade, ak dôkazy, produkované v konaní svedčia o tom, že protistrana (účastník) nehovorí pravdu, zavádza, alebo dokonca, že klame, advokát je oprávnený na tieto skutočnosti upozorniť, resp. vysloviť v tomto smere svoje názory (teda môže sa vyjadriť napr. aj tak, že vykonané dôkazy svedčia o tom, že protistrana klame). Od tohto práva, resp. zároveň povinnosti, je však podľa názoru Revíznej komisie SAK potrebné odlišovať prípad, kedy advokát označuje za klamstvo vyjadrenie advokáta ako právneho zástupcu protistrany, resp. keď opakovane na adresu advokáta protistrany tvrdí, že tento klame, že z jeho strany (zo strany advokáta protistrany) „ide o snahu lži a podvodu“. Alebo dokonca, že „lož, klamstvo a nepravda, ako aj úmyselné zavádzanie súdu sú obvyklou pracovnou metódou advokáta protistrany“. Takéto vyjadrenia sú nevecné, osobné a svedčia o neprofesionálnom prístupe a zrejme osobnej averzii takto sa vyjadrujúceho advokáta k advokátovi protistrany. Takéto vyjadrenia sú nedôstojné, nevhodné a urážlivé a znevažujú nielen kolegu advokáta, ale v konečnom dôsledku celý advokátsky stav. Ak by mal byť takýto spôsob komunikácie akceptovaný, vzájomná komunikácia advokátov zastupujúcich protistrany by mohla zrejme sklznúť do roviny osobných invektív a urážok medzi advokátmi navzájom, čo je absolútne neprípustné.

Podľa názoru Revíznej komisie SAK musí byť advokát schopný odhadnúť hranicu, za ktorou sa už jeho správanie či vyjadrenie môžu javiť ako nekorektné, neslušné či nedôstojné alebo dokonca vo vzťahu ku kolegovi advokátovi urážlivé. Prekročenie tejto hranice nemôže ospravedlniť ani postup advokáta protistrany, ktorý vychádza zo skutkových tvrdení svojho klienta, ktorý v konaní chráni záujmy svojho klienta. Revízná komisia SAK mala za to, že disciplinárne ob-

vinený v tomto prípade hranicu neodhadol správne, resp. že ju ďaleko prekročil.

Disciplinárne obvinený sa vyjadril k podanej sťažnosti svojím písomným podaním zo dňa 27. 4. 2015, v ktorom sa podrobne zaoberal vecnou stránkou predmetných konaní. pričom to, že v danom konaní ide o klamstvo žalobcu sa snažil vyargumentovať poukazom na konkrétne dôkazy, vykonané v predmetnom konaní, resp. s ohľadom na ním vykonané hodnotenie dôkazov. Následne vo svojom vyjadrení disciplinárne obvinený zotrval aj na svojich tvrdeniach o tom, že na pojednávaní sťažovateľka klamala. Pokiaľ ide o jeho tvrdenie, uvedené v odvolaní proti uzneseniu súdu, ktorým uznesením súdu vyhovel námietkam povinného, disciplinárne obvinený poukázal na to, že v predmetnom exekučnom konaní bol splnomocnený len na zastupovanie v konaní o vymoženie peňažnej sumy, resp. že bol splnomocnený len na prevzatie peňažného plnenia a teda nie na prevzatie vozidla.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 29. 6. 2016 uviedol, že navrhuje oslobodenie spod návrhu, nakoľko skutok nie je disciplinárnym previnením a na svoju obranu uviedol v rozsiahlom podaní (33 strán) podrobný opis skutkového stavu prejednávaných vecí s rozsiahlou právnou argumentáciou, s cieľom usvedčiť preukázať, že jeho vyjadrenia na adresu sťažovateľky boli opodstatnené (t. j. že sťažovateľka klamala).

Disciplinárne obvinený sa k návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 16. 12. 2015 vyjadril vo svojom podaní zo dňa 11. 1. 2016 tak, že v predmetnom odvolaní uviedol v ňom uvedené skutočnosti, čo však nezakladá jeho disciplinárne previnenie, nakoľko iba konštatoval, že menovaná vedome tvrdí, uvádza a hovorí v uvedenej veci nepravdu, čiže vedome klame. Zároveň uviedol, že sa domnieva, že v skutočnosti sa disciplinárneho previnenia dopustila sťažovateľka (porušenie § 14 odsek 2 Advokátskeho poriadku) a z toho dôvodu na ňu podáva sťažnosť. Disciplinárne obvinený tiež uviedol, že ak je senát iného názoru, navrhuje uzavretie dohody o vine a disciplinárnom opatrení.

Na disciplinárnom pojednávaní dňa 30. októbra 2015 disciplinárne obvinený uviedol, že uznáva svoju vinu za skutok uvedený v disciplinárnom návrhu (v tom čase išlo len o skutky pod bodmi 2 a 3) a taktiež súhlasil so začatím konania o dohode o vine a disciplinárnom opatrení.

Na pojednávaní dňa 7. apríla 2016 konanom so súhlasom disciplinárne obvineného v jeho neprítomnosti bolo konštatované, že hoci bolo začaté konanie o uzatvorení dohody o vine a disciplinárnom opatrení, k uzatvoreniu takejto dohody zo strany disciplinárne obvineného nedošlo.

Disciplinárny senát v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že disciplinárne obvinený sa dopustil konania tak, ako je detailne vymedzené vo výroku tohto rozhodnutia, pretože uvedený skutkový stav bol bez akýchkoľvek pochybností preukázaný písomnými listinami predloženými v konaní a napokon nebolo samotným disciplinárne obvineným spochybnené samotné uvedenie predmetných výrokov a obvinení na adresu sťažovateľky.

Disciplinárny senát vzhľadom na povahu skutku a jeho právnu kvalifikáciu nepovažoval za potrebné preskúmať všetky námietky disciplinárne obvineného týkajúce sa najmä predmetu jednotlivých konaní, uplatňované ním v tomto konaní (obsahová stránka konaní, z ktorej malo vyplynúť, že sťažovateľka neuvádza pravdu), pretože ich posudzovanie by bolo neúčelné a nehospodárne.

Disciplinárny senát sa v plnom rozsahu stotožnil s názorom navrhovateľa o tom, že nie je prípustné, aby sa advokát opísaným spôsobom vyjadroval o inom advokátovi – je vecou profesijnej etiky advokáta, aby boli jeho vyjadrenia neosobné a vecné a to aj v prípade, ak by bolo zrejme, že iný advokát uvádza tvrdenia nezodpovedajúce skutočnosti. Výhrady k tvrdeniam, či vyjadreniam iného advokáta musí advokát formulovať slušne, vecne a bez akýchkoľvek invektív.

Disciplinárny senát sa v plnom rozsahu stotožnil aj s posúdením zodpovednosti disciplinárne obvineného v prípade skutku uvedeného v bode 1 – už len samotným podpísaním sa na podanie prebral disciplinárne obvinený zodpovednosť za jeho obsah. Obrana uplatnená disciplinárne obvineným (čestné vyhlásenie jeho klienta) sa aj v kontexte toho, že disciplinárne obvinený svoje tvrdenia zopakoval v sťažnosti javí ako nepresvedčivá.

Voči tomuto rozhodnutiu v predpísanej lehote disciplinárne obvinený podal odvolanie, v ktorom opätovne podrobne zopakoval svoju argumentáciu, pokiaľ ide o nepravdivé tvrdenia sťažovateľky, čo podporil podrobnosťami z prejednávaných sporových záležitostí, z ktorých podľa jeho názoru jednoznačne vyplýva, že pokiaľ ide o uvádzanie klamstva a nepravdy má pravdu on a nie sťažovateľka, pričom zdôraznil, že disciplinárny senát sa pravdivosťou vyjadrení sťažovateľky vôbec nezaoberal, čo považoval za jeho pochybenie. Mal za to, že zvolený postup disciplinárneho senátu, pokiaľ ide o dokazovanie a rozhodnutie neadekvátne zasahuje do slobody prejavu advokáta, čím mal byť porušený článok 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach. S poukazom na podrobné zdôvodnenie svojho odvolania potom navrhol disciplinárne obvinený napadnuté rozhodnutie zmeniť a oslobodiť, nakoľko skutok nie je disciplinárnym previnením, alternatívne navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odvolací disciplinárny senát vec prejednal na pojednávaní dňa 17. 10. 2016 v neprítomnosti disciplinárne obvineného, ktorý svoju neúčast ospravedlnil, pričom sa podrobne zaoberal všetkými argumentmi disciplinárne obvineného ako aj Revíznej komisie SAK a dospel k záveru, že odvolaním napadnuté rozhodnutie je vecne správne.

Odvolací disciplinárny senát konštatoval, že pokiaľ ide o obranu disciplinárne obvineného, ktorou sa snažil preukázať, že skutky, za ktoré je disciplinárne stíhaný nie sú disciplinárnym previnením, nevyvracia obvinenia tak, ako sú naformulované v návrhoch Revíznej komisie SAK. I keď sa disciplinárne obvinený snažil rozsiahlym listinným materiálom, kde sa veľmi podrobne zaoberal každým prejavom sťažovateľky vo vzťahu k tomu, či tento prejav zodpovedá materiálnej pravde alebo je nepravdivý, prípadne zavádzajúci,

treba konštatovať, že tieto materiály skôr vysvetľujú správanie a prejavy disciplinárne obvineného, ale ho neospravedlňujú a nevyvíňujú. V prejednávaní skutočnosti, či prejavy disciplinárne obvineného treba považovať za disciplinárne previnenie, nie je podstatné to, či sťažovateľka uvádzala vo svojich ústnych, prípadne písomných prejavoch pravdu alebo nie. Disciplinárne obvinený bol obvinený nie z toho, že by prípadne v rámci svojej argumentácie na prejavy sťažovateľky nemohol mať pravdu, ale za formu, ktorú zvolil. Z prejavov disciplinárne obvineného nemožno konštatovať, že by jeho správanie vo vzťahu k sťažovateľke bolo zdvorilé, a že by rešpektoval jej oprávnené záujmy na slušné spoločenské správanie. Rovnako prejavy disciplinárne obvineného nemožno vyhodnotiť ako vecné a neosobné.

Odvolací disciplinárny senát SAK sa preto stotožnil s názorom revíznej komisie, ako aj dôvodmi tak, ako boli uvedené v napadnutom rozhodnutí zo dňa 7. 4. 2016.

Disciplinárny senát správne vyhodnotil komunikáciu disciplinárne obvineného, ako neprípustnú, pokiaľ ide o stavovské predpisy a porušujúcu profesijnú etiku advokáta. Advokát má vždy možnosť na vyjadrenie svojich myšlienok použiť adekvátne výrazové prostriedky tak, aby vystihoval danú situáciu bez toho, aby to bolo na ujmu jeho klienta a aby vedel vystihnúť aj situáciu, kedy podľa jeho názoru protistrana, či už osobne alebo cestou právneho zástupcu neuvádza veci tak, aby zodpovedali materiálnej pravde. Správne uviedol disciplinárny senát vo svojom rozhodnutí, že výhrady k tvrdeniam, či vyjadreniam iného advokáta musí advokát formulovať slušne, vecne a bez akýchkoľvek invektív.

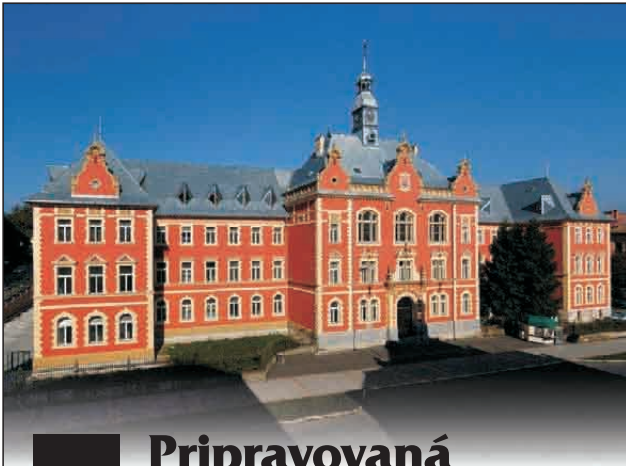
Z ľudského hľadiska je možné porozumieť rozrušeniu disciplinárne obvineného, ktorý vnímal prejavy právnej zástupkyne protistrany ako zavádzajúce a nepravdivé. Tak, ako je to však už vyššie uvedené, je povinnosťou advokáta vždy vedieť skontrolovať svoje prejavy tak, aby tieto neporušovali profesijnú etiku, boli slušné vecné a bez akýchkoľvek invektív.

Pokiaľ ide o správnosť zistenia obsahu prejavov disciplinárne obvineného, tieto neboli sporné, nakoľko boli doložené v písomnej forme a samotný disciplinárne obvinený ich aj potvrdil. Odvolací disciplinárny senát preto dospel k záveru, že zo strany disciplinárne obvineného sa jedná o zavinené porušenie stavovských povinností tak, ako sú uvedené v rozhodnutí disciplinárneho senátu a konštatoval, že samotné rozhodnutie je správne, pokiaľ ide o právne posúdenie prípadu a o uznanie viny DO. Pokiaľ ide o uloženie disciplinárneho opatrenia, toto vo vzťahu ku povahe skutku považoval odvolací disciplinárny senát za primerané.

Z týchto dôvodov odvolací disciplinárny senát odvolaním napadnuté rozhodnutie svojím rozhodnutím zo 17. 10. 2016, sp. zn. I ODS- 10/2016:759/2015 ako vecne správne potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

Pripravovaná konferencia o histórii advokácie

Konferencie o histórii advokácie sú parketou Českej advokátskej komory, kde ich s nesmiernym zánietením a nadšením každý rok pripravuje **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.** Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory sa na konferenciách pravidelne zúčastňujú a k ich priebehu prispievajú prednáškami z histórie slovenskej advokácie.

Vzhľadom na to, že slovenským prednášateľom sa vždy dostáva vreľého prijatia, Slovenská advokátska komora pozvala tento raz zástupcov českej advokácie, ktorí v histórii advokácie nachádzajú vzácny zdroj motivácie aj do dnešných dní, na Slovensko.

Konferencia o histórii advokácie sa uskutoční v piatok, **3. novembra 2017** v historickej budove Krajského súdu v **Banskej Bystrici** a bude otvorená pre širokú slovenskú advokátsku obec.

Slovenskí prednášatelia vystúpia s týmito témami:

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Advokát Vladimír Clementis

Mgr. Viktória Hellenbart

Organizovanosť advokátov v Uhorsku

JUDr. Rudolf Manik, PhD.

Advokáti v červenom (v radoch bolševikov)

doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová PhD.

Z histórie Advokátskej komory Banská Bystrica 1875 – 1921

JUDr. Michal Rampášek

Advokát Vojtech „Tatenko“ Rampášek

doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc.

Advokát Vladimír Fajnor

Témy českých prednášateľov budú potvrdené neskôr. Podrobnejšie informácie o programe a prihlasovaní na konferenciu budú uverejnené v komunikačných prostriedkoch Slovenskej advokátskej komory.

Vyhlásenie literárnej súťaže pre advokátskych koncipientov

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory
a
Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie

vyhlasujú
literárnu súťaž pre advokátskych koncipientov
o najlepšiu esej alebo fejtón na tému

Koncipienti: nádej a budúcnosť advokácie?!

Podmienky súťaže:

1. Na súťaži sa môže zúčastniť každý advokátsky koncipient zapísaný v zozname koncipientov Slovenskej advokátskej komory ku dňu uzávierky súťaže.
2. **Uzávierka súťaže je 15. október 2017.**
3. Cena pre víťaza 500 eur bude odovzdaná na seminári advokátskych koncipientov.
4. Príspevky v rozsahu maximálne 9 000 znakov vrátane medzier zasielajte na e-mailovú adresu **ondrisova@sak.sk** spolu s označením **SÚŤAŽ PRE ADVOKÁTSKYCH KONCIPIENTOV** a uvedením údajov o autorovi, mena školiteľa a dátum zápisu autora do zoznamu advokátskych koncipientov.
5. Víťazná práca bude uverejnená v *Bulletine slovenskej advokácie*.
6. Anonymizované príspevky posúdi, súťaž vyhodnotí a víťaza určí trojčlenná komisia zložená z členov Redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* a predsedníctva SAK do 30. októbra 2017.

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

27. a 28. októbra 2017
Bratislava, Hotel Tatra

advokát
Slovenská
komora

O PODUJATÍ

Slovenská advokátska komora je od roku 2011 členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra, ktoré vytvára platformu na výmenu vzájomných poznatkov a praktických skúseností z jednotlivých právnych odvetví s dôrazom na rozmer cezhraničnej spolupráce s kolegami z Česka a Nemecka. Okrem SAK sú partnermi podujatia advokátske komory z Bambergu, Saska a ČR, ktoré organizujú konferenciu na rotačnom princípe. Podujatie poskytuje jedinečný priestor na budovanie siete kontaktov nemecky hovoriacich advokátov. Na odbornej časti konferencie je zabezpečené simultánne tlmočenie.

PROGRAM

Hlavná téma: **Advokát detektívom – nároky na advokáta pri cezhraničnom uplatňovaní práv klienta**
Korporátna agenda a cezhraničné pohľadávky

Advokát musí v dnešnej dobe v rámci poskytovania služieb klientovi vyhľadávať vo verejne dostupných registroch informácie o finančnej kondícii dlžníka, o obchodných vzťahoch, vlastníckej štruktúre i konečnom užívateľovi výhod. Plnenie týchto úloh advokátov však často naráža na nedostatok informácií, nespoľahlivosť údajov, rozličnú právnu úpravu, ale aj na obchodné tajomstvo či niektoré etické princípy výkonu povolania. Téma sa dotýka aj úpravy konkurzov, povinností v rámci boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti či právnych služieb advokátov pre partnerov verejného sektora.

Piatok 27. októbra 2017

- 17.30** Stretnutie v Hoteli Tatra,
odchod na spoločenský večer
18.00 Spoločná večera, LE ŠENK Craft Beer Cafe
(Zámocké schody, Bratislava – Staré mesto)
cca 22.30 Odchod do hotela

Sobota 28. októbra 2016

- 8.45** Registrácia účastníkov
9.15 Privítanie účastníkov
9.30 Praktické aspekty uplatňovania pohľadávok zahraničných subjektov na Slovensku
JUDr. Karol Šiška, Slovenská advokátska komora

- 10.00** Odkrývanie vlastníckych štruktúr zahraničných subjektov na Slovensku – register partnerov verejného sektora
Mgr. Ján Kután, Slovenská advokátska komora
- 10.30** Prestávka
- 11.00** Porovnávanie dostupnosti informácií z verejných zoznamov či registrov (kataster nehnuteľností, obchodný register, insolvenčný register) v ČR a Rakúsku
Mgr. Michal Vávra, Česká advokátska komora
- 12.00** Spoločný obed v Hoteli Tatra
- 13.00** Povinnosti advokáta v oblasti boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo svetle novej právnej úpravy
Dr. Heinz Kracht, Advokátska komora Bamberg
- 14.00** Prestávka
- 14.15** Informačná povinnosť advokátov voči klientovi a tretím osobám
Jacqueline Lange, LL.M., Saská advokátska komora
- 15.15** Diskusia
- 16.30** Porovnanie právnych inštitútov obchodného práva v legislatíve Nemecka, ČR, SR a Rakúska (minikurz)
- 17.00** Záver
- 18.00** Fakultatívna spoločná večera

PRIHLASOVANIE

Účastnícky poplatok bez ubytovania – 75 eur – zahŕňa konferenčné materiály, účasť na spoločenskom večere 27. októbra 2017 a účasť na pracovnej časti konferencie.

Účastnícky poplatok s ubytovaním – 125 eur – zahŕňa navyše ubytovanie v jednoposteľovej izbe na 1 noc s raňajkami (Hotel Tatra, Nám. 1. mája 5, tel. +421 948 026 213). Hotel má vlastnú garáž (18 eur/deň). Príplatok za dvojposteľovú izbu, parkovné, predĺženie pobytu, príp. iné náklady si účastníci hradia sami. Druhá spoločná večera 28. októbra 2017 je fakultatívna v prípade záujmu za 25 eur.

Účastnícky poplatok sa hradí až po potvrdení prihlášky. Suma sa musí uhradiť v celosti, nie je možné rozdeliť ju na jednotlivé položky. Počet účastníkov je obmedzený. Prihlášky sa vybavujú v poradí podľa dátumu ich doručenia. **Formulár prihlášky je na www.sak.sk** v časti *Správy* a v časti *Zahraničná činnosť – Aktuálne*. Závaznú prihlášku je potrebné poslať organizátorovi – Slovenskej advokátskej komore **do 10. októbra 2017** e-mailom na chladekova@sak.sk.

Prípadné otázky telefonujte na číslo 0948 898 662 (Michaela Chládeková) alebo 0911 604 903 (Júlia Dernerová).

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z dvojčísła 7-8/2017 českého *Bulletinu advokacie*

Bulletin advokácie ako mimoriadne číslo obsahuje potrebné informácie ku konaniu 7. snému ČAK (uskutočnil sa 22. septembra 2017 v Clarion Congress Hotel Prague****). Číslo okrem iného obsahuje správy o činnosti a hospodárení ČAK, správy predsedov jednotlivých orgánov ČAK, predstavenie kandidátov na členstvo v orgánoch ČAK či návrhy zmien stanovských predpisov.

V rámci **Aktualít** členovia predstavenstva ČAK Mgr. Robert Němec, LL.M., a JUDr. Michal Žižlavský informujú o aktuálnom vývoji novely českého zákona o advokácii, ktorá bola schválená a podpísaná prezidentom republiky 18. augusta 2017 a publikovaná v zbierke zákonov pod č. 258/2017 Sb.

Rubrika tiež venuje priestor informácii o konaní schôdze predstavenstva ČAK, ktoré sa okrem iného zaoberalo aktuálnou otázkou plnenia povinnosti advokátov v oblasti AML (zákon č. 253/2008 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu).

Časť **Z advokacie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 5. 6. 2015, sp. zn. K 25/2015, podľa ktorého *je kárnym previnením, ak advokát nevyhovie žiadosti klienta o špecifikáciu vyúčtovania, postúpi palmárnu pohľadávku, zastupuje potom postupníka proti bývalému klientovi, vyhráža sa bývalému klientovi.*

Časť **Z právnické spoločnosti** obsahuje spomienky kolegov na JUDr. Karola Čermáka, advokáta, bývalého predsedu Českej advokátskej komory, bývalého ministra spravodlivosti, ktorý odišiel do právnického neba 19. júna 2017. Posledná rozlúčka s JUDr. Karolom Čermákom sa konala 26. júna 2017 v Kostole Najsvätejšieho srdca Pána na námestí Jiřího z Poděbrad v Prahe za účasti mnohých predstaviteľov českej a slovenskej právnickej obce. Česť jeho pamiatke!

JUDr. Dominika Skuráková
kancelária SAK

Ponuka vzdelávacieho programu v Škótsku

European Lawyers Programme

Škótska advokátska komora ponúka možnosť zúčastniť sa na **12-týždňovom vzdelávacom programe pre 10 advokátov z krajín EÚ**, ktorý organizuje Fakulta advokátov pri Škótskej advokátskej komore v Edinburgu.

Program ponúka:

- profesionálny prístup a skúsenosti získané počas 40 ročného fungovania programu
- príležitosť absolvovať stáž so sudcami (*Court of Session* – najvyšší súd pre občianskoprávne veci, *High Court of Justiciary* – najvyšší súd pre trestnoprávne veci) a praktizujúcimi advokátmi
- príležitosť získať vedomosti o systéme common law
- zdokonalenie jazykových znalostí
- nadviazanie kontaktov s inými advokátmi a uľahčenie cezhraničnej spolupráce (program je spoluorganizovaný sieťou absolventov združených v *European Lawyers Association* – ELA)
- prístup k elektronickým zdrojom a materiálom Advokátskej knižnice (označenej ako najlepšia vo Veľkej Británii)
- kurz poskytuje dobrý základ v prípade záujmu o zloženie skúšky spôsobilosti v Škótsku

Po absolvovaní programu majú účastníci taktiež možnosť stať sa členmi *European Lawyers Association* a zložiť skúšku spôsobilosti (*Aptitude test*), na základe ktorej sa kvalifikujú ako škótski právnici (*solicitors*).

Náklady

Kurz a stáž sú pre vybraných uchádzačov **bez poplatku**, cestu a ubytovanie si musia účastníci hradiť sami (priemerné mesačné náklady v Edinburgu predstavujú 700 – 800 libier).

Organizačné záležitosti

Prihlášky môžu uchádzači zasielať **do 31. októbra 2017**. Podmienkou účasti je občianstvo EÚ, minimálne dvojročná koncipientická prax a dobrá znalosť anglického jazyka (IELTS 7.0, TOEFL 100).

V prípade záujmu o prístup k prihláške a doplňujúce informácie kontaktujte priamo pani **Adrienu Petrovú**, národnú zástupkyňu *European Lawyers Association* pre Slovenskú republiku a pre Českú republiku, e-mail: adriena.petrova@gmail.com, tel.: 00421 907 963 415. Viac informácií nájdete na www.european-lawyers.org.

Program prebieha od 3. apríla 2017 do 29. júna 2018.

Je rozdelený na dve časti, pričom počas prvých dvoch týždňov absolvuje účastník úvod do problematiky škótskeho právneho systému a zvyšný čas je účastník priradený ku konkrétnemu junior advokátovi, senior advokátovi (*Queen's counsel*) a sudcovi najvyššieho súdu v Škótsku (*Court of Session / High Court of Justiciary*), sleduje jeho činnosť, pomáha pri príprave podkladov a sprevádza ho na súdne konanie.

Účastníci ostatného ročníka *European Lawyers Programme* v *Parliament Hall* v sídle Škótskej advokátskej komory (*Faculty of Advocates*)

Seminár o americkom práve pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov z Čiech a zo Slovenska

**John Marshall Law School – Czech and Slovak Institute
a Česká advokátska komora**
v spolupráci so **Slovenskou advokátskou komorou**
organizujú

SEMINÁR O AMERICKOM PRÁVE

26. novembra – 1. decembra 2017
Telč, Česká republika

Cieľom seminára je predstaviť americký právny a podnikateľský systém. Lektori sa budú venovať praktickým otázkam výkonu povolania vrátane etiky, poskytovania právnych rád klientom a vzťahom s protistranou. Súčasťou seminára sú aj neformálne večerné stretnutia a diskusia o aktuálnych otázkach výkonu povolania.

Podmienkou účasti je plynulá znalosť anglického jazyka slovom aj písmom. Seminár bude v angličtine a po jeho absolvovaní dostanú účastníci certifikát.

Pri posudzovaní prihlášok sa bude brať do úvahy **status uchádzača** (prednosť majú mladí advokáti, resp. podľa zápisu starší koncipienti). Počet miest vyhradených pre SAK je obmedzený. Česká advokátska komora uprednostní uchádzačov, ktorí sa na seminári zúčastňujú po prvý raz.

Registračný poplatok (zahŕňa účasť na seminári, ubytovanie a polpenziu, t. j. raňajky a obed):
– mladí advokáti 4 000 Kč
– advokátski koncipienti 2 000 Kč
Každý účastník si sám hradí dopravu do Telča a späť.

Váš záujem o účasť na seminári prosíme potvrdiť na adrese **dernerova@sak.sk**. Do názvu e-mailu uveďte, prosím, referenciu „TELČ 2017“.

Registračný poplatok sa platí až po potvrdení účasti Českej advokátskej komore na základe vyplnenia záväznej prihlášky. Tlačivo záväznej prihlášky pošle odbor medzinárodných vzťahov každému prijatému účastníkovi po termíne doručenia prihlášok a ich vyhodnotení.

UPOZORNENIE: Zaplatený poplatok, ktorý je nižší ako reálne náklady na seminár, sa bez závažných dôvodov oznámených Českej advokátskej komore **najmenej tri dni** pred konaním seminára NEVRACIA! V prípade potreby vrátenia poplatku v zmysle komunikácie s Českou advokátskou komorou bude poplatok znížený o bankové poplatky pri prevode zo zahraničia.

Termín doručenia záväzných prihlášok:
31. október 2017

Bližšie informácie: odbor medzinárodných vzťahov SAK e-mailom: **dernerova@sak.sk**, prípadne telefonicky na čísle 02/204 227 44.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie vyhlásila aj na rok 2017

**XIV. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie
pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu **ondrisova@sak.sk** alebo **darina.stracinova@sak.sk**.

Termín uzávierky je 30. november 2017.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2017. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudelíť, resp. zvýšiť odmenu.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Neodovzdanie dokladov a vyúčtovania právnych služieb klientovi po skončení zastupovania

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak advokát bývalému klientovi nevydá doklady a neodovzdá vyúčtovanie právnych služieb.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory zo 14. februára 2014, **sp. zn. K 115/2013**¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 9 ods. 4 a čl. 10 ods. 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2, 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 13 Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

potom, čo dňa 8. 6. 2012 uzavrel s L. N. zmluvu o poskytovaní právnych služieb, ktorej predmetom bolo zastupovanie L. N. ako žalovaného vo veci vedenej na okresnom súde o zaplatenie čiastky 84 992 Kč s prísl. a v súvislosti s tým prevzal od L. N. potrebné doklady vzťahujúce sa k tejto veci a dňa 11. 6. 2012 prijal od L. N. zálohu na odmenu za poskytnuté právne služby vo výške 30 000 Kč, a potom, čo zastupovanie

L. N. bolo ukončené a L. N. ho požiadal o vydanie všetkých dokladov týkajúcich sa jeho veci a o vyúčtovanie zloženej zálohy, týmto jeho žiadosťami najmenej do 5. 6. 2013 nevyhovel, teda L. N. nevydal požadované doklady, ani nevyúčtoval zloženú zálohu,

teda

- nechránil práva a oprávnené záujmy klienta,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu:
 - povinnosť pri ukončení poskytovaní právne služby klientovi na jeho žiadosť vydať bez zbytočného odkladu všetky pre vec významné písomnosti, ktoré mu klient zveril alebo ktoré z prejednávania veci vznikli,
 - povinnosť o svojich výkonoch pre klienta viesť primerané záznamy, ich obsah na požiadanie klientovi poskytnúť s úplným vysvetlením,

čím porušil

§ 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, čl. 9 ods. 4 a čl. 10 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške **75 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát mal z výpisu matriky ČAK za preukázané, že disciplinárne obvinený je advokátom zapísaným v zozname advokátov vedenom ČAK od 1. 3. 2006, teda už dlhšiu dobu, a možno predpokladať, že za uvedenú dobu sa dostatočne zoznámil so všetkými predpismi o advokácii, vrátane etického kódexu.

Hoci predvolanie na disciplinárne pojednávanie bolo disciplinárne obvinenému doručené dňa 10. 1. 2014, disciplinárne obvinený sa na pojednávanie disciplinárnej komisie nedostavil, ani sa neospravedlnil, hoci od miesta pojednávania je kancelária disciplinárne obvineného vzdialená cca 500 m. Preto disciplinárny senát, ako bolo v predvolaní uvedené, o 9.00 hod. začal pojednávanie.

Po prednesení disciplinárnej žaloby disciplinárnym žalobcom sa o 9.12 hod. dostavila osoba mužského pohlavia, ktorá tvrdila, že je disciplinárne obvinený, avšak na základe vyzvania sa nedokázala preukázať ani preukazom ČAK ani OP, nemala so sebou k dispozícii disciplinárnu žalobu ako predpoklad na preukázanie svojich tvrdení, a hoci nepodala žiadny dôkaz, tvrdila, že chce pojednávanie odročiť na popoludnie alebo na pondelok, pretože musí ísť nahliadať do trestného alebo iného spisu na súde.

Členovia disciplinárneho senátu a zástupca disciplinárneho žalobcu prítomnú osobu nepoznali, disciplinárne obvineného osobne tiež nepoznali, preto bola táto osoba vyzvaná, aby opustila pojednávaciu miestnosť.

Potom sa pokračovalo v dôkaznom konaní čítaním listín založených v disciplinárnom spise, t. j. výpisom z matriky zo 6. 6. 2013, sťažnosť L. N. z 5. 6. 2013, zmluvou o poskytovaní právnych služieb z 8. 6. 2012, plnou mocou zo 7. 6. 2012, potvrdením banky z 18. 2. 2013, listom sťažovateľa zo 14. 5. 2013, listom vedúceho kontrolného oddelenia ČAK z 24. 6. 2013, výpisom z matriky z 13. 2. 2014.

Disciplinárny žalobca v záverečnom slove uviedol, že disciplinárna žaloba bola v plnom rozsahu preukázaná ako dôvodná, t. j. skutok sa stal, je disciplinárnym previnením a spáchal ho disciplinárne obvinený a navrhol uloženie pokuty.

Vzhľadom na to, že sa disciplinárne obvinený nevyjadril ani k sťažnosti, ani k žalobe, ani nepredložil iný dôkaz nesprávnosti tvrdenia sťažovateľa, ani sa osobne nezúčastnil na pojednávaní disciplinárnej komisie, hoci bol riadne predvolaný, disciplinárny senát posúdil porušenie povinností advokáta z hľadiska zákona o advokácii a z hľadiska etického kódexu advokáta ako závažné previnenie, najmä preto, že pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito a pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, a prifažila mu aj skutočnosť, ako sa po-

hľadavým spôsobom, v rozpore s vnútornými predpismi ČAK, správal k celému sťažnostnému i disciplinárnemu konaniu.

K osobným, rodinným, majetkovým a iným pomerom disciplinárne obvineného nemohol senát prihliadnúť preto, že disciplinárne obvinený, hoci bol vyzvaný a táto jeho povinnosť vyplýva z právnych predpisov ČAK, sa vlastnou vinou nevyjadril, rovnako nie je ČAK známa akákoľvek snaha disciplinárne obvineného nahradiť škodlivé následky disciplinárneho previnenia sťažovateľovi.

Senát preto rozhodol o uložení pokuty podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii, v platnom znení, vo výške, ktorú považuje vzhľadom na povahu a závažnosť disciplinárneho previnenia, spôsobu vykonania skutku a jeho následkov, okolností, za ktorých bolo spáchané, za relevantné chránenému záujmu, ktorý bol dotknutý disciplinárnym previnením a správaním disciplinárne obvineného.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámka

- 1 preložené a spracované podľa Syka, J.: Z kárné praxe. In: Bulletin advokacie, č. 1 – 2/2015, s. 74 – 75

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike

Mazák, M., Jánošíková, M. a kol.: **Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike.**
Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, 256 s. ISBN 978-80-8152-422-6

Autorský kolektív zložený z prof. JUDr. Jána Mazáka, PhD., doc. JUDr. Marty Jánošíkovej, Ph.D., doc. JUDr. Gabriely Dobrovičovej, CSc., doc. JUDr. Ladislava Orosza, CSc. a Mgr. Aleny Angelovičovej, PhD., LL.M., vydal koncom roka 2016 publikáciu, ktorá je výsledkom niekoľkoročného výskumu Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Členovia autorského kolektívu pôsobia na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a sú uznávanými odborníkmi v oblasti právnej teórie, ústavného práva a európskeho práva. Okrem toho sa však ich mená spájajú aj s právnou praxou, najmä s činnosťou Ústavného súdu SR a Súdneho dvora EÚ. Preto už samotné zloženie autorského kolektívu predznamenáva, že publikácia je výsledkom nielen odborných teoretických poznatkov, ale aj praktických skúseností.

Recenzovaná publikácia je z hľadiska svojho obsahu rozdelená na štyri časti, ktoré na seba vzájomne logicky nadväzujú a predstavujú komplexné teoretické poznatky o Charte a jej praktickom uplatňovaní na území Slovenskej republiky.

V prvej časti publikácie sa autori venujú problematike Charty vo všeobecnosti, pričom veľmi vhodne rozdelili túto problematiku na tri podkapitoly. **Prvá podkapitola** obsahuje základnú charakteristiku Charty, dôvody jej existencie a jej právnú úpravu v texte zakladajúcich zmlúv Európskej únie, pričom nie je opomenutá ani otázka originálnej štruktúry a inovatívneho obsahu Charty, ktoré sú jednými z jej základných charakteristických črt. Na túto stručnú, avšak veľmi výstižnú, charakteristiku Charty nadväzuje **druhá podkapitola** s názvom *Všeobecné ustanovenia o výklade a uplatňovaní Charty*, ktorej obsahom je pôsobnosť Charty na členské štáty, úroveň ochrany základných práv a slobôd obsiahnutá v Charte, otázka vzťahu Charty a právomocí EÚ, funkcie Charty a jej aplikácia v konaniach pred Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi, ako aj základné práva a zásady v kontexte Charty a ich vzťah k všeobecným právnym zásadám. Za najviac prínosnú časť tejto podkapitoly považujem detailné spracovanie problematiky pôsobnosti Charty na členské štáty, keďže autori objasnili akým spôsobom je potrebné chápať a aplikovať znenie čl. 51 ods. 1 Charty, najmä jeho poslednú časť: „... pre členské štáty vtedy, ak vykonávajú

právo Únie“, pričom pri výklade uvedeného článku vzali do úvahy Vysvetlivky k Charte, judikatúru Súdneho dvora, ako aj jednotlivé jazykové verzie Charty. Správna interpretácia uvedeného článku má zásadný význam v konaniach pred vnútroštátnymi orgánmi súdnej moci. Autori dochádzajú k záveru, že Chartu je potrebné aplikovať vtedy, ak vnútroštátne orgány členských štátov konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva Únie, teda reálne aplikujú nejaké iné právne pravidlo práva Únie, ktoré sa prejavuje v konkrétnej a objektívne určiteľnej spojitosti s vecou samou a bez aplikovania ktorého, nie je možné aplikovať ani články Charty. Samotná spojitost medzi právom Únie a vnútroštátnym právom musí prevyšovať jednoduchú podobnosť oblastí právnej úpravy a nesmie spočívať len v nepriamych vplyvoch týchto dvoch právnych systémov. **Tretia podkapitola** prvej časti sa zaoberá vymedzením vzťahu Charty k ústavám členských štátov, najmä k Ústave SR a k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čo je v právnom prostredí témou stále veľmi aktuálnou a ešte vždy nie jednoznačne objasnenou a uzavretou. Keďže v slovenskom právnom poriadku nie je stále jasne a presne vymedzené postavenie a povaha Charty z hľadiska prameňa práva, autori v publikácii spracovali svoj pohľad na danú problematiku, ktorého záverom je tvrdenie, že Charta je medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, je právne záväzná a má aplikačnú prednosť pred celým vnútroštátnym právnym poriadkom. Tieto závery autori odôvodnili znením jednotlivých článkov Ústavy, znením zakladajúcich zmlúv a ich jednotlivými revíziami a najmä rozsiahlou judikatúrou Súdneho dvora.

Druhá časť recenzovanej publikácie je venovaná otázke Charty v konaniach pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v skúmanom období od 1. decembra 2009, t. j. od účinnosti Charty, do 31. júla 2016. Druhá časť publikácie je rozdelená na štyri podkapitoly. **Prvá podkapitola** tejto časti sa venuje všeobecne Ústavnému súdu SR a konaniam pred ním. **Druhá podkapitola** sa venuje vymedzeniu Charty ako referenčného predpisu v konaniach pred Ústavným súdom SR, pričom sa zameriava na aplikovateľnosť Charty v dvoch relevantných konaniach – v konaní o súlade právných pred-

pisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy SR a v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy SR. Nadväzujúc na to sa **tretia podkapitola** venuje analýze aplikácie Charty v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy SR, v rámci ktorej sa autori zaoberajú šiestimi návrhmi na začatie konania o súlade právnych predpisov, v ktorých sa poukazuje na rozpor s Chartou. Autori v závere tejto časti uvádzajú myšlienku, že osobitne pri Charte, ktorá je pre členský štát novou výzvou pri ochrane základných práv a slobôd vo veciach, ktoré spadajú do pôsobnosti práva Únie, je dôležité vytvoriť doktrínu Ústavného súdu SR k tomuto dokumentu. Už pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania by bolo vhodné zaoberať sa otázkou, či ide o situáciu, keď dochádza k vykonávaniu práva Únie v zmysle stabilizovanej judikatúry Súdneho dvora EÚ, pretože len v takom prípade je možné použiť Chartu. Štvrtá podkapitola časti venovanej rozhodnutiam Ústavného súdu SR sa zaoberá analýzou aplikácie Charty v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy SR. Pri písaní tejto podkapitoly autori zvolili obdobný metodologický prístup ako pri analýze aplikácie Charty v konaniach podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy SR. Prierezovo sa zaoberajú sťažnosťami podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy SR, v ktorých je namietané porušenie Charty, predbežnými prerokovaniami týchto sťažností a nálezmi Ústavného súdu SR o namietanom porušení Charty. Pri analýze jednotlivých uznesení a nálezov Ústavného súdu uvádzajú autori situácie, ktoré nastali, napríklad absencia testovania porušenia základných práv garantovaných Chartou, odôvodnenie alebo neodôvodnenie aplikovateľnosti Charty v konkrétnej veci alebo použitie Charty ako podporného argumentu. Vychádzajúc z výsledkov analýz doterajšej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR súvisiacej s uplatňovaním Charty na záver druhej časti publikácie autori sformulovali viacero čiastkových hodnotiacich záverov.

V tretej časti recenzovanej publikácie sa autorský kolektív zameril na aplikáciu Charty v rozhodovaní Najvyššieho súdu SR a niektorých ďalších všeobecných súdov v období od 1. decembra 2009 do 31. júna 2016, pričom sa venoval trom okruhom problematik súvisiacich s Chartou, konkrétne: Charta v prejudiciálnych otázkach Najvyššieho súdu SR a niektorých krajských a okresných súdov (druhá podkapitola), Charta v rozhodnutiach z hľadiska jej interpretačnej a kontrolnej funkcie (tretia podkapitola) a čl. 47 Charty ako naviac používaný podporný argument v konaniach (tretia podkapitola). V druhej podkapitole nachádzame analýzu rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, ktoré boli vydané na základe prejudiciálnych otázok Najvyššieho súdu SR týkajúcich sa Charty, napr. vec Zeman, vec Križan, vec Široká; ale aj analýzu rozhodnutí Súdneho dvora vydaných na základe prejudiciálnych otázok krajských a okresných súdov týkajúcich sa Charty. Cieľom autorov v tretej podkapitole bolo poukázať na vnímanie Charty zo strany Najvyššieho súdu SR a niektorých všeobecných súdov. Autori na základe detailného preskúmania rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a niektorých krajských a okresných súdov, ktoré obsahovali zmienku o Charte, zisťovali, či sú využívané, a ak áno, tak v akej miere, inter-

pretačná a kontrolná funkcia Charty a následne sa pokúsili o zovšeobecnenie zistení s cieľom prispieť k zjednocovaniu súdnej praxe.

Posledná, **štvrtá časť** recenzovanej publikácie obsahuje závery a odporúčania, ktoré reflektujú súčasný stav a naznačujú určité riešenia pri budúcom výklade a uplatňovaní Charty pri poskytovaní súdnej ochrany základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Autori ešte pred samotnými závermi a odporúčaniami zovšeobecnil základné prístupy súdnych orgánov Slovenskej republiky ku Charte. Vyplýva z nich, že Charta si ešte v súdnej praxi nenašla svoje miesto a nie je využívaná tak, ako by mala byť. V konkrétnych záveroch svojho výskumu autorský kolektív poukázal na vnímanie Charty zo strany všetkých súdnych orgánov, ako aj jej výklad a aplikáciu v súdnej praxi. Na základe zistených záverov následne sformuloval svoje odporúčania, ktorých podstata spočíva v zlepšení aktuálneho stavu výkladu a aplikácie Charty súdnymi orgánmi.

Recenzovanú publikáciu možno hodnotiť veľmi pozitívne z viacerých hľadísk. Ide vôbec o prvú publikáciu, ktorá sa detailne zaoberá Chartou v rozhodovacej činnosti súdnych orgánov Slovenskej republiky a prináša ucelený prehľad a analýzu doterajšej judikatúry Ústavného súdu SR, Najvyššieho súdu SR a niektorých krajských a okresných súdov. Osobitne je potrebné zdôrazniť, že táto publikácia prináša niektoré celkom nové a doposiaľ nepublikované poznatky, ktoré sú výsledkom dlhodobého štúdia množstva materiálov a rozhodnutí nielen slovenských súdnych orgánov, ale aj rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie a skúsenosti a poznatkov, ktoré boli získané v odbornej praxi jednotlivých členov autorského kolektívu.

Vďaka štýlu, ktorý autori zvolili, je publikácia zrozumiteľná nielen odbornej právnickej verejnosti, ale aj študentom a laikom. Štruktúrne členenie recenzovanej publikácie je logické a vedecko presvedčivé. Aj za ním je vidieť vysokú kvalitu a odbornosť autorského kolektívu, predovšetkým prepojenie teoretických znalostí s praktickými skúsenosťami v oblasti ochrany základných práv, ústavného práva a európskeho práva.

Zo všetkého, čo bolo vyššie uvedené a zvýraznené, je možné publikáciu **Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike** označiť za ojedinelú, pozoruhodnú a mimoriadne prínosnú. Ide o publikáciu, ktorá bude mať veľký význam nielen pre ďalší výskum, štúdium a analýzu Charty v podmienkach Slovenskej republiky, ale aj pre rozhodovaciu činnosť slovenských súdov.

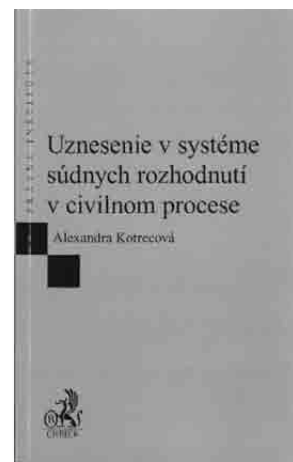
Bc. Mgr. Dominika Becková

Knihá Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike je k dispozícii ZDARMA na SAK. V prípade záujmu kontaktujte: darina.stracinova@sak.sk; ondrisova@sak.sk.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese

Alexandra Kotrecová: **Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese.**
Bratislava: C. H. Beck, 2016

Koncom roku 2016 obohatila slovenskú právnickú literatúru monografia z oblasti občianskeho práva procesného, ktorá sa venuje **jednému procesnému inštitútu – uzneseniu**. Jej autorka, pôsobiaca na Katedre občianskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá zároveň pôsobí aj ako advokátka, predstavuje čitateľom zaujímavú a podrobnú analýzu jedného z druhov súdnych rozhodnutí. Na úvod treba uviesť, že uznesenie **nebolo dosiaľ monograficky samostatne spracované**, ide o oblasť detailne neprebádanú, a preto možno len vyzdvihnúť autorkinu ambíciu napísať monografiu na danú tému. Práca je hodnotnejšia o to viac, že **na trh prichádza v čase rekodifikačných zmien občianskeho procesného práva** a autorka ponúka jednak komparáciu s pôvodnou právnou úpravou, ako aj analýzu v kontexte nových procesných kódexov. Ďalšou nespornou hodnotou publikácie je jej **komplexnosť**, pretože autorka analyzuje uznesenie aj podľa Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku, pričom neopomína ani postavenie uznesenia v exekučnom konaní.

Uznesením sa rozhoduje o širokom spektre procesných situácií. V porovnaní s rozsudkom ide o inštitút **oveľa komplikovanejší a univerzálnejší**. Uznesením sa môže rozhodovať meritórne, ako aj procesne. V rámci procesných uznesení do úvahy prichádza ich vnútorná diferenciácia na procesné rozhodnutia, ktorými sa konanie končí a na ostatné. Autorka sa množstvo súvisiacich otázok snažila rozčleniť do šiestich kapitol, pričom každá kapitola je ukončená podkapitolou s názvom *Konklúzia*, kde autorka danú kapitolu sumarizuje. Autorkou zvolený štýl písania robí monografiu dynamickou a prehľadnou.

V prvej kapitole nás autorka vovedie do sveta súdnych rozhodnutí, **kategorizuje súdne rozhodnutia z rôznych hľadísk**. Osobne by som vyzdvihla, že autorka neopomenula spomenúť výchovnú funkciu súdnych rozhodnutí, o ktorej hovorí, zdá sa, patetické. Som presvedčená, že na výchovnú funkciu súdnych rozhodnutí nesmie slovenské súdnictvo rezignovať. Je významným nástrojom na budovanie dôvery slovenského súdnictva. Výchovná funkcia sa v súdnych rozhodnutiach odráža v prehľadnom, vecnom a perfektne právne zdôvodnenom odôvodnení. Nemenej významnú rolu

hrá aj výchovná funkcia sudcu v priebehu celého súdneho konania.

Druhá kapitola sa venuje podrobnej analýze uznesenia a jeho jednotlivých vlastností ako odôvodnenie, právoplatnosť, vykonateľnosť, preskúmvanie uznesení a pod. Autorka v tejto kapitole kladie otázku, či redukciami prípustnosti odvolania proti procesnému uzneseniu nedochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces. Autorka zdôrazňuje, že dvojinstančnosť konania nie je všeobecnou zásadou civilného procesu, ani ústavnou zásadou, či základným právom. Avšak vyjadruje obavu z nepreskúmateľnosti uznesení, ktoré môžu byť z procesného hľadiska zásadné. Obmedzenie prípustnosti odvolania proti procesným rozhodnutiam eliminuje ich prieskum následne v dovolacom konaní. Autorka preto oprávnené konštatuje, že **rozhodovanie o procesných otázkach na úrovni najvyššieho súdu bude zrejme absentovať**.

Tretia kapitola sa venuje špecifickým uzneseniam v režime Civilného sporového poriadku, a to uzneseniu o schválení súdneho zmiernu, uzneseniu, ktorým sa vydáva neodkladné a zabezpečovacie opatrenie a uznesenie o trovách konania. V právnej praxi dlhodobo rezonovala otázka formy rozhodovania o súdnom zmiernu. Autorka sa v tomto smere prikláňa k uzneseniu, pričom ponúka aj presvedčivé zdôvodnenie svojich záverov. Uznesenie o schválení súdneho zmiernu vyvoláva procesné účinky, a to zakladá prekážku rozhodnutej veci a je spôsobilým exekučným titulom. Pri neodkladných a zabezpečovacích opatreniach podrobne opisuje jednak rozdiely s pôvodnou úpravou, ako aj sporné otázky v súvislosti s novou úpravou. Osobitne zaujímavá je kapitola **o doručovaní neodkladných opatrení v dovolacom konaní**, kde sa autorka vysporiada s aj v praxi spornou otázkou, či má odvolací súd doručovať odvolanie proti uzneseniu, ktorým bol návrh na nariadenie opatrenia odmietnutý alebo zamietnutý. Autorka vyslovuje názor, že strana, proti ktorej návrh na vydanie neodkladného alebo zabezpečovacieho opatrenia smeruje, má mať v dovolacom konaní možnosť sa k odvolaniu vyjadriť, pretože v prípade, ak súd navrhovateľovi vyhovie, t. j. opatrenie nariadi až v dovolacom konaní, protistrana nielenže nemala možnosť sa

k argumentácii navrhovateľa na dvoch inštanciách vyjadriť, ale nemôže voči nemu podať ani žiadny opravný prostriedok. Pri uznesení o trovách konania **poukazuje na vykonateľnosť tohto uznesenia, ktorá môže predchádzať právoplatnosť**, a to aj napriek podaniu sťažnosti. Autorka však vidí priestor na elimináciu problematických situácií, napr. určením dlhšej paričnej lehoty (§ 232 ods. 3 druhá veta CSP).

Uznesenia v Civilnom mimosporovom poriadku analyzuje štvrtá kapitola. Autorka sa opäť nevyhýba aktuálnym a sporným otázkam a vyjadruje sa **najmä k otázke kolízie formy rozhodnutia**, napr. v prípade, ak má súd rozhodnúť o zverení do pestúnskej starostlivosti a zároveň o vyživovacej povinnosti, pričom pri prvej otázke má rozhodovať uznesením a pri druhej rozsudkom, autorka prijala správny záver, že je potrebné uprednostniť formu rozsudku. Za zaujímavú podkapitolu považujem porovnanie meritórnych a nemeri-

tórnych uznesení v mimosporových konaniach. Na záver autorka detailne popisuje uznesenie v dedičskom konaní.

Ďalšia kapitola analyzuje uznesenia v exekučnom konaní podľa Exekučného poriadku. Vzhľadom na to, že Exekučný poriadok bol s účinnosťou od 1. 4. 2017 novelizovaný, a zmeny sa významne dotkli práve zastavenia exekúcie, ktorým sa autorka podrobne venuje, musí čitateľ na túto skutočnosť prihliadnuť.

Na záver je potrebné konštatovať, že ide o veľmi vydarenú monografiu, ktoré je prehľadná, jasná a zrozumiteľná. Nevyhýba sa aktuálnym problémom, naopak autorka sa snažila na ne upozorniť a zároveň nájsť odpoveď. Monografia je komplexným a analytickým spracovaním uznesenia.

Verím, že táto monografiu si nájde svoje pevné miesto v slovenskej procesualistickej literatúre, ktoré jej aj právom patrí.

JUDr. Katarína Gešková, PhD.

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Nekoronovaný kráľ Justičného paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.

Cena: 5 eur

Kontakt pre objednanie:

PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

LEGATE
advokátska kancelária

Advokátska kancelária LEGATE, s. r. o.
príjme do svojho tímu

**talentovaného advokáta
s excelentnou znalosťou anglického jazyka
a s praxou aspoň 7 rokov.**

Náplň práce:

- senior advokát pre projekty v medzinárodnom práve verejnom a v projekte civilného letectva
- vypracovávanie právnych stanovísk a analýz v rôznych oblastiach, najmä v oblasti:
 - verejného obstarávania
 - verejného práva
 - sporovej agendy
 - daňového práva
 - práva EÚ

Ponúkame:

- zodpovedajúce finančné ohodnotenie
- prácu v medzinárodnom prostredí
- participáciu v iných projektoch v oblasti súkromného práva
- možnosť ďalšieho vzdelávania a odborného rastu

Váš životopis v anglickom jazyku zasielajte prosím na adresu
adriana.ambrovicova@legate.sk.

Informácie o advokátskej kancelárii získate na www.legate.sk

Proti monarchii – za Česko-Slovenskú republiku

V boji za rozbitie Rakúsko-Uhorska a vznik samostatného Česko-Slovenska sa angažovali aj mnohí advokáti a advokátski koncipienti z domáceho aj zahraničného odboja. Z „mužov 28. októbra 1918“ k nim patrili napríklad starosta Českej obce sokolskej Josef Scheiner či povojnový predseda Správneho zboru mesta Prahy Přemysl Šámal. Významnú úlohu v boji za rozbitie monarchie a vznik Česko-Slovenskej republiky zohrali z radov advokácie aj predseda Slovenskej národnej rady Matúš Dula, neskorší minister Ivan Dérer, spisovatelia Ján Jesenský či Jozef Gregor Tajovský, budúci vyslanci v Paríži Lev Sychrava a Štefan Osuský resp. vo Varšave Juraj Slávik či medzivojnový chargé d'affaires v Maďarsku Emil Stodola.

K uvedeným predstaviteľom prvého česko-slovenského odboja možno bezpochyby zaradiť aj advokáta **Ivana Markoviča** narodeného v Myjave 3. júna 1888. Už jeho deda Pavol Markovič bol ako evanjelický farár z Hrachova známym národovcom a svojmu rodu sa nespreneveril ani Ivanov otec lekár Július Markovič i strýko advokát Rudolf Markovič. Július Markovič bol za svoje protiuhorské zmýšľanie spolu s bratom Rudolfom v roku 1903 aj odsúdený, o čom napísal knihu *Nitriansky politický trestný proces*. Samotné trestné konanie proti bratom Markovičovcom a farárovi Ľudovítovi Čulíkovi sa viedlo za prečin podnecovania proti národnostiam, keď pred snemovnými voľbami poukazovali pri podpore kandidáta Rudolfa Markoviča na útlak Slovákov Maďarmi. Obžalovaný Rudolf Markovič bol uhorským kráľovským štátnym žalobcom Gézom Chudovszkým označený za „uhorského“ advokáta, ktorý v Uhorsku zarába svoj chlieb a z uhorského národa žije, pričom rozosieva jedovaté semená medzi slovenský ľud, ktorý bol vždy verný svojej vlasti. Pred súdom prvého stupňa boli všetci obžalovaní odsúdení, no po ich odvolaní Kráľovská súdna tabuľa v Prešporku vyniesla rozsudok o ich oslobodení spod obžaloby. Rudolf Markovič bol v roku 1898 obhajcom svojho svokra Svetozára Hurbana Vajanského a v roku 1900 zase 28 národovcov v tzv. banskobystrickom procese. Jeho koncipientom bol istý čas aj literát Jozef Gregor Tajovský. Prvú svetovú vojnu prežil ako štátne nespohľadlivý živel v Körmente, na jej konci ako člen Slovenskej národnej rady signoval Deklaráciu slovenského národa. Na začiatku svojej kariéry pritom bol síce evanjelickým kaplánom, avšak od roku 1895 vykonával prax advokátskeho osnovníka v Senici, Turčianskom Svätom Martine a Malackách, pričom vlastnú advokátsku kanceláriu si otvoril v roku 1897.

Mladý Ivan Markovič, syn Júliusa Markoviča a Ľudmily Markovičovej-Boorovej mal troch súrodencov – brata i dve sestry a od svojich troch rokov býval v Novom Meste nad Váhom. Gymnaziálne štúdiá absolvoval už v Českom Tešíne,

Rimavskej Sobote, Bratislave, Trnave a Trenčíne, z rimavskosobotského štúdia bol však vylúčený kvôli panslavizmu. Následne sa v období 1906 – 1911 venoval štúdiu práva na univerzitách v Budapešti, Lipsku a Berlíne.

Po skončení štúdia a získaní titulu JUDr. v roku 1911 začal pôsobiť ako **kandidát advokácie** v hlavnom

meste uhorska Budapešti. Zároveň Ivan Markovič pracoval ako správca Ľudovej banky, ktorú spoluzakladali jeho otec a strýko v Novom Meste nad Váhom. K jeho národoveckej práci v uvedenom období patrí šéfredaktorstvo časopisu *Prúdy*, ktorý spoluzakladal i účasť v hlasistickom hnutí.¹

Povinnú vojenskú službu o stihol absolvovať ako jednoročný dobrovoľník v 7. pešom pluku v Štajerskom Hradci spolu s budúcim generálom Rudolfom Viestom a to rokoch 1911 – 1912.² Pred svetovou vojnou bol ešte prítomný na Novoslovanskom zjazde v bulharskej Sofii, všeobecná mobilizácia preňho znamenala nástup do radov 19. pešieho pluku dualistickej armády. Už krátko na to v auguste 1914 bol pri Lubline zajatý na Severovýchodnom fronte v bojoch proti Rusom. V tomto čase bol zranený jeho budúci advokátsky, ministerský i sociálnodemokratický súputník Ivan Dérer, pričom ich osudy opísal bratranec Ivana Ján Dérer v liste Ivanovmu otcovi advokátovi Jozefovi Dérerovi takto: „V českom Čase som sa dočítal, že je náš Ivan ťažko ranený a že leží v Prahe vo špitáli – o Jozefovi a Ivanovi ale nikde nič. Ja som bol strýnej písal do Prešporka s výzvedou, čo počuje o nich, ale mi neodpovedala. Odpíš mi, čo na karte, ako sa Ivan má a aké chýry dochodia o ostatných. Mnohí Slováci že sa nachodia v ruskom zajatí v Ázii v Tobolsku a Omsku, medzi nimi aj mladý Dr. Markovič, direktor novomestskej banky. Tí to majú už asi vyhraté.“

Ivan Markovič spolu s ďalším advokátom a spisovateľom Jánom Jesenským šíрили prodohodové smerovanie medzi českými a slovenskými zajatcami rakúsko-uhorskej monarchie nachádzajúcimi sa v cárskom Rusku. V októbri 1915 sa Ivan zapojil do bojov v rámci Českej družiny, ktorá bola súčasťou Ruskej armády. Následne v decembri 1915 sa z kazašského Petropavlovskaja dostal do Petrohradu k Zväzu československých spolkov v Rusku, kde o rok neskôr pôsobil ako redaktor novín *Čechoslovák* vychádzajúcich v Moskve, Petrohrade i Kyjeve a od mája 1917 aj novín *Slovenské hlasy* publikovaných až do júla 1920 naposledy vo Vladivostoku.³

Napriek budúcej českoslovakistickej orientácii úradoval Markovič v tomto období v slovenskom jazyku, hoci českí zajatci tých slovenských svojím počtom vysoko prevyšovali.⁴ V apríli 1916 sa zúčastnil na kyjevskom II. zjazde Zväzu československých spolkov v Rusku, bol pritom spomedzi 9 Slovákov zvolený do 25-člennej rady. Dňa 16. augusta 1916 si na porade zvolili moskovskí Slováci päťčlenný výbor za účelom prípravy zjazdu Slovákov v Rusku, okrem Jána Jesenského, Jozefa Gregora Tajovského, Vladimíra Daxnera a Jána Jančeka k nim patrili práve aj Ivan Markovič. Jeho podpis nechýbal ani pod kyjevským manifestom *Náš cieľ* z 19. októbra 1916 implementujúcom časti Clevelandskej dohody českých a slovenských krajských organizácií pôsobiacich v USA z roku 1915⁵ i *Zápisu o zásadách česko-slovenskej akcie* prijatého v roku 1916 v Kyjeve zástupcami českých a slovenských zajatcov i usadlíkov a zástupcov Slovenskej ligy i Československej národnej rady s predstaviteľmi Zväzu československých spolkov v Rusku.

V deň podpisu manifestu z Kyjeva vyšlo aj prvé číslo *Slovenských hlasov* s návrhom úplnej národnej samostatnosti Slovákov. Na jeho kreácii sa podieľal okrem J. Jesenského a J. G. Tajovského aj I. Markovič. Poznajúc viac ako tri roky tamojšie zaostané pomery samoderžavia, Markovič preferoval namiesto rusofilského stanoviska ideu budúceho spojenia slovenského územia s českými krajinami. „*Nám, ktorí poznáme Rusko nielen z literatúry, hneď z počiatku bolo celkom jasné, že pripojenie Slovenska k Rusku úplne, čo značí ako guberniu, bolo by našou záhubou. Evolúcia ruského národa šla celkom druhou cestou a on musí ešte prekonať mnoho takého, čo nehľadiac na našu zaostalosť, sme my už dávno prekonali.*“

Po páde samoderžavia bol s delegátmi parížskej Československej národnej rady V. Hurbanom a J. Jančekom prijatý ruským ministrom zahraničných vecí Dočasnej vlády P. N. Miljukovom. Markovič jasne deklaroval negatívne stanovisko k bývalému podpredsedovi ČSNR J. Dürichovi i k jeho cárofilským názorom: „... sme nedôverovali Dürichovi i pre jeho nejasné stanovisko v československej otázke i preto, že sme mali úplnú dôveru k Masarykovi a Štefánikovi a nemali sme žiadnu dôveru k Štürmerovcom a Rasputinovcom, ktorí chceli postaviť Düricha a naše hnutie do služieb svojich zámerov.“

Na kyjevskom III. zjazde Zväzu československých spolkov v Rusku v máji 1917, ktorý zriadil Odbočku Československej národnej rady pre Rusko, vykonával Ivan Markovič funkciu **sekretára predsedníctva**. Inak doma v Rakúsko-Uhor-

sku bol v roku už 1916 označený za velezradcu (Hochverräter) spolu s M. Gettingom, A. Mamamteyom, ale dokonca aj francúzskym občanom M. R. Štefánikom. Od júla posledného roku Veľkej vojny pôsobil na poste **tajomníka Československej národnej rady v Paríži**, písomný prejav aplikoval o tri mesiace neskôr ako šéfredaktor časopisov *La Nation Tchèque* a *Československá samostatnosť*. Z titulu **sekretára československého ministerstva zahraničia** sa na schôdzke vo Švajčiarsku v dňoch 28. – 31. 10. 1918 zúčastnil spolu s Jánom Osuským v delegácii vedenej ministrom zahraničia Edvardom Benešom, domáci odboj vedený Karлом Kramárom zase reprezentovali zástupcovia Českého poslaneckého zväzu a Národného výboru československého. Predstavitelov odboja na Slovensku v prelomových dňoch zo zahraničia vyzýval v záujme celistvosti česko-slovenského štátu nejednať s novou maďarskou vládou, ktorú reprezentoval Mihály gróf Károlyi von Nagykarolyi ponúkajúci na troskách monarchie v budúcej krajine autonómii Slovenska.

Do úplne nového slobodného Slovenska sa po viac ako 4 rokoch Ivan Markovič vrátil v decembri 1918 spolu s Tomášom G. Masarykom, pričom sa po demobilizácii stal **poslancom Revolučného Národného zhromaždenia** za tzv. Slovenský klub a zamestnal sa na Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska vo funkcii **vládného tajomníka pre veci politicko-právne**. V svojom zamestnaní o. i. pripravil nariadenie o sociálnom práve či nariadenie o zhromažďovaní práve apod. Ivan Markovič tvrdil, že „*len v Československej republike zachováme Slovensko slobodné, demokratické a schopné kultúrneho, sociálneho a hospodárskeho vývoja, ktorý slovenskú vetev československého národa privedie do radu vyspelých národov sveta*“. Z pozície člena Klubu slovenských poslancov zaslal memorandom tohto klubu z 15. 5. 1919 vedúcemu česko-slovenskej delegácie na mierovej konferencii v Paríži Edvardovi Benešovi ohľadom trvania na územných nárokoch Slovenska.⁶

V roku 1919 bol organizátorom likvidačnej komisie v Budapešti a za politický okres Trnava ho zvolili za **poslanca Národného zhromaždenia**. Dňa 27. februára 1920 v parlamente vyzdvihol za Slovenský klub prijatie ústavnej listiny štátu, pričom o slovenských politikoch sa vyjadril, že „*o zemskej autonómii najzdravšie a najobjektívnejšie budú môcť usudzovať až vtedy, keď budú mať skúsenosti*“. Aj keď ako právnik vážil slová, predsedu SLS Andreja Hlinku v roku 1919 označil v parlamente za zradcu národa, v tom čase pritom eskalovali emócie z Hlinkovej cesty na mierovú konferenciu do Paríža. Sám Markovič však v Poslaneckej snemovni v o rok neskôr spomenul existenciu tzv. „*tajnej klauzuly*“ *Deklarácie slovenského národa* prijatej v Turčianskom Svätom Martine v roku 1918, ktorá jej platnosť mala údajne obmedziť na 10 rokov a ktorá sa stala predmetom viacerých dohadov i špekulácií.

K literárnej časti Markovičovho života v tomto období možno uviesť, že z jeho monografií sa známymi stali práce *Slováci v zahraničnej revolúcii* (1923) a *Slovensko pred prevratom* (1924), okrem vyššie uvedených periodík prispieval (často pod pseudonymami Ján Marek či Tyro) aj do novín *Slovenský týždenník*, *Robotnícke noviny* a *Národné noviny*.

Z ďalšieho politického exponovania sa Ivana Markoviča je známe, že v Tusarovej vláde bol v júli až septembri 1920 bol **ministrom národnej obrany** a neskôr od októbra 1922 do decembra 1925 **ministrom pre zjednotenie zákonov a organizáciu správy**, teda stál na čele ústredného orgánu štátnej správy pre unifikáciu právnych predpisov. K výsledkom činnosti ministra Markoviča patrí aj prijatie zákona na ochranu republiky č. 50/1923 Zb. z. a n., zrušenie fideikomisu v roku 1924, či zavedenie alimentáčnej povinnosti a prijatie nových zákonov o adopcii či o živnostenskom podnikaní o rok neskôr. Vzhľadom na skutočnosť, že pre chorobu nemohol dlhodobo zastávať svoj úrad jeho sociálnodemokratický ministerský kolega Rudolf Bechyně, zastával Markovič od októbra 1924 do decembra 1925 aj post **správcu Ministerstva školstva a národnej osvety ČSR**. Počas dočasného zastávania tohto sa snažil o vytvorenie jednotnej organizácie verejnej národnej školy v súvislosti s tzv. meštianskymi školami.⁷ Predák Ľudákov Andrej Hlinka však negatívnymi slovami na adresu Ivana Markoviča a jeho „presunov“ na ministerských postoch nešetril: „Vymyslel zákon na obranu republiky, ktorú on vydiera a vyžiera. Miesto Šrobára zaujme zámočník Bechyně, miesto Déreera nedokončený advokát a jeho komponista v kancelárii Markovič. Dobré si to podelili, usilujú sa využiť situáciu a konjunktúru. Trébars nemajú strany ani voličov uzurpujú moc, potom hovoria, že všetka moc od ľudu pochádza. delia sa na kreslách a jeden rok Dérer, druhý Markovič. Auto, dôchodky, kreslá, príjmy ostanú v rodine, veď majú spoločnú kanceláriu a kassu. Traja ministri protestanti nám zľahli na šiju. Dr. Hodža poľnohospodárstvo, Markovič unifikácie a dr. Kállay plnú moc alebo misu.“⁸

Po neúspešných voľbách v roku 1925, keď nebol zvolený do parlamentu, na čas ustala politická kariéra Ivana Markoviča a na vlastnú žiadosť bol podľa archívnych zistení v Slovenskej advokátskej komore **zapísaný do zoznamu advokátov Bratislavskej advokátskej komory**. Zápis pod radovým číslom 170 je vedený na základe advokátskeho diplomu vystaveného v Bratislave 21. marca 1926 pod číslom 4277/8b/26 a za člena komory bol Markovič prijatý 27. decembra 1927 uznesením číslo 91/1927/II.⁹ JUDr. Markovič vykonával advokáciu v Bratislave a to v kancelárii spolu s viacnásobným prvorepublikovým ministrom Ivanom Dérerom, ďalej budúcim predsedom Bratislavskej advokátskej komory Vladimírom Trslínom a Jaroslavom Dvořákom, manželom spisovateľky Zuzky Zgurišky. Advokátskymi osnovníkmi v tejto kancelárii boli Artur Jiráček, František Šafář, Branislav Šimonovič a Adolf Heidrich. Aj spisovateľ DAVista a neskorší povojnový povereník SNR pre sociálnu starostlivosť Ivan Horváth bol koncipientom JUDr. Déreera a potom JUDr. Markoviča. Sídlili na Michalskej 25, potom na Hodžovom nám. 3-4. Spisy niektorých z týchto advokátov a koncipientov sa dochovali.

Z osobného života Ivana Markoviča možno uviesť, že manželstvo uzatvoril s Martou, rodenou Hermannovou narodenou v roku 1891, z ich zväzku pochádzali dve dcéry.

Po voľbách z roku 1935 sa Ivan Markovič ako parlamentný poslanec za politický okres Trnava vrátil do veľkej politiky, v období 1935 – 38 pôsobil ako **podpredseda Poslaneckej**

snemovne Národného zhromaždenia. Takmer celé prvo-republikové i druhorepublikové obdobie pôsobil v rokoch 1921 – 39 ako **podpredseda Československej obce legionárskej**, navyše predsedal Zväzu československého dôstojníctva. Skoro celý svoj politický život zasvätil pritom od roku 1919 Československej sociálnodemokratickej strane robotníckej vrátane členstva v jej parlamentnom klube, na rozdiel od svojho strýka Rudolfa Markoviča, ktorý prešiel od pôsobenia v Slovenskej národnej a roľníckej strane (neskôr SNS) k členstvu v Republikánskej strane poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu (agráromom).

Podľa socialistickej encyklopédie bol I. Markovič po roku „1918 spolu s I. Dérerom vyslaný do soc. demokracie, kde pomáhal tlmieť revolučný rozmach, popredný predstaviteľ pravičky Čs. soc. dem. strany robotníckej v slov. i čs. rámci“.¹⁰ Už po nežnej revolúcii o ňom monografia uviedla, že „rev. marx-len. svetonázor a boj za vec rob. triedy mu však boli cudzie“, alebo že „v straníckych, št. a verejných funkciách i v publicistickej sa usiloval nahradiť rev. ideológiu ideológiou masarykizmu i burž. čechoslovakizmu, odviesť rob. triedu od triedneho boja a získať ju pre spoluprácu s buržoáziou“.¹¹ K ďalším negativistickým označeniam Ivana Markoviča patrí tvrdenie, že bol „známy dogmatickým lipnutím na ideológii čechoslovakizmu a bezohľadným bojom proti slovenským autonomistom“,¹² alebo že sa nikdy „nevzdal idey čechoslovakizmu a fikcie existencie československého národa“.¹³

Zaujať môže parlamentné expozé Ivana Markoviča ako predsedajúceho schôdze pri prejednávaní osnovy nového celoštátneho Občianskeho zákonníka dňa 15. apríla 1937 ako snád' najdôležitejšieho civilistického právneho predpisu. Na začiatku jeho prejavu odznelo: „Sme si všetci vedomí toho, že volené Národné zhromaždenie nepojednávalo dosiaľ dielo tak všeobecného významu, ktoré by sa tak široko dotýkalo každodenného života každého občana v jeho rôznych prejavoch a potrebách, ako je osnova nového občianskeho zákonníka.“ Markovič obhajoval takmer 20-ročnú prácu na jednotnom občianskom zákonníku, pričom uviedol nasledovné: „Panie a pánovia! Máme pred sebou veľké dielo kodifikačné a unifikačné. Kodifikácia – na to už bolo poukazované – bola potrebná pre obe právne územia štátu. Bolo poukazované na dnešný stav. Na jednej strane na území historických zemí síce dobrý, ale preda len 125ročný zákon s mnohými novelami, na druhej strane na Slovensku a Podkarpatskej Rusi zvykové práva a len čiastočná zákonná úprava. Nejasnosť, neistota, ktorá volala naliehave po všeobecnej a rýchlej úprave.“ Nevyhol sa pritom ani úplnému nezavrhovaniu uhorského Tripartita a ostatných obyčajových či zvykových predpisov: „Skúsenosť dlhšieho radu rokov poučila nás, že nie je všetko zlato, čo bolo vytvorené v bývalom Rakúsku, a nie je všetko blato, čo bolo vytvorené v bývalom Uhorsku.“ Ako praktizujúci advokát sa JUDr. Markovič nevyhýbal ani konfrontácii s poslancom maďarskej minority dr. Szüllőm, pri ktorej v narážke na premiéra Hodžu, ministra justície Déreera i svoju osobu spomenul: „Pán posl. dr. Szüllő dovolil si jednu zlomyseľnosť na adresu pána predsedu vlády, pána kolegu ministra spravodlnosti a na moju adresu. Vyslovil svoje potešenie nad

tým, že vládny návrh pojednáva sa práve, keď predsedom vlády je Slovák, ministrom spravodlnosti Slovák a náhodou predsedajúcim tiež Slovák. Vyvádzal z toho, že vo všetkých nás sú korene starej maďarskej výchovy, že tieto korene starej maďarskej výchovy zostali zachované. Vážení pánovia! My za túto poklonu pánu posl. Szüllő ďakujeme. Ubezpečujeme ho však, že jestli sme sa dostali sem a jestli dnes dostalo sa nám cti účastiť sa uskutočnenia tohoto veľkého kodifikačného diela, stalo sa to práve preto, že sme neprirástli na tie korene, práve preto, že sme sa vedeli od tých koreňov feudálnej, spiatočnickej, násilnickej maďarskej výchovy odtrhnúť, že sme vedeli zachovať svoj slovenský svojráz, že sme vedeli zachovať svoju vernosť, ktorá nás doviedla sem a ktorá nám dala možnosť ku práci, ktorú tu dnes konáme.“ Ivanovi Markovičovi nedalo nereagovať na údajné prosovietske konotácie prekladaného občianskeho zákonníka uvádzané spomenutým poslancom takto: „... pán kolega Szüllő použil tejto osnovy k tomu, aby pri jej pojednávaní s tohoto miesta položil svoje polienko na vatru propagandy proti Československej republike, že je vraj exponentom bolševického Ruska. Vážení pánovia, pán posl. Szüllő sa nešťútil vysloviť svoje pochybnosti o tejto osnove s poukazom na to, že vraj nielen v našej zahraničnej politike, ale aj v našom práve sa uplatňuje bolševický smer, čo vraj ukazuje, kam až naša republika ako exponent sovietskeho Ruska dospela.“¹⁴ V celom rozsahu pritom takéto smerovanie nielen politiky, ale aj právneho poriadku Československej republiky v svojom vystúpení I. Markovič vyvrátil.

Za pozitívnu činnosť Ivana Markoviča možno označiť aj členstvo vo výbore za založenie prvej slovenskej technickej univerzity – Vysokej školy technickej Dr. M. R. Štefánika v Košiciach na základe zákona č. 170/1937 Zb. z. a n. Spoločnosť v tomto výbore mu robili o. i. aj kolegovia z advokácie, a to exminister i advokát Martin Mičura či budúci prezident a advokátsky koncipient Gustáv Husák.¹⁵

Po Mníchovskom diktáte a stupňovaní nedemokratických pomerov v Druhej republike sa ešte 14. októbra 1938 za sociálnych demokratov zúčastnil jednaní u predsedu autonómnej vlády Slovenskej krajiny Jozefa Tisa, po ktorom sa rozhodlo o zmene názvu jeho domovského politického subjektu na Slovenskú sociálnodemokratickú stranu robotnícku. Ešte v januári 1939 bol zbavený poslaneckého mandátu (už za Národnú stranu práce ako právnu nástupkyňu celoštátnej sociálnej demokracie) z dôvodu rozpustenia sociálnodemokratickej strany na Slovensku.

Oklieštenie republiky ako aj zánik Československa v roku 1939 sa nielen pre Ivana Markoviča stali obrovskou tragédiou, štát, za ktorý celý život bojoval, totiž už neexistoval. V čase vyhlásenia nezávislosti Slovenska síce cestoval z Prahy domov, ale po dozvedení sa o kreovaní samostatného štátu sa vrátil do metropoly novovytvoreného Protektorátu Čechy a Morava, kde mal rodinu, a nadviazal kontakt s českým protinacistickým odbojom. V deň vypuknutia Druhej svetovej vojny 1. septembra 1939 ho za odbojovú činnosť zatkl v Prahe gestapo, čo znamenalo aj koniec jeho advokátskej kariéry. Dňa 14. decembra 1939 bol podľa dostupného osobného záznamu Bratislavskej advokátskej komory

z nej vymazaný oficiálne na vlastnú žiadosť. Následne bol ako československý predvojnový exponent väznený na Pankráci a v koncentračnom tábore Dachau. Odtiaľ bol na prelome rokov 1943 – 44 prevezený do tábora v Buchenwalde, kde sa zavŕšila jeho životná púť 16. 2. 1944.

Za svoje politické i právnické pôsobenie bol vyznamenaný francúzskym Radom čestnej légie v rangu rytiera a Československým vojenským krížom 1919, po páde socializmu mu bol udelený v roku 1992 in memoriam Rad Tomáša Garrigua Masaryka. Spomenúť možno aj odhalenie pamätnej tabule na dome Rudolfa Markoviča v Novom Meste nad Váhom v roku 2008 miestnym odborom Maticy Slovenskej, pričom spolu so svojim otcom, strýkom a jeho manželkou je na tejto tabuli uvedený aj Ivan Markovič.

JUDr. Rudolf MANIK, PhD., MBA, MHA
advokát

Poznámky

- 1 Ottův slovník naučný nové doby IV., Novina, Praha, 1936, s. 61
- 2 Jašek, P. – Kinčok, B. – Lacko, M.: Slovenskí generáli 1939 – 1945, Ottovo nakladatelství s. r. o., Praha, 2013, s. 13
- 3 Universum V., Odeon Euromedia Group, Praha, 2000, s. 667
- 4 Ďuriš, R.: Nepoznaná história – kriesitelia hasnúcej pahreby, Eko konzult, Bratislava, 2012, s. 89
- 5 Dejiny Slovenska, Vydavateľstvo Slovart, Bratislava, 2007, s. 347
- 6 Hronský, M.: Trianon. Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918 – 1920), Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 2011, s. 347
- 7 Slovensko v XX. storočí. V medzivojnovom Československu 1918 – 1939, Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 2004, s. 162
- 8 Olexák, P. – Safanovičová, A. (eds.): Antológia časopiseckých a novinových článkov Andreja Hlinku, Matica Slovenská, Martin, 2013, s. 128
- 9 Archív Advokátskej komory v Bratislave, Slovenská advokátska komora Bratislava, Zväzok I. ročník 1927, č. 170
- 10 Encyklopédia Slovenska, III. zväzok, Veda Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1979, s. 497
- 11 Slovenský biografický slovník, IV. zväzok, Matica slovenská, Martin, 1990, s. 77
- 12 Letz, R.: Slovenské dejiny IV, Literárne informačné centrum, Bratislava, 2010, s. 131
- 13 Fremal, K.: Slovenskí sociálni demokrati, Múzeum SNP, Banská Bystrica, 2014, s. 124
- 14 www.psp.cz
- 15 Michalek, S. – Loudak, M.: Gustáv Husák: Moc politiky – politiky moci, Veda Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 2013, s. 155

Moja najsmutnejšia nedeľa

Určite pochybovačne krútite hlavou. Nedeľa a smutná, či dokonca najsmutnejšia? To je nepravdepodobné, či dokonca nezmyselné. Na nedeľu sme sa už ako deti, ale i dospelí vždy tešili. Očakávali sme ju ako vykúpenie z týždenného kolotoča. Víkendové dni oddychu, prechádzok, kina, divadla, detí alebo aj ničnerobenie, také sladké a opojné ako malokarpatské víno. A ešte športové predstavenia. Futbal, Slovan alebo Inter, či môj obľúbený basketbal alebo tenis.

Pravdaže, nielen. V nedeľu som si zvykol, tak ako mnohí z nás, podvečer poukladať v hlave, tak ako to robíme s porúbanými klátni ku kozubu, čo ma čaká v pondelok. Rovnako ako aj iní kolegovia. V nedeľu podvečer som si premietol, aké mám v pondelok pojednávania, aké rokovania, ktorí objednaní klienti prídu (alebo i neprídu) a najmä, kto ma prekvapí neočakávanou návštevou. Klienti sú zaujímavá kategória ľudí. Nastrádajú si toho veľmi veľa vo voľných chvíľach víkendu. Ako malí či veľkí škriatkovia. Hromadia si svoje starosti, papiere, stohy spisov a bolesti, svojich životných problémov. Počas víkendu majú príležitosť ich naskladať do šanónov svojho archívu. A tam sa zmestí veľa. Celé skrine, či kompletne knižnice.

Prečo to všetko hovorím?

Lebo všetko, čo som spomínal, sa najčastejšie u nás sústreďuje na pondelok, keď sa klienti presťahujú s aktovkou v ruke, s taškou, s igelitkou alebo obrazne povedané s malou či väčšou dodávkou a všetko prenesú, prevezú, jednoducho dopravia k nám advokátom, aby sme sa o to my starali, riešili, či dokonca vyriešili ich starosti a obvykle, podľa možnosti, bezplatne. Pravidelne argumentujú, koľko ich ten prípad už stál. Koľko dali sudcom, koľko dali už iným advokátom (Vtedy spozorniem, to isté alebo niečo obdobné budú hovoriť aj o mne, keď ma opustia, keď sa im nebude páčiť moje zastupovanie. Už tuším, že túto kauzu neprevezmem.)

Vyhýbam sa, či vyhýbal som sa takýmto klientom sťažovateľom. To je zvláštna kategória. Áno, sú nespokojní klienti, nespokojní s úradmi, prokurátormi, súdmi, a preto zvyčajne k nám prichádzajú. Odborne i psychicky im pomáhať patrí aj k hlavnému zmyslu nášho povolania. Ale sú aj zúrivi sťažovatelia, to je iná kategória klientov, to sú nebezpeční ľudia. Sú schopní všetkého. Jeden deň vás budú vynášať do nebies

MOTTO:

Opusť to štíhle kanoe a vydaj z ruky veslo.

Bez neho dokončíš to aj tak tiché sólo.

Milan Rúfus

a na druhý deň sú schopní vás zatratiť až pod zem. Hovoríme im aj kverulanti. Nezriedka ich vyrábajú samotní úradníci a rôzne inštitúcie, keď im neriešia včas ich problémy alebo porušujú zákony.

Nedeľa 2. júla 2017 však prebiehala inak. Celkom inak ako iné nedele doteraz od roku 1959, keď som vstúpil na posvätnú pôdu advokácie. Áno, vstúpil, nie nastúpil do zamestnania. Lebo kto sa zapletie alebo spojí s advokáciou, akoby sa zamotal do jej pavučín, či už ako koncipient alebo advokát, teda vstúpil do chrámu, ktorý obsahuje všetko nebo, peklo aj raj. Všetko si užijeme, vzostupy aj pády. Radosť aj smútok. Obyčajne večer znavení po prehratých súbojoch odchádzame smutní a znechutení a vzdávame sa. Ráno však vstávame ako pokropení živou vodou a chytáme sa ako horolezci v hrboľatej strmej stene spravodlivosti zatĺcť ďalšiu skobu obvykle v podobe dôkazov a tešíme sa alebo pripravujeme sa na nové súboje. Pravdu hovoria tí, ktorí považujú advokáta nie za povolanie, ale poslanie. Lebo je radosť brániť niečo spravodlivé, pretože skutočný advokát vie aj z čiastočných porážok upliesť konečné víťazstvo.

Ako prechodnú porážku som považoval situáciu, keď som odišiel na čas z advokácie najskôr na magistrát Bratislavy alebo neskôr na úrad vlády. Vždy som sa túžil vrátiť. Napokon, ani tam som neprestal byť advokátom. Podarilo sa mi to až v polovici osemdesiatych rokov. Aj keď som pracoval mimo advokácie, stále som sa venoval prevažne právnej agende a svoje kontakty z magistrátu či úradu vlády som dobre zúročil pre advokáciu pri stavbe budovy dnešnej našej komory, stovkách povoľovačiek, či súhlasov, ktoré by som nezvládol bez získaných kontaktov, alebo aj pri prerokovávaní a schvaľovaní, za pomoci prakticky všetkých advokátov a kontaktov s významnými osobnosťami pri prijatí prvého zákona o súkromnej advokácii, ako boli doc. L. Košťa, minister spravodlivosti a predseda legislatívnej rady, prof. M. Čič, predseda vlády, Ing. R. Schuster, predseda SNR.

Nedeľa 2. júla 2017 bola predsa pre mňa najsmutnejšia. Predovšetkým preto, že na pondelok som si nič už nemusel ani nemohol pripravovať. Odpadli mi aj prospešné stretnutia s dlhoročným spoločníkom v advokátskej kancelárii Dr. P. Erbenom a ďalšími kolegami, s ktorými fungujeme k spoločnému úžitku už od roku 1990. Nikto ma nebude v pondelok z kolegov, aj z klientov „otravovať“, ani vyvolávať. Škoda. Človek aj advokát žijú, pokiaľ ho ľudia potrebujú, pokiaľ je na osoh. Rozhodol som sa totiž skončiť advokátsku prax ku koncu polroka 2017. Žiaľ, skončil som aj s možnosťou odo-

vzdať niečo zo svojich skúseností koncipientom, či overiť si čo najmladšia generácia našich nástupcov vie, keď som ukončil i moje pôsobenie v skúšobnom senáte, kde som pôsobil viac ako 30 rokov. Ale aj smútok však môže byť povznášajúci, keď ho musíme prijať ako nevyhnutnosť času. Nikdy sa dosť nenaďakujem osudu, že som mohol až donedávna vykonávať nádhernú advokátsku profesiu.

Anton Blaha

Nad „najsmutnejšou nedeľou“ dnes už bývalého advokáta JUDr. Antona Blahu

Ak by chcel ktokoľvek menovať ľudí, ktorí pre slovenskú advokáciu spravili najviac, nemôže opomenúť JUDr. Antona Blahu – výnimočného človeka, ktorý svojou múdrosťou, skúsenosťami a morálnym kreditom výrazne prispel k rozvoju nášho slobodného povolania.

Celoživotná profesionálna kariéra doktora Blahu je pre nás všetkých dôkazom, že najlepším spôsobom výkonu advokátskeho povolania je mať úctu k právu a neustále si udržiavať vysoký odborný i morálny kredit. Ak dnes takýto človek ukončuje svoju advokátsku činnosť, je to pre nás príležitosť opäť sa inšpirovať jeho životným príbehom a nadväzovať na jeho prácu.

Vážený pán doktor Blaha, milý kolega a drahý priateľ, dovoľ, aby som Ti na tomto mieste úprimne poďakoval za všetko čo si pre nás, našu stavovskú organizáciu i advokáciu ako takú za celý svoj advokátsky profesionálny život urobil a z celého srdca Ti zaželal veľa zdravia, síl a elánu do ďalších rokov.

Tomáš Borec
predseda SAK

Úvahu nad „najsmutnejšou nedeľou“ mi dal môj kolega, spoločník a dobrý priateľ JUDr. Blaha, prečítať ešte pred tým, ako sa ju rozhodol predložiť redakčnej rade BSA. Po jej prečítaní som zosmutnel aj ja, pretože som si uvedomil, že sa istým spôsobom nezvratne uzatvára určitá etapa v živote slovenskej advokácie, spojená s touto nevšednou osobnosťou, ktorá dala advokácii punc modernej a užitočnej ustanovizne. Bola to etapa plná turbulencií, zvrátov i príjemných prekvapení. A nemám tým na mysli len obdobie od roku 1989.

Starší kolegovia, ktorí pôsobili v advokácii aj predtým, si určite (neradi) spomenú aj na obdobie do príchodu /návratu JUDr. Blahu do advokácie v roku 1987. Na niektorých kľúčových pozíciách advokácie, ktorá nefungovala na dnešných princípoch slobodného povolania, boli bývalí prokurátori, alebo ich verní. Ich úlohou bolo „strážiť“, aby advokáti nevybočili spod kontroly štátu, nespôsobili justičným orgánom zbytočné starosti a aby si uvedomili, že nesmú príliš „vyškakovať“.

Pracoviská advokácie – advokátske poradne – boli väčšinou v nevyhovujúcich priestoroch, vybavené nevhodným, často zastaraným a opotrebovaným nábytkom a aj technické vybavenie často zaostávalo za vtedajšou bežnou administratívnou úrovňou. Platové podmienky advokátov tradične patrili medzi najnižšie v justícii. Spomínam si, ako JUDr. Blaha sarkasticky konštatoval, že advokáciu našiel v takom stave, v akom ju pred mnohými rokmi opustil.

Keď sa JUDr. Blaha stal predsedom bývalého výboru Ústredia slovenskej advokácie (terajšie predsedníctvo SAK), pustil sa do práce s plnou vervou, odhodlaním a bez kompromisov. Svojich podriadených presvedčil, že musia pracovať s maximálnym vypätím svojich síl, pretože inak sa náprava nedostaví. Vo veľmi krátkom čase sa mu podarilo postupne zvýšiť platy advokátov i administratívnych pracovníkov, začalo sa s postupným zariaďovaním pracovísk novým nábytkom a technikou a začali sa intenzívne prípravy na výstavbu vlastného sídla advokácie, budovy, v ktorej Slovenská advokátska komora sídli dodnes.

Na vtedajšiu dobu to boli nevídané zmeny, ktoré s nadšením privítali azda všetci, bez výnimky. Išlo totiž o zmeny, na ktoré sa čakalo dlhé roky. Žiaden dovtedajší a dovoľím si povedať, že ani terajší predsedovia advokácie nemali nikdy takú širokú podporu advokátov ako JUDr. Blaha. V plnej sile sa to prejavilo v čase spoločenských zmien, ku ktorým došlo po roku 1989. Na mimoriadnej konferencii advokátov, ktorá vytýčila smer pre ďalšie obdobie, bol Dr. Blaha veľkou väčšinou znovu zvolený za predsedu, pretože z predchádzajúceho obdobia bolo zrejme, že advokácii a jej potrebám dobre rozumie, má ju rád a má aj schopnosti a odhodlanie dosiahnuť vytýčené ciele – transformáciu advokácie na slobodné, nezávislé povolanie.

Ako vždy predtým, JUDr. Blaha nesklamal. Pustil sa do práce s plným nasadením. Výsledkom bolo, že už v apríli 1990 (5 mesiacov po novembri '89) vtedajšia Slovenská národná rada prijala prvý zákon o súkromnej, nezávislej advokácii. Bol to historicky vôbec prvý zákon o slobodnom výkone povolania po roku 1989. Dôsledné presadenie nového zákona do praxe, so všetkými organizačnými, personálnymi, finančnými i politickými súvislosťami opäť prebehlo bezkonfliktné, najmä vďaka schopnostiam a diplomatickému citu JUDr. Blahu. Vďaka nemu prešla advokácia na Slovensku búrlivými perejami vtedajších časov plynule, bez poškodenia svojej povesti a kvality. Na dosiahnutých úspechoch pre advokáciu i pri zastupovaní klientov mali nepochybne veľký podiel jeho šarm, charizma a ľudskosť, ktorými sa mu takmer vždy darilo prekonať aj najtvrdších protivníkov. Jeho láska k výtvarnému umeniu, literatúre, alebo hudbe v ňom vypestovali láskavosť, ľudskosť a porozumenie pre druhých, chápanie potrieb klientov, pri rovnocennom rešpektovaní práv svojich protivníkov.

Na základoch postavených JUDr. Blahom a vtedajším vedením funguje slovenská advokácia dodnes. Podarilo sa ju vybudovať ako modernú, apolitickú, so svetom konformnú advokáciu, ktorá má uznanie doma i vo svete. V tom vidím historickú úlohu a prínos JUDr. Blahu.

Pavol Erben

Je pravda, že po prečítaní príspevku JUDr. Antona Blahu do Bulletinu slovenskej advokácie (mimochodom jeho zakladateľom bol po návrate do advokácie práve on) aj mňa pochytala nostalgia a v duchu som rekapitulovala aj moje pracovné časy dávno minulé, ktoré som prežila vedno s JUDr. Blahom. Konštatovala som, že veta, ktorú napísal v závere svojej žiadosti o prijatie za advokátskeho koncipienta po skončení vysokoškolského právnického vzdelania, keď sa zamýšľal nad povolaním, ktoré by chcel ako právnik vykonávať „*Mojím povahovým vlastnostiam a predstavám o budúcom povolaní najlepšie vyhovuje advokátske povolanie.*“ bola pravdivá a platí dodnes. JUDr. Blahu povolanie, ktoré si vybral naplňovalo po celý čas jeho ako sa hovorí „produktívneho života“. Advokátske povolanie vykonával s entuziazmom a rád a spolu s ním aj celý jeho pracovný kolektív. Mal totiž danosť viesť svojich podriadených pri ich plnom pracovnom nasadení tak, aby prácu vykonávali bez stresu, lebo ich vždy oboznámil s cieľom, ku ktorému ich snaženie a práca má dospieť. Verím, že nie je ľahké po uplynutí 48 rokov si sám povedať, že nastal čas SVOJE POVOLANIE odložiť.

Verím však, že JUDr. Blaha sa teraz bude môcť vo väčšej miere venovať svojim koníčkom a záujmom – spisovateľskej činnosti, prispieje svojimi radami a aj činmi oravským rodákom, športu... a ešte ďalším činnostiam, ktorým sa venoval aj počas výkonu svojho povolania. Teraz ale bude mať na ne viac časového priestoru. A nebojím sa povedať, že časom si nájde aj ďalšie záujmy a opäť bude v rozpore s časom kedy to

má všetko stíhať. Nedá mi aj pri tejto príležitosti nespomenúť autorstvo a osobný prínos JUDr. Blahu najmä:

- za dôstojné umiestnenie a príslušné dôstojnejšie vybavenie advokátskych poradní v Bratislave a postupne na celom Slovensku,
- za Zákon č. 132/80 Zb. o advokácii, ktorým sa advokácia stala slobodná a pôsobí tak dodnes,
- za Dom právnych služieb, v ktorom v súčasnosti pracuje na prospech všetkých advokátov Slovenská advokátska komora.

Toto všetko mohol JUDr. Anton Blaha realizovať iba vedno s jeho celoživotným postojom k organizácii, ktorú mal a isto aj má rád.

Vilma Slopovská

Redakcia a Redakčná rada BSA dúfa, že Tonkovi Blahovi „spisovateľské pero“ nevyschne a už teraz sa tešíme na jeho rady, pripomienky, odporúčania a spomienky v článkoch v Bulletinu slovenskej advokácie, ktoré bude venovať jeho srdcovej záležitosti – advokácii a bude s nimi oboznamovať jeho advokátsku (domovskú) obec.

Je na mieste poďakovať za všetky rady, za to, čo nás naučil a čo pre nás všetkých spravil. Ak je možné niekoho nazvať veľikánom pre slovenskú advokáciu, tak potom je to práve Anton Blaha.

Ďakujeme.

Redakcia Bulletinu slovenskej advokácie

Advokácia
v spomienkach
advokátov

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe**, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2017

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladanú inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.
JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števoček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 23. 8. 2017

Uzávierka redakčnej časti: 21. 9. 2017

Toto číslo vyšlo 10. 10. 2017

advokát
Slovenská
komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný. Odborný článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier**, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu, 290 × 343 pixelov** (to zodpovedá rozmeru 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. **Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier**, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. **Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.**
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

